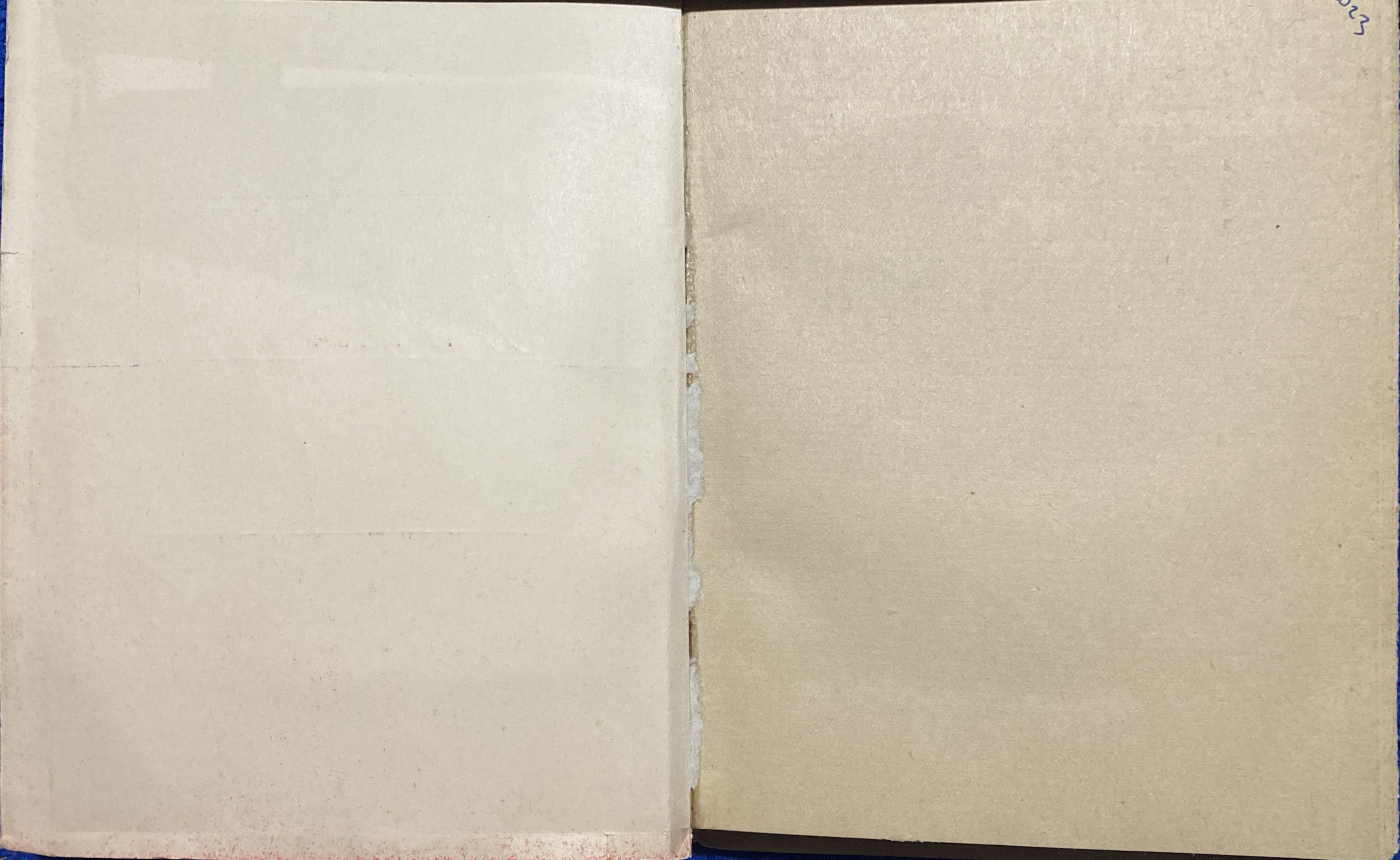
LADMISS ANDREESCU

SBURĂM SPRE RĂSĂRIT



EDITURA „OFAR", BUCUREȘTI



LADMISS ANDREESCU

SBURĂM SPRE RĂSĂRIT

CARTE DE RĂSBOIU



BUCUREȘTI 1942

DE ACELAŞ AUTOR :

Semne şi Mituri, articole literare, 1937.

In Ţara Cerului, nuvele, 1940.

VOR APARE :

Strana, nuvele.

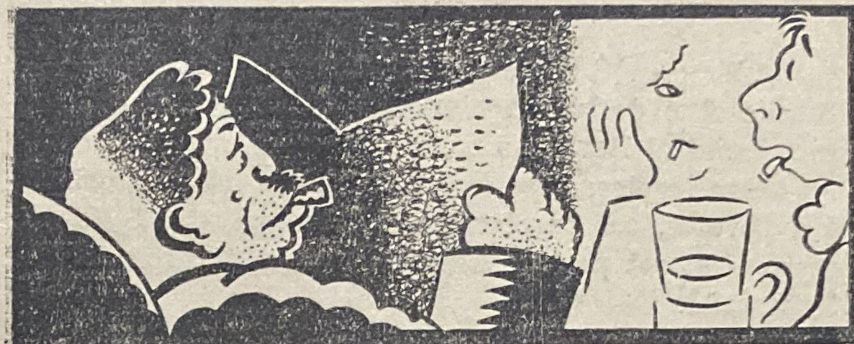
Carte pentru sbor, eseu.

Să sbori, înseamnă să uiţi o vreme, toate gândurile din care îţi este plămădită fiinţa, toată sensibilitatea inimii tale; să-ţi uiţi de cei de acasă, de prieteni; să uiţi trecutul.

Pentru tine nu există atunci decât cerul, cu norii lui rătăcitori; aerul, cu golurile lui legănătoare; motorul, care-şi cântă cântecul robust şi plin de voe bună; maşina, care alunecă lin, fără şoc.

Şi încolo, nimic...

Comandant BROCARD



„CAFÉ DE LA PAIX"

I.

— Nu, nu, dragă... O fi având dreptate Blaga, dar și Dan Botta este un vizionar, un...

— Ce-a văzut scumpule ? Spațiul mioritic este...

— Iar îmi dai în cap cu spațiul tău...

— Al meu ?... Poate, în măsura în care mă identific sufletește cu principiile filozofului, cari...

Și tânărul confrate de condeiu — de altfel toți eram tineri — întoarse un spate oarecum supărat, poetului Teodor Scarlat. Ceru încă un țap și un corn cu sare și privi mai spre fund, la o masă fastuos ornată cu bunătăți inaccesibile pungii lui de scriitor fără lețcaie nouăzeci și nouă la sută din zilele anului. Acolo, doi domni rotofei și o doamnă cu evidente pistrui, gesticulau și discutau aprins pe limba domnului Max Auschnit. Teodor Scarlat se luă după privirea colegului de condeiu, vise și pungă goală și i se păru și lui tabloul interesant, devreme ce se încumetă să tragă cu urechea.

— ..Herșcovici n'are... Dau eu trei milioane... Acțiunile stau destul de bine la mine... Banii... Bursa... Domnu' Bercovici...

— Am înțeles, se strâmbă ca vulpea cu strugurii din poveste, cel de al treilea comesean, C. N. Negoiță și el tot poet, dar nu în versuri. Nu mă interesează...

Intr'adevăr, între discuția în jurul conflictului filozofic Lucian Blaga — Dan Botta și aceea cu bursă și milioane a roșcovanilor coroiați, era o mică deosebire.

— Aștia știu ce fac, constată Carianopol strâmbându-se a obidă. Ce? Ca noi? Vorbe, vorbe, vorbe... Și articole la gazetă... Adică tot vorbe... Și cărți care îmbogățesc pe editori: Ciornei, Schwartz, „Cultura Românească"...

Iși aminti brusc, continuând interesant totuși, după o asemenea constatare:

— In fond reamintirea virtuțiilor tracice pe un oarecare copac latin, este meritul lui Dan Botta. Spațiul mioritic al lui Blaga este mai savant expus, mai pentru academicieni mai cu elemente de filozofie nemțească... Mai cu, cu, cu skepsis de !... Acolo e altceva... Valoros, nici vorbă, dar altceva...

— Nu, am sărit înpăciuitor — eram al patrulea la acest poker literar — Ideea este aceiași. Și Blaga și Botta văd bine cum văd... Chestia este de procreație...

— Perfect, perfect... Dar aci e conflictul fraților, isbuti să ne răsbească poetul oltean și talentat, pe numele lui cel de naștere Virgil. Dar clocotul ?... Voi nu vedeți ? Nu simțiți ? Duhul tracic, spiritul

războinic și civilizator mediteraneean plutește în aer, ne acoperă cu pulberea mantiei lui de vis în curs de împlinire... Iată — aruncă exclamativ o mână în largă acoladă spre mesele aliniate și gemând de lume — toți mănâncă, toți benchetuesc s'ar părea, fără griji... Dar eu, azi, îi văd pe toți aureolați... Se pregătește marele festin... Simt... Cert nu știu nimic... Nimeni nu știe nimic cert... Totuși va veni, va trebui să vină, cu sau fără vrerea mea, sau a domnului cu pistrui de colo...

— Hai noroc fraților !...

Peste tonul oarecum declamator și iluminat al poetului, vorba sonoră și rotundă a doctorului Vasiliu căzu ca un torent peste o mlădioasă salcie. Doctorul Vasiliu este prietenul nostru comun — și 'ncă ce prieten ! Se repezise pe ușa cafenelei larg deschisă, împărțise saluturi în dreapta și 'n stânga, înainte și înapoi și, după o suverană cercetare a ansamblului, se poticni, ca un cal nărăvaș, în fața mesei noastre de boemi cu punga „pe geantă". Ne strânse mâinile cu efuziune apoi, impunător, porunci ca la oștire...

— Sunteți deadreptul caraghioși. Pe o vreme care plesnește de tinerețe și lumină, voi vă afumați pe plușurile astea de seraiu...

Toți am tăcut vinovați...

— Tăcerea înseamnă aprobare. Buuun...

— Dar ce să facem frate ? Este o moleșeală afară de-ți vine să urli... constată Carianopol.

— ...la lună, ca 'n anumite romanțioase poezii, persiflă doctorul. Apoi autoritar: eșiți la soare cârtițelor...

— Da, da.. să ieșim la soare.

Am chemat chelnerul. Avea gulerul înmuiat în sudoare și gâfâia din greu sub povara unui pântec uriaș. Am plătit. Un picolo cu alură italienească dar de origină oltean, se ținu după noi... Scarlat l-a potolit cu ultima băncuță pe care-o mai avea... Așa e el, filantrop...

Și ne-am pomenit în hărmălaia căii Victoriei...

— Mare animație dom'le !

Noi, cei patru aprinși vorbăreți întru ale tracismului, am scos strigătul în cor și am clipit orbiți de lumina soarelui care înroșea războinic zarea, spre apus. Apoi am tras în plămâni aer mult, ca să-i curățim cât de cât de sgura fumului din... „Cafeneaua păcii".

Da, da... Discutând filozofie și trăgând cu urechea la aranjarea unor afaceri ovreești, ne-a prins slava sfântului nostru războiu, ghemuiți pe canapelele afumatei cafenele. Poate întâmplarea avea tâlcul ei. De bună seamă ironiile vieții sunt multe și pline de haz...

Dar socotim că și aceste curioase ironii își au miezul lor...

Trebuia să ne prindă desrobirea — pe noi, patru încinși guralivi ai principiului etnic — acolo... De acolo, apoi, în haina de vitejie a ostașului, unii din noi aveam să înfruntăm urgia războiului... Din „Cafeneaua PACII".

Nu știu dece, dar nici sburând spre Odessa, nici căutându-mi camarazii în stepa nogailor, nici la porțile Crimeei, nici când treceam peste cadavrele

unui dușman destul de îndărătnic și nici acum, nu pot să uit seara aceia cu amurg cețos și plin de surprize.

In fața cafenelei stam desorientați, fără ca vreunul din noi să știe bine ce are de făcut... Singur doctorul Vasiliu era om în regulă... A pornit-o ca un cioban înainte. Noi, oile Domnului, după el.

Ne-am oprit o clipă în fața teatrului Savoy, — pasămi-te să ne sfătuim asupra direcției ce aveam de urmat fiecare.

Nasul lui Tănase — acelaș de un sfert de veac, hazos și plin de duh — era în vervă pe reclama roșie de neon. Asta, până la ora fixată pentru camuflaj care, ca o sfântă prevedere, intrase în funcțiunile lui opace de câteva zile, într'un mod cu totul serios.

Pe stradă se scurgea un puhoiu pestriț de oameni. Pe lângă vitrinele magazinelor grupuri, grupuri, discutau pe șoptite dar înfierbântat, evenimentul zilei. Ce facem ? Intrăm ? Nu intrăm ? Trecem Prutul ? Ocupăm Cernăuții ?

Toată lumea șoptea.. Toată lumea discuta... Chiar și doamna aceea îmbrăcată fastuos și voluminos, era foarte aferată în gesturile pe cari le făcea cu lorgneta către domnul cu părul coliliu, baston și ghetre albe peste pantofii de lac... Nu mai vorbesc de liceenii înghesuiți într'un colț al holl-ului dela Frascatti !... Aceștia erau pentru o acțiune vertiginoasă, — cu tankuri, avioane și motorizare completă — care să-i facă praf pe bolșevici în trei zile.

In toată această lume pornită pe nesfârșite discuțiuni fierbinți și justificate de pregătirile făcute

cu judiciozitate și siguranță de oștirea Țării, rar când câte un cetățean grăbit își făcea loc, înghesuind în dreapta și în stânga, pentruca să dispară în marea de lume, cu o respectabilă coadă de grațiozități ambigene și oțărîte...

— Aaaa !... Săr'mânuțele Coca !...

Poetul Scarlat flutură o pălărie, în stil molieresc și se pleacă drept dela jumătate, în semn de omagiu, către camarada lui de versuri Coca Farago...

Poeta însă trăia în realitate și își aminti de anumiți pigmenți ai confratelui ei :

— Ce faci baragladină? ...

Poeta și poetul... Și-au zâmbit frățește și în trecerea unei clipe, s'au înțeles pentrucă bunătatea omenia și talentul totdeauna se înțeleg...

— Bună fată !... aprecie Virgil Carianopol...

— Mda... da... daa... am răspuns noi, pe diferite tonuri, cu tot atât de diferite nuanțe...

— Ei ! Ce ziceți? Nu mirosiți nimic ?

Pornind spre Regală, doctorul țintea mefistofelic spre „subiectul zilei".

C. N. Negoiță, de alături, pară lovitura și răspunse insidios:

— Ba da... Miros niște pastramă în colț la... Jubileu. Și o halbă ca anexă neapărat trebuincioasă...

— Hai la Jubileu...

Am intrat fără prea multe fasoane poetice... Bodega mică, s'o aduni în palmă... Și înghemuită într'un colț animat... Și doldora de clienți... Prea mică pentru niște gălăgioși ca noi...

Au venit țuicile... Și pastrama... Și halbele — ce băiat de zahăr, doctorul Vasiliu ! — Și ceva mezeluri... și chiar „mehrere" halbe, — într'adevăr, Vasiliu este cel mai simpatic doctor depe glob.

. . . .

„Subiectul zilei" a explodat... L'am discutat, l-am întors pe dos, pe față... L-am pus în profil... Cu capu'n jos... într'o dungă... și concluzia a fost una și unanimă : trebue să ne batem !

Și așa, aci, în seara zilei de 21 Iunie 1941, patru inimi românești au „simțit" trecerea din lumea mincinoasă și moleșitoare a unei păci ucigașe, în aceea a frământărilor creatoare și dinamice ale unui războiu întregitor de țară, înviorător de suflete, luminător de noui drumuri românești.

Despre zeul Marte, în mod direct, am vorbit foarte puțin, dar după chipurile iluminate ale prietenilor și colegilor mei de condeiu, am înțeles că, însfârșit, lanțurile încep să cadă în zăngănitul lor tunător și eroic.

*

Așa a fost...

A doua zi, cu genele încă nescuturate de un somn nu știu de ce neliniștit, citeam înfrigurat proclamațiile conducătorilor de popoare cari își chemau supușii la sfântul și mult așteptatul războiu al Crucii. Ziarul mirosea a proaspătă cerneală și parcă iradia asprețea clipei și lumina realizărilor de mâine.

După un duș rece, înviorător și trupește și sufletește, m'am îmbrăcat și — dintr'o pornire lăun-

trică, veche cât neamul, fugărită spre mine din anii buni ai copilăriei — am șoptit către icoane, fericit :

„Impărate Ceresc, Mântuitorule, Duhul Adevărului, Carele pretutindenea ești și toate le împlinești !... Vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și Te sălăsluește între noi...“

Am eșit în stradă.

Soarele râdea ; pământul, sub clocotul razelor cerești, râdea... Neamul întreg zâmbea serafic unui destin în curs de împlinire... Eroii și martirii noștri din veac în clipă, erau fericiți...

Și peste această unanimă bucurie, flutura isbăvitoare, flamura unui românesc viitor, aureolat în plină și măreață desfășurare !

22 Iunie 1941...

Ei, da !... Spre Prut ni-i calea !... Sburăm spre Răsărit !

*

Cântecul de fier și sânge al liberatoarei încleștări m'a aflat deci îmbrăcat în haina pestriță a individualismului, discutând într'un agreabil cerc de confrați. Mă voiam în uniformă, în haina colectivității românești, îmbrățișat în spiritul de oaste și de echipă al Neamului... Haina asta, a civiliei, mi-a devenit deodată incomodă. Simțeam nevoia imperioasă să mă încadrez în disciplina crucială a Țării deslănțuită, să mă strângă vestonul, să mă supere bocancul știftuit din plin, să mă înăbușe casca de piele a sborului, să mă isbească de pământ

rafalele pornite din elicea avionului în momentul deslănțuirii...

Aci, totul, ne pasiona — prin ce nevăzut fir ? — disputa dreptului la paternitatea spațiului — plaiu, mioritic sau nu, românesc, fără îndoială a profesorului ardelean și academician proaspăt Lucian Blaga cu tânărul poet, gânditor și eseist Dan Botta. Ne pasionau și alte multe și felurite dispute : de pildă cea a chestiunii ovreești în literatură, susținută, împotriva torentului purificator, de către d. Eugen Lovinescu care, cu toată voluminoasa și neromâneasca lui personalitate, se încăpățâna să confunde — conștient, până'n cele mai ascunse cute ale cerebelului — scrisul destinat românilor, creator de românism, cu afacerile stilistice ale ovreilor purtători de condeiu pervers și disolvant. Și, întrucâtva, ne interesa, mai mult pentru aspectul lui psihopatologic poate, amestecul ca musca'n lapte al domnului Șerban Cioculescu, într'o chestiune care-i era și-i este cu totul streină, — cu toate „lansé“-urile domniei-sale de mare și indubitabil critic al condeiului românesc actual.

Dar atunci când ne aminteam de „rotunjimea“ României noastre, a noastre — numai a noastre — pornea să ne fie inima jar, strângeam măselele și pumnii și — neputincioși deocamdată — amenințam un curios destin care totuși — fără să ne întrebe pe noi, cei din turmă, — avea să cotească năprasnic și să pornească implacabil pe unul din cele mai glorioase urcușuri ale Istoriei noastre.

In seara aceea cerul era incendiat la apus de un soare războinic împodobit, oamenii forfoteau mai

înfierbântați ca în alte zile pe străzile Capitalei, ostașii alergau împovărați de griji spre rosturi neștiute de noi, iar Țara pornea războiul descătușerii și al Crucii.

Pe Calea Victoriei, în amurg, Regele Carol I, de pe bronzul statuiei croit într'o majestate într'adevăr regală, îndemna cu privirea spre creasta Palatului Regal.

Acolo, sus, sub decorul de nori purpurii, stindardul Țării și al Regelui ei, fâlfâia ca o aripă avântată spre răsărit...

Peste câteva ore, sburătorii noștri pornind să sfarme hotarul vremelnic al Prutului, stropeau cu sânge românesc, sfințenia luptei... Undeva, peste cerul tuturor imanențelor, adjutantul șef aviator Constantin Bucur, locotenentul aviator Ilie Cârstoi, mecanicul Dumitru Ionescu, radiotelegrafistul Ion Vâlcu și sergentul mitralior Ion Iliescu, din escadrila de bombardament Savoya a căpitanului aviator C. Stoenescu, miruiau cu sfântul lor sânge, fruntea de țărână a Patriei sfâșiată de nevolnici și hrăpăreți...

II.

Nu-mi venea bine de fel să asist neputincios și fără rost la deslănțuirea unei energii din care simțeam că fac, că trebue să fac parte. *EI*, în haina de azur a aripelor noastre ; eu, un civil oarecare... Și cât este de greu să fii civil în vreme de isbeliște și foc !... *EI* — ați înțeles — sunt camarazii mei de

aripi, rămași să slujească păsările cari porneau acum spre răsărit și pe cari eu le părăsisem cu mult în urmă, pentru patima asta a scrisului căruia m'am robit desăvârșit.

— Ce faci dragă ?

— Bine.. Mâine plec pe front...

Și căpitanul, fost coleg de clasă în adolescență, îmi strânse mâna vioiu... Avea ochii strălucitori și plini de viață... Pleca pe front...

Dispăru în marea de lume...

Am rămas singur și amărît...

„Și el pleacă pe front..."

Pășeam agale spre casă... Frunzăream o gazetă... M'am oprit la titlurile enorme dela „Ultima oră". Gazeta mi se mototolise în mână... Răsboiul... Primele eroisme... Primele fapte de arme...

Comunicatul numărul unu... Horia Agarici... Escadrila 53... Georgescu Emil... Căpitanul... Colegul.. Ei... Toți... Vifor... Avânt...

Dar eu ? Ce fac eu ?

Noaptea, alarmă aeriană.

Capitala, o mare de compact întuneric. Sirenele modulau suspine fioroase și sfâșiau imensitățile de păcură ale cerului... Peste oraș plutea duhul înăbușit al morții neputincioasă și flămândă... Oamenii, buimăciți de somn, fugeau spre adăposturi...

M'am sculat și, cu nevasta și copila am coborît...

Dar ce caut eu aici ? Ce fac eu ?

A doua zi, după treburile zilei, la aceeași cafenea „A PACII", am aflat mult mai puțini prieteni...

— Ce-i cu Laurențiu Fulga ?
— Pe front.
— Dar Stoian G. Tudor ?
— Pe front.
— Dar Grigore Olimp Ioan ?
— Pe front.
— Dar....
— Pe front. Pe front. Pe front....
— Ferice de ei !
— Mhî !... a mârâit un sceptic al armelor.
— Ce știi tu ? !...

Cinci perechi de ochi — atâtea câte mai erau acolo — l-au pălmuit crunt.

— Hai fraților, c'aici miroase a stârv!...

Ne-am sculat — cei cinci — și am pornit-o pe stradă așa, fără țel, fără nădejdi...

Era soare și lumea de totdeauna forfotea...

O companie, în ritmul cadenței, trecea spre Palat să schimbe garda. Muzica întona un marș răsboinic...

In țara noastră românească
Vrem înșine stăpâni să fim...

Intonam, alături de sonoritatea alămurilor, ca niște copii fericiți.

Dar dece mi-am înfipt ochii în sclipirea sutelor de baionete, cari se legănau cu tot soarele în ele, după cadența apăsată a fanfarei ?

Ce fac eu aici, pe trotuar ? Ce fac ?

III.

In ziua aceea, a șasea de răsboiu, îmi scriam articolul pentru gazetă. Să fi fost trecut cam două ceasuri dela amiază când, un ostaș mi-a bătut la ușe...

Am tresărit, am smuls plicul ce-mi întinsese și cu toată înfrigurarea de care sunt capabil, l-am deschis...

Slăvit fii Doamne !

Insfârșit...

Ordinul suna scurt și intremător : *în termen de trei ore dela primirea prezentului ordin, vă veți prezenta la...*

Prinurmare de azi sunt și eu acolo unde trebuia să fiu din ceasul cel dintâiu...

Mi-am scos hainele ostășești din fundul dulapului, le-am scuturat de praf, le-am mângâiat ca pe niște prieteni vechi de cari asprimea vremurilor m'a despărțit trecător... Miroseau a naftalină hainele mele oștășești... Nu-i nimic... Vor mirosi a praf de pușcă... Imbrăcat cu ele m'am găsit întreg, așa cum eram când, lângă avioane, îmi trăiam o viață de credințe și de nădejdi.

La ora cinci — peste trei ore — eram la unitate. Ce mari și ocrotitoare mi-au apărut întinderile verzi ale aerodromului ! Ce chemătoare, cazarma ! Ce necesari și vioi, camarazii, șefii, subalternii !...

La biroul mobilizării, forfotă...

Fiecare mobilizat se grăbea să-și afle rosturile, să reintre în ritmul vioiu al oștirii... Șeful birou-

lui, locotenentul comandor Nicolae Diacu, fostul meu profesor de mecanică practică în școala dela Mediaș, mă primește zâmbind...

— Iar ai dat peste noi...

Este tot „locotenentul" Diacu de demult... Nu-l aflu schimbat de loc, cutoatecă peste capetele noastre, unsprezece ani de viață — ani frumoși și plesnind de tinerețe și lupte — își ninseseră zilele și încercaseră să lase urme pe trupuri... Locotenentul Diacu de atunci era exact acelaș de acum... minus tresa bogată dela mână... I-am amintit de generalul care ar fi dat orice pe vremea cu „două trese" subțiri, visătoare și frumoase ca o fată de șaptesprezece ani. A zâmbit și m'a întrebat despre unele lucruri vechi, rămase destul de proaspete în amintire...

Dar vremea trecea. Și nu eram singur... Am fost repartizat la serviciul materialelor... Am acceptat ostășește, fără pic de murmur, deși ași fi dorit să fiu trimes pe front.

Oriunde este nevoie de oameni în războiu. Deci rămân acolo unde este trebuință de munca mea... Mi-am zis și am rămas.

Aici vreme de o lună și ceva, m'am refamiliarizat cu viața de ostaș... Mi-am aflat o seamă din vechii camarazi de școală și de trecută adolescență... Erau aci, căpitanul Petru Lepădatu din Gorj, Marin, Oneci, locotenentul Jelescu Costel, Ghiță Marin, maestru la o escadrilă de antrenament și alți buni frați ai anilor mei tineri. Acum toți erau ostași vechi, căliți în viața aspră a cazărmii și a sborului.

Nu-mi va fi ușor să uit vioiciunea de spirit a co-

mandorului Marius Igiroșeanu, la care scriitorul acestei cărți a aflat multă înțelegere, deși într'o vreme, pentru numai și numai interesele unității, mă socotea neapărat trebuincios serviciului la care eram pus să lucrez. Și acest tenace ostaș și chiar comandantul, comandorul Tiberiu Fertzu, numai cu mare greutate s'au hotărît să-mi dea drumul, atunci când un ordin a venit să mă trimită acolo unde-mi era locul : în liniile de luptă, culegător și colportor al serviciului de propagandă aeronautică.

Imi sunt proaspete în minte reuniunile de sâmbătă seara ale ofițerilor, subofițerilor și maeștrilor... Veneau, atunci, să ne vorbească, să ne țină la zi cu faptele de arme și aripi ale celor din prima linie, pe lângă cei doi părinți sufletești ai noștri — comandorii Fertzu și Igiroșeanu — și căpitanul Longhin, în viața civilă profesor universitar, locotenentul comandor Veniamin Ghițescu, căpitanul oltean Pârvulescu — un munte de român și un suflet plin de cer și bunătate, căpitanul inginer Gresianu, un om de o energie și de o înțelegere rar întâlnită...

Discutam, cercetam ordinele și luam inițiative de ajutorare a celor aflați în spitale, sau în linia de foc.

Azi ducem țigări la spitalul Regina Elisebata.... Sunt acolo sburători răniți...

— Și la spitalul Floreasca...

— Și la Colțea...

Sburătorii dela Bază, rămași înapoia frontului împotriva vrerii lor, dar tot atât de necesari biruinței ca și cei din primele linii, aflau, cu posibilități pe care niciodată nu le-am ghicit, pe toți aviatorii

răniți internați în spitalele Capitalei și totdeauna erau lângă ei. Cu o vorbă de încurajare, cu un sfat, cu un pachet de țigări sau cu o sticlă de vin... Cu ce puteau...

N'am să uit circulara înduioșătoare a comandorului Igiroșeanu către tot personalul din subordine, prin care invita ca, printre picăturile de timp bine chivernisit întru reușita perfectă a rosturilor unității, să viziteze pe bravul adjutant aviator Focșeneanu care făcuse parte din unitate și care, greu rănit, se sbătea între viață și moarte, în spitalul „Regina Elisabeta".

A doua zi aproape toți am fost la căpătâiul rănitului care, cu un glonț în piept, sub gât, era încă în febră... Ochii lor străluceau înduioșați, fără lacrimi, dar inimile le plângeau... A vrut însă cerul ca bravul Focșeneanu să se facă bine, în urma unor deosebit de atente îngrijiri ale medicilor spitalului, iar povara sufletească a camarazilor lui, să treacă așa cum a venit. Și iarăși n'am să uit dragostea cu care erau priviți cei treizeci de ostași basarabeni rămași în unitate după dureroasa și vremelnica cedare a Basarabiei de anul trecut...

Simbolul lor era fruntașul Toma Dionisie. Să vi-l descriu, că merită.

Toma Dionisie este un flăcău înalt, cam slăbuț, dar sănătos la trup și la minte, din Peresicina Orheiului. Toma Dionisie s'a dovedit a fi un demn urmaș al plăeșilor lui Ștefan Vodă pentrucă, în 1940, când lumea românească sângera îndoliată fără luptă, fără faptă, în judecata-i cinstită și românească a socotit că nu poate să desbrace haina

ostășiei românești și să treacă Prutul, în haosul pe care-l răspândeau bolșevicii la el acasă. Că, uitasem să vă spun, Toma Dionisie, în ziua aceea tristă de Iulie, era soldat în armata română. Și soldat în armata română a rămas.

Toma Dionisie avea la Peresicina Orheiului brazda lui de pământ, moștenită dela părinți și bunici. Și satul tot, era plin de duhul și țărâna strămoșilor lui. Și totuși Toma Dionisie a rămas la noi, pentru că era nevoie de brațul lui și al altora mulți ca el, rămași aici în România liberă și liberatoare.

In unitatea de aviație unde Toma Dionisie își îndeplinește ostășia, gestul lui și al altor 34 de camarazi, a fost apreciat așa cum s'a cuvenit. Astfel toți au fost citați prin ordin de zi pe corp și avansați cu un grad. Și în semn de aspru și de neuitat legământ, comandantul unității le-a dat celor rămași fără vatră, câte un pergament pe care sta scris — hrisov peste veacuri — gestul lor merituos. Și tot unitatea lui Toma Dionisie și a ortacilor lui de bărbătesc și românesc gest, le-a fixat și servit o indemnitate bănească, plătită de ofițerii corpului.

Sângerând sufletește vreme de un an de zile Toma Dionisie a așteptat. Știa el că vremelnică este hoția rusului cu steag roșu și fără Dumnezeu — și mai știa că dreptatea nu moare.

Iată deci: dreptatea nu a murit.

In Peresicina Orheiului, după un prăpăd deslănțuit de ucigașii Moscovei, oastea din care face parte Toma Dionisie a intrat biruitoare. Cel plecat la militărie cu doi ani în urmă, a luptat acolo unde a

fost pus să lupte pentru desrobirea Basarabiei, deci și a Orheiului lui scump...

Țărâna strămoșilor lui dragi a fost eliberată...

Toma Dionisie are însă multe de îndreptat, pentrucă paragină a rămas în urma păgânilor.

Toma Dionisie ca și toți camarazii lui de înaltă hotărîre românească, este muncitor și sărac. Pentru reclădirea satului lui orheian, are nevoie de ajutorul nostru. Să-i înlesnim lui Toma Dionisie calea spre satul lui, ca să și-l refacă.

Peste decenii și veacuri, când Toma Dionisie va fi și el țărână, lângă strămoșii lui, nepoții și strănepoții vor păstra, cu releigiozitate românească, pergamentul-hrisov al străbunului care a știut să fie român.

Va trebui ca acești nepoți să știe încă neapărat că el, Toma Dionisie, a reclădit satul nimicit de hoardele neobarbarului moscovit.

El și noi, cei ce l-am ajutat pre el , mai ales că oștirea din care face parte și-a făcut și își face datoria cu nădejde și fără gând de odihnă pânăla nimicirea desăvârșită a păgânilor.

Dar sunt multe lucruri de neuitat dela unitatea mea din începutul răsboiului... Popota, — o, serile acelea în care comandorul Diacu ne uimea pur și simplu cu salatele orientale preparate „manu proprio" fără prea multe ingrediente ! — Nopțile de alarme aeriene, în care bravii noștri mitraliori și tunari urmăreau cu focul lor neiertător, păsările roșii și prădalnice. Zilele de lucru intens între două glume spuse de sergentul Oprișan—ardelean spătos din Orăștie—și caporalul teterist Eugen Vereș, bunătatea căpitanului Dobrin, sau încrederea pe care o arată tuturor celălalt căpitan șef al nostru, Gârjoabă.

Dar nopțile de strajă în întuneric... Dar dormitorul comun și ostășesc dela etajul doi, — dar manuscrisul nuvelei „Urîtul" de Gib. I. Mihăescu pe care l-am găsit la un harnic și literat croitor, — maistrul Nuță ? Dar glumele sublt. aviator Popescu Gheorghe — vechiu și statornic sburător — care ne „ucidea" cu debitul lui verbal metaforic și plin de tâlc ?...

Am plecat cu toată această lume în suflet și în dimineața zilei de 25 August, mă prezentam scurt și cazon, comandorului Al. Demetrescu.

— ...Să trăiți dom'... sunt...

Desigur, comandorul acesta este un caz curios în aviația noastră : mânuiește și manșea, dar nici la stylou nu se lasă mai prejos. Inbinarea este fericită și eu îl văd călcând sănătos pe calea de difuzare a isprăvilor noastre sburătorești în spre inima marelui public care, acum, crede temeinic și nestrămutat în puterea aripelor purtătoare de suflet omenesc.

Aci, la biroul Propagandei Aeronautice, am aflat chipuri cunoscute mie din viața scriitoricească : pe George Acsinteanu, pe Costache Coman, pe profesorul George Țintă, pe Ștefan Mengoni, pe scriitorul Petre Mihail, pe căpitanul aviator Pompei Christescu vechiu și neobosit scriitor și popularizator al sborului. Mai târziu au venit Grigore

Olimp Ioan, întors depe front cu pieptul doldora de decorații și Ion Veliciu, tânăr și avântat pilot și scriitor.

In întregul ei, cu comandorul Alecu Demetrescu în frunte, aceasta era grupa de propagandă a reporterilor aèronautici.

Și am început calea... Și mi-am căutat și găsit meseria...

I.

Motoarele gemene 'n besnă urlând,
In goană se 'ndeamnă năvalnic
Și bubue'n noapte și'ngână pe rând:
La Dalnic..., la Dalnic..., la Dalnic...

CONST. ARGEȘANU



CU BOMBARDIERII

Plouase toată noaptea. Mă gândeam, luptându-mă cu insomnia, la poeziile lui Bacovia și la Fleetul pe care nu știam dacă, la ziuă, va izbuti motorul să-l smulgă din umezeala verde și tomnatecă a aerodromului.

Fleetul, ca să mă ducă până la linia frontului, era darul șefului meu, comandorul Al. Demetrescu... El dăduse telefoane pe la fel de fel de comandamente, el luase contact cu comandorul Burduloiu care se arătase înțelegător cu rosturile mele pe front și tot el mă anunțase: pleci mâine la opt... Și ca treaba să fie întreagă, comandorul mi-a dat și mașina, până la aerodrom.

Așa că a doua zi, pe un timp cețos (bine că se oprise burnița!) cu o servietă, un stylo, un bloknotes și un trench în care aveam să tremur copios de frig, descindeam din mașină la marginea unui câmp imens.

Aerodromul părea obosit parcă, de atâta vreme nouroasă și vântul plimba, peste întinderi, în semn de nemeritată pedeapsă, reumatism și oboseală.

Găsesc ușor avionul care, alimentat gata, mă aștepta. Mecanicul, un om cu o față care personifica bunătatea, se suise în carlingă. Motorul, ca un Gipsy „Major“ care se respectă, fără să stea deloc pe gânduri, porni la treabă, hăulind ca un fecior din pastelurile lui Coșbuc. Sergentul t. r. Nicolae Blezu, pilotul avionului, se ivi de după niște salcâmi, într'o mână cu casca, în cealaltă cu o hartă.

— Gata... anunță profesional mecanicul.

Fleetul stă s'o sbughiască năprasnic, ca din praștie. Sar în carlinga din față și-mi petrec chingile parașutei peste umeri și pe după mijloc. Inapoia mea pilotul, după ce a făcut acelaș lucru, cercetează aparatele de bord, pune capul la compas spre T..., ambalează motorul și — mulțumit de rapidul control făcut — dă semnal pentru îndepărtarea calelor.

Un salut pentru cei rămași jos și avionul fuge neogoit peste întinderea tristă a aerodromului în pâclă...

In clipa următoare pământul a rămas sub noi, amplasamentele aerodromului se micșorează afundându-se în adâncuri și cerul se apropie, fugind totuși spre nadir.

Plutim pe de-asupra Bărăganului. Recunosc întinderile câmpiei muntene. In zare, înapoi, într'o fugă de coșmar, s'au pierdut repede în ceață, albite

parcă de bătrânețea depărtării, clădirile întunecate și multe ale Bucureștiului. Trecem Ialomița și o luăm spre nord-est... Sate ascunse în verdeață se resfiră peste câmpie, liniștite, amorțite parcă, în jilăveala zilei. Sburăm jos, la 100 metri. Mai sus, intrăm în nori. Și nu e plăcut să navighezi în nori pe o asemenea vreme ! Pe stânga apare linia ferată. Pilotul ține calea ei paralelă, cu fidelitate... Trecem de Buzău... Inaintăm spre Râmnicul-Sărat. Lăsăm Ziliștea pe dreapta și Focșanii pe stânga. In zare se ivesc, largi, zăvoaiele Șiretului... Printre sălcii, plute și mesteceni, curba de oțel a apei se scurge spre sud, într'un cot uriaș care va fi înghițit de Prut... Ne apropiem de nesfârșitele oglinzi de ape ale bălților revărsate din albia Siretului. Trăesc paginele de neuitat, ale lui Sadoveanu: „La noi în Viișoara“... „In zodia Cancerului“... „Venea o moară pe Siret“... Asta este apa care a împins sbuciumul unui suflet de om spre scriitorul din om, rămânând frumos și permanent valabil slova scriitorului pe care nu trebue să-l confundăm cu omul care poate fi în grele și neiertate greșeli.

Șearpe uriaș, cotind suplu printre verdeața zăvoaielor și cenușiul mat al bălților, albia Siretului se încolăcește pe după maluri nisipoase sau grele de mâl, urmând o cale tare capricioasă până dincolo de zare...

Suntem deasupra locului de aterisare. Un picaj, un ocol meșter arcuit și avionul se așterne cuminte pe aerodrom.

Desfac chingile parașutei, răsuflu descătărămat, mă întind de-mi trosnesc oasele (nu e puțin

lucru să stai oarecum înghesuit în carlinga micuţă a acestui avion, vreme de mai bine de un ceas şi jumătate) şi cu aproximaţie desmorţit, pornesc să caut pe cei către cari aveam, ca o armătură în plus, peste ordinul de serviciu, câte o scrisoare de recomandaţie, date tot de grijuliul meu comandant. Găsesc uşor pe căpitanul Stoenescu-Toc, caricaturist, pilot şi comandant de escadrilă deopotrivă de excelent, căruia mă prezint cazon şi care mă primeşte în stil... boem. Asta-mi place! Căpitanul acesta, cu un spirit de observaţie deosebit de ascuţit pe care şi-l transpune caustic în hazoase şi cu tâlc linii, ştie să facă suportabil războiul.

— Ai căzut cam în deranj, se scuză el. Tocmai îmbarcăm. Ne deplasăm spre est, la... nu mai ţin minte aerodromul. Dar ne vei însoţi, nu-i aşa ?

— Desigur, desigur... Dar domnul comandor Comşa (către care aveam ameninţarea unei alte scrisori) unde poate fi găsit ?

— Este la tren. Vine mai târziu.

Intr'adevăr, peste o vreme, în care am avut prilej să cunosc piloţii şi observatorii escadrilei, vine şi comandantul grupului. Un om cu chip dăltuit parcă, ars de soare, jilăvit de ploaie şi cu cismele până la genunchi doldora de tină din cea mai lipicioasă. Mă prezint, desigur tot milităreşte.

— Şiii... ai venit să dai din condeiu, după cât înţeleg... Eşti liber s'o faci...

M'a concediat cu un gest larg care îmi punea la dispoziţie întregul aerodrom cu tot ce era pe

el: oameni, hangare, plus umezeala asta neplăcută care posomora grozav chipurile.

— Vă mulţumesc...

Am pornit în recunoaştere deandaratelea, de frică să nu-şi ia comandorul vorba înapoi... Un întreg aerodrom pe picior de război la dispoziţie, nu-i puţin lucru!

Cuprind din ochi câmpul, cu hârtia şi styloul la îndemână. Ce să scriu mai întâiu ? Toţi robotesc la posturile lor. Mecanicii încarcă avioanele. Piloţii şi observatorii studiază itinerariul. Servanţii, pe lângă motoare. Jos, la linia ferată, trenul este încărcat în grabă.

A doua zi, la zece, decolarea...

Sunt orânduit în avionul echipajului locot. av. Staicu, adjutant şef av. Oprescu-Ţâcă.

Seara, în sala observatorilor care este şi dormitor, ascult bancuri sburătoreşti, beau un pahar cu vermut (trataţia este tot a căpitanului cu talent la condeiu, pe care am început să-l ador) şi mă culc ca să dorm buştean până a doua zi când, o uşe căzută nu ştiu cum, mă trezeşte într'un infernal sgomot de bombă aeriană bine plasată. Sar din pat (ceilalţi au făcut la fel). Mă frec la ochi şi constatând perfectă linişte, mă vâr iar în pătură. Somnul s'a dus însă. Ceasul fugăreşte în chip de limbi (minutar, secundar şi orar) timpul către opt. Mă îmbrac la repezeală, ca la armată şi ies. Cerul tot de plumb greu, tare greu... Imi spun, în gând, versuri cu Bacovia :

Un gol istoric se întinde,
Pe-aceleaşi vremuri mă găsesc...
Şi simt cum de atâta ploaie,
Pilonii grei se prăbuşesc.

De astădată nu plouă, nu bate prea tare vântul. Numai atmosfera e foarte încărcată şi toate au miros de... apă.

Dacă va ţine vremea tot aşa, e rost de plecare.

Toţi îşi pun la punct geamantanele, pentru orice eventualitate...

Pe la 11 vine meteorul : cerul navigabil... Ordinul comandorului Comşa a venit rapid : decolăm... Motoarele sunt puse în plin... Eu sunt în prima patrulă... „Savoya" noastră, tacticos, ca un bunic, se aşterne pe rulaj lung şi când Ţâcă a tras uşor manşa, tonele bunicului s'au desprins de pământ tot atât de uşor ca şi un înger pictat de Veronesse sau Michelangelo.

Un tur larg de aerodrom şi avioanele se adună în triunghiu. Apoi, calea spre răsărit...

Ne apropiem de Prut. Cercetez cerul, înapoi. Aproape, cam pe dreapta, celelalte avioane ţin cu stricteţe distanţa... Mă asigur că nu e chip să ne pierdem din ochi.

Norii sunt pe cer ca nişte cocoloşi mari de zăpadă proaspătă. Printre ei şi prin ei, avioanele înaintează sigure, ca'n basmul cu Făt-Frumos, pajura care l-a readus pe lumea ceastălaltă pe voinic, după ce biruise pe smeu...

Zăvoaiele Prutului parcă sunt mai zgârcite şi'n verdeaţă şi'n mlaştini ca ale Siretului.

Trecem repede peste ele, — le tăiem cruciş.

Sburăm peste meandrele şi dealurile Cahului... Curios ! Imi bate inima mai tare... Revăd pământul Basarabiei prima dată după furtul rusesc din 1940. Este acelaş : primitor, cald, plin de verdeaţă, de copaci, de sate ascunse în văi sau prăvălite uşor pe coastele dealurilor... In aer pluteşte un miros sănătos de viaţă nouă şi duhul Buceagului, vechiu cât istoria, îşi face simţită trăinicia moldovană. Deodată, sub noi, răsare apa puţină şi ocolită mult pe după dealuri, a Berezinei. Ne apropiem de ţel.

Pilotul va reduce în curând motoarele... Privesc spre el... zâmbeşte mulţumit... Ţâcă, ăsta, unul din cei mai vechi piloţi de bombardament, zâmbeşte totdeauna, — chiar când este necăjit. Lângă el, şeful de bord, locotenentul Staicu, îi indică atent traseul... In spate numai ochi şi urechi, mecanicul Ionescu... Scot aparatul fotografic şi trag un instantaneu...

Poza ştiu de pe acum că este naturală, — nepozată adică. Ceeace caut şi nu găsesc aşa de uşor... Omul, de ! Ii place să fie fotogenic !... Şi aviatorilor nu mai puţin ; în fond sunt şi ei oameni, măcar că au chip de păsări câteodată...

Avionul pică uşor... Sub noi, iarba fuge năpraznic înapoi... De aici, din faţă, înconjurat de plexiglass peste tot, pământul apare fugind înapoi ca scăpat din praştie.

Privesc în jos vertical. Ochii mă dor din cauza vitezii cu care aerodromul aleargă sub noi... Incă trei-patru secunde şi o smucitură ne vesteşte că

am coborît „din sferele noastre înalte", pe blagoslovitul pământ...

Incă o smucitură — bond, cum îi spun sburătorii — și încă patru-cinci-șase și avionul rulează cuminte... Și în mijlocul aerodromului, un fanion roșu și altul alb ne arată locul pentru ancorare... Pe margine, avioane gata de sbor... Intr'un cort destul de încăpător, comandantul aerodromului. Lângă cort, un post terestru de telegrafie fără sârmă și lângă post, mese și bănci, — vrea să fie „popota" aerodromului. (Mai este o popotă, asta pusă „la patru ace", în sat, unde sburătorii noștri au și culcușurile pentru nopțile fără misiuni).

Coborîm din avion...

Ne îndreptăm spre postul de comandă al aerodromului, de unde suntem îndreptați către sat, să ne găsim adăposturi...

Voiu avea vreme să spicuesc jurnalul escadrilei acesteia de bombardament greu, — escadrila căpitanului pilot și artist, Stoenescu Constantin...

Lucru pe care îl fac chiar în această zi.

Am deschis „Jurnalul" unității, cartea astą a faptei întregi, nu fără emoție...

Iată, la prima filă a războiului...

22 Iunie 1941. Bombardament de noapte. Avionul cu echipajul : pilot, adjudant șef Bucur Constantin ; comandant de bord, lt. Cârstoi Ilie ; mecanic, submaestrul Ionescu R.; radiotelegrafist, submaestrul Vâlcu I. și mitralior, sergent Iliescu I., lovit în plin de un obuz antiaerian rusesc, se prăbușește în flăcări. Demn de remarcat fapta

eroului sergent mitralior Iliescu, care fiind bolnav în infirmerie, află de raidul echipajiului său. Ese din infirmerie cu febră și se duce să lupte și să moară ca un sfânt...

9 Iulie. In urma unui accident, personalul de bord al unui avion este salvat dintr'o gravă situație, de personalul terestru, care-și riscă eroic viața... Sunt propuși, apoi decorați, următorii maeștri : Dobre, Buruiană și Vilivold, sergent Comșa Gh., caporalul Manoliu și soldații Moraru, Madin și alții...

Remarc frăția la pericol a celor ce întrețin avioanele pentru a fi gata oricând pentru sbor.

11 Iulie. Cinci echipagii bombardează cu efect strălucit satul Hâncești, unde trupele roșii își făcuseră cuib bine organizat.

13 Iulie... Alt bombardament cu efect, peste rușii aciuiți în satul Tartaul...

14. Iulie... Este rândul Comratului, care este bombardat dela o înălțime potrivită, cu bombe incendiare. Efect excelent. Bună dispoziție idem...

17 Iulie... Escadrila stropește bombe bine plasate peste rușii ascunși în satul Ciobalaccia. Nici în gaură de șarpe nu scapă domnii tovarăși...

20 Iulie... Șase echipagii atacă și ating cu bombe bine plasate podul de vase de peste Nistru dela

Talmuz-Cioburcin... Tovarășii sunt puși la grea încercare...

24 Iulie. Generalul aviator Constantin Celăreanu și comandorul aviator Ceaușu, în fruntea unei puternice formații, bombardează trupele sovietice masate la Olănești. Se va înțelege pentruce sburătorii noștri luptă cu elan și câștigă bătăliile, când sunt animați de acelaș avânt al biruinții de la general la ultimul soldat bombardier...

In aceeași zi, un echipaj atacă și bombardează cu succes ciolovecii ascunși la Talmuz.

25 Iulie. Bombardierii escadrilei trec Nistrul și se năpustesc cu bombe peste rușii abia scăpați din cleștele basarabean și masați în târgul Majaki, la est de limanul cu acelaș nume...

1 August... Luna lui cuptor începe cu căldurile unui bombardament reușit al căii ferate între gările Razdielnaia-Ivanovka...

2 August... Comandorul Liviu Comșa, în fruntea întregului grup în formație, atacă și bombardează masările de trupe roșii din satul Grigoriopol. La lizierele de nord și nord-est ajunseseră avantgărzile române. Satul este incendiat de aviatorii noștri... Bombardamentul, efectuat cu deosebit elan, dă rezultate demne de curajul bombardierilor români. Atacul acesta înlesnește înaintarea trupelor terestre și bagă panică în ruși...

3 August... Grupul întreg bombardează satul Mihailovka... O coloană de artilerie este aruncată în șanțul drumului de bombele aviatorilor români... Trupele masate în sat sunt ajunse în toate cotloanele de exploziile provocate de ai noștri...

Or să înebunească rușii de atâta trânteală !...

6 August... In continuarea succeselor sburătorești, sunt deranjați domnii tovarăși ascunși în satele Neudorf și Rozalewka...

8 August... Vin la rând tovii băgați în sperieți prin pivnițele satului Jegorowka.

9 August... Mai multe coloane roșii se strecoară în regiunea Colonia Elzas-Dancewa-Vasilievka... Bombardierii noștri dau iama prin ele.

In aceeași zi coloniile doldora de ruși dela Petersthal-Josefsthal-Marienthal sunt răscolite de bombele noastre.

10 August... Escadrila asta este imposibilă... Nu le dă pic de răgaz domnilor tovarăși... Astăzi i-a ciocănit la Jankalisinia și Jegorovka...

14 August... Tovarășii comandanți de mari unități nu disprețuesc viața nobililor. Iată, și-au instalat cartierul niște asemenea tovarăși, în conacul moșiei din Vigoda... Ai noștri au prins de veste și le-au trimis misive explozive cam pe la vremea siestei...

In aceeași zi tovarășii mai puțin sau deloc nobili, masați în Vasilievka, sunt pisați de bombele noastre... Așișderea masările de trupe din Fomina-Balka.

15 August... Colonia Bol. Liebenthal a luat aspect de iuft rusesc. Ai noștri o aerisesc cu un bombardament temeinic...

16 August... Ce-o fi căutând trenul acesta blindat în gara Gniliakowo ? Escadrila l-a reperat, l-a bombardat și — fără alte formalități — l-a aruncat de pe rambleu...

In aceeași zi bombardierele escadrilei fac o plimbare cu bombe pe deasupra trupelor roșii masate în Col. Raik-Fomina Balka-Gniliakowo...

17 August... Bombe peste rușii tupilați în Col. Freudenthal...

18 August... Vin la rând satele transformate în cazărmi rusești, Polijova-Gniliakowo și Vigoda... Acestea-s racile vechi și nu le strică un frecuș mai intens...

19 August... Partea de nord a Dalnikului este scuturată puțin din temelii de bombele bine plasate ale escadrilei...

29 August... Șase avioane ale escadrilei dă o fuga-fugață până pe deasupra Odesei, ajung obiectivul care nu e altul decât fabrica de avioane din acest oraș, plus aerodromul ei, îl bombardează de-a mai mare dragul pentru bolșevici și, printr'un baraj puternic de artilerie antiaeriană, se întorc spre casă. Un singur avion numără circa optzeci de ciupituri mari și mici de schije. Maestrul Nicolau N. este rănit la picior. Restul echipajului, sănătos... Vorba poetului : românul are șapte vieți în, etc...

In aceeași zi altă formație deranjează cu câteva bombe gara de vest a Odesei... Ca un antrenament pentru bombardamentele viitoare.

30 August... De ziua Sfântului Alexandru și a căderii Griviței, cinci avioane ale escadrilei aruncă un iad de bombe peste Dalnik... Nu e rea ideea... La Dalnik rușii s'au cam obrăsnicit... Așa le trebue !

2 Septembrie... Zi tristă pentru escadrilă...

Se bombardează centrul Odesei. Obiectivele atinse din plin. Baraj formidabil de artilerie antiaeriană. Echipajul locotenent Mircea Constantin adj-șef Anițoaia cade în flăcări, iar echipajul adjutant șef Ghiță Brânzan aterizează forțat în Jud. Cetatea-Albă... Trei răniți la bord, avionul ciuruit de schije. O zi dramatică, plină de cel mai sublim eroism...

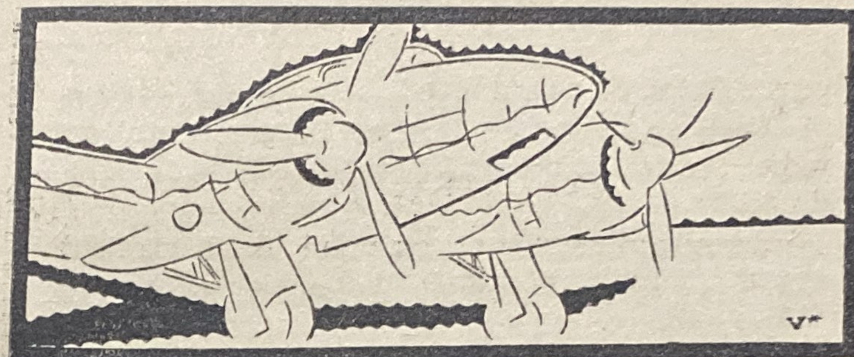
Ne oprim aci cu spicuirile.

Recitiți-le !

Inchinați-vă și rugați-vă lui Dumnezeu pentru izbânda definitivă a bravilor noștri aviatori !...

Comentarii ?

Dar ce să facem cu comentariile, când faptele vorbesc atât de viu, atât de pilduitoare ?



AVIOANELE SAVOYA BOMBARDEAZĂ

2 Septembrie 1941. Dimineața. Cer senin. Plafonul maxim. Voe bună, plină de nădejdi vitejești.

Ordinul a venit scurt și precis. Comandorul Ceaușu, un părinte impecabil și comandantul flotilei, ordonă : decolează imediat șase bombardiere.

Obiective : Odesa, portul, gara de mărfuri a orașului și arsenalul aeronautic.

Locotenent comandorul Comșa Liviu — Virtutea Aeronautică cu spade, — comandantul grupului Savoya, de un calm puțin întâlnit, oricât de grele ar fi împrejurările în care trebue să acționeze, fixează echipagiile, le transmite ordinul și — împreună, piloți și comandanți de bord — cercetează drumul de urmat.

In marginea aerodromului șase bombardiere Savoya își pregătesc motoarele. Mecanicii fac compresia, servanții trag la elice, mitraliorii pun benzile cu cartușe, radiotelegrafiștii își potrivesc apa-

ratele, Boby, câinele mascotă al escadrilei — sare pe lângă avion și face „frumos", iar aparatul de radio, așezat nu departe de avion, dă vești bune de pe front.

Intregul angrenaj al grupului fiind excelent pus la punct, deslănțuirea motoarelor se face în câteva minute.

Bombele sunt de mult fixate deasupra trapelor. Un gest și declanșarea s'ar face automat.

Incă un schimb de ordine și dispoziții și echipagiile sunt pe avioane.

Avionul cap de patrulă este pilotat de căpitanul C. Stoenescu — Virtutea Aeronautică cu spade — comandant de escadrilă, excelent pilot de bombardament, povestitor cu duh și... caricaturist talentat, după cum v'am mai spus.

Celelalte cinci păsări au la manșe piloți pe-o sprânceană: adjutantul șef Oprescu-Țâcă unul din cei mai vechi piloți de bombardament, Chiru înalt cu părul creț și totdeauna aprig la faptă; Brânzan — Moș Ghiță Brânzan, cumpătat dar sigur pe avion; Anițoaia, priceput și harnic; Ispas, scurt și de nădejde.

Toți sunt piloți cu vechi state de serviciu și oțeliți în lupte numeroase. Fiecare are la activ peste treizeci și cinci de eșiri la inamic și tot atâtea succese.

Comandanți de bord sunt: căpitanul Schobesch la avionul cap, apoi căpitanul Mateescu, locotenenții: Constantin Mircea, Staicu, Alionte și Popescu-Selemet. Nici unul din acești bravi și tineri

ofițeri aviatori nu a avut insuccese. Niciodată „nu le-a stat ceasul", cum se spune în limbajul de front al bombardierilor noștri.

Teul, alb și mare, e pus pe direcție, împotriva vântului — așa cum scrie la carte. Posturile de semnalizare, cu steaguri mari, roșii, sunt la locurile lor.

Căpitanul Stoenescu a deslănțuit motoarele și primul bombardier, se desprinde de verdele ierbii, arătând calea cu pântecul doldora de bombe și... moarte pentru ruși.

Urmează celelalte...

Un tur de aerodrom și avioanele au intrat în formație de patrule. Cabrează spre seninul zilei, ca să ia înălțime, apoi încet, încet, dispar la răsărit, spre obiective.

După o vreme, în zare a apărut argintul nesfârșit al Mării Negre.

Ziua este senină și caldă, dar în avioane frigul înălțimilor și al vitezei stărue, se face simțit.

Cu cât se apropie obiectivul, cu atât încordarea tuturor crește.

Căpitanul Schobesch dirijează pe traseu. Căpitanul Stoenescu îi zâmbește în semn de perfectă înțelegere și apleacă manșa către stânga. Avionul cap virează spre port. După el, întreaga formație pătrunde cu curaj deasupra inamicului.

Bombardierele sunt primite de salvele tot mai dese ale artileriei antiaeriene de coastă și din jurul Odesei. Echipagiile, însă, trec nepăsătoare peste exploziile obuzelor dușmane care îi caută fără sorți

de izbândă. Au mai văzut de-astea bravii noştri sburători !...

. . . .

In port, vapoare de războiu şi de transport. Bolşevicii îşi pregătesc fuga, de bună seamă.

Avionul cap îşi lasă încărcătura peste navele duşmane şi continuă drumul dela sud spre nord, prin inima oraşului inamic, fără pic de teamă.

Gara de mărfuri.

Alte descărcări de bombe din avioanele noastre. Amplasamentele din gară sar în aer. Se văd coloane uriaşe de fum. Aparatele fotografice dela bord iau poze.

Dar focul artileriei antiaeriene se înteţeşte. Se formează baraje de obuze oarecum dezordonat, dar destul de periculoase. Inamicul trage cu furie. Ursul a fost deranjat în bârlog.

Misiunea continuă cu aceeaşi nepăsare, fără frică de moarte. Deasupra ultimului obiectiv, formaţia îşi lasă cu precizie restul bombelor. Alte explozii, alte coloane de fum. Aparatele foto nu prididesc cu pozele...

. . . .

Avionul cap a virat spre stânga. In partea de nord-vest a oraşului un baraj extrem de puternic al artileriei duşmane înconjoară atât de aproape avioanele, încât nu se mai văd între ele, înecate în marea de fum a exploziilor.

Un picaj şi formaţia a eşit din cercul periculos. Sunt puţin lovite de schije avioanele noastre, dar asta nu face nimic...

Dar iată, un alt baraj, mai puternic decât primul. Obuzele duşmane explodează în stânga, în dreapta, înainte, înapoi...

Un iad...

Un obuz ia foc la câţiva metri de avionul pilotat de adjutantul şef Brânzan. Avionul, sguduit din încheeturi, pică uşor. O schije a lovit comenzile motorului din dreapta, care nu mai ascultă.

Cu viteza redusă, avionul este silit să rămână în urmă. Restul formaţiei trece teafără înainte, însoţită de vânătoarea noastră, care avea misiunea să o păzească de vânătorii duşmani.

O altă schije a rănit pe sergentul mitralior Ionescu Dumitru. O a treia se opreşte în mitraliera de deasupra, cu tragerea în sus şi înapoi, îi strâmbă ţeava şi îi rupe popicul de ochire.

Totuşi Moş Ghiţă, pilotul, stăpâneşte manşa şi, cu oarecare greutate, accentuează virajul spre Nistru.

In timp ce naviga spre casă, în partea de nord a suburbiei Moldovanca, avionul este ajuns de un vânător rus. Mitraliorul Ionescu, deşi rănit, descarcă banda de cartuşe în duşman pe care l-a prins în viraj descoperit şi rechinul cerului bolşevic se prăbuşeşte în flăcări.

Ionescu este însă rănit a doua oară, de un glonţ tras de un alt vânător bolşevic.

Deşi avionul se depărtase oarecum de cercul de foc al artileriei antiaeriene, o nouă schijă îl

ajunge, de astă dată la cap, și bravul mitralior Ionescu Dumitru cade, cu trei răni în trup, la picioarele camarazilor săi.

Este înlocuit instantaneu de radiotelegrafistul Lepădatu Constantin care era destinat să tragă la mitraliera cu popicul distrus mai înainte.

Pilotul Brânzan este șters, deasupra pumnului drept, de o schije dușmană, iar un glonț îi fulgeră cascheta. Continuă totuși să strunească energic avionul, spre liniile noastre. Sergentul Lepădatu este și el rănit de o schije, în picior, în vreme ce locotenentul Staicu, comandantul de bord, pansează rănile mitraliorului Ionescu, în iureșul gloanțelor și al schijelor.

. . . .

Spre Nistru, barajul artileriei dușmane a încetat. A mai rămas vânătoarea, cu care are de furcă Lepădatu. Dar vânătorii ruși, ca niște viteji ce se află, cum au văzut dunga Nistrului, au făcut calea 'ntoarsă.

Odată trecut Nistrul, comandantul de bord ordonă aterisarea, mai ales că motorul din dreapta scăpa tot mai mult de sub controlul pilotului.

Cu comenzile rupte, ciuruit de gloanțe și schije de obuze, cu doi membri ai echipajului răniți, el însuși rănit, bravul pilot Ghiță Brânzan — cunoscut în toată aviația noastră de bombardament pentru calmul și minuțiozitatea cu care pilotează — îndrăznește să pice pe un teren necunoscut.

Dar o nouă surpriză avea să-i aștepte imediat...

La contactul cu pământul, roata din stânga, lovită și ea de o neștiută schije de obuz, cedează scrâșnind.

In lovitura ruperii, motorul bolnav ia foc și tinde să cuprindă în flăcări pe vitejii noștri sburători.

Locotenentul Staicu și maestrul dela bord Bodnariu, singurii rămași teferi, scot pe brațe pe mitraliorul Ionescu, ajută la coborîrea mitraliorului Lepădatu și a pilotului Brânzan, scot mitralierele și parașutele, mai salvează tot ce se mai puteau salva și — apoi — cad și ei, lângă răniți, răpuși de oboseală și încordare.

După puțină vreme, mecanicul Bodnariu pleacă după ajutor. Află un pui de român — Turtă Mihail — de vreo 14 ani care, îndatoritor, îi spune că se află lângă comuna Purcari — Cetatea Albă. Copilul dă fuga spre sat și aduce ajutoare. La transportarea răniților și a materialului salvat, au dat neprecupețitul lor concurs — printre alții, sătenii Serafim al lui Maram și Vasile Vasilache din aceeași comună.

Apoi medicul sublocotenent rezervă Ion Gaita dela dispensarul mobil aflat în comuna Volintir-Cetatea Albă și directorul școalei de agricultură din Purcari.

Toți au dat întreaga asistență aviatorilor noștri.

. . . .

A doua zi, locotenentul Staicu raporta comandanților lui, sobru și eroic :

— Misiunea a fost din plin împlinită.

La grup au fost primiţi de îmbrăţişările camarazilor cari îi aşteptau îngrijoraţi şi de o demonstraţie războinică a celor două mascote ale unităţii : Peipus şi Boby, doi dulăi frumoşi şi în permanent conflict pentru întâietate la favorurile bravilor noştri sburători, deşi aceştia încearcă să le demonstreze, în limbaj omenesc, că amândurora le dau aceeaşi consideraţie.

Consideraţie cuvenită — de sigur pe bună dreptate — unor patrupede credincioase şi harnice la păzit, cum sunt dumnealor Peipus şi Boby.



ESCADRILA FLĂCĂILOR DELA P. 63

Pândesc cerul de când s'a încropit de ziuă.

Norii cedează cu greu, ba într'o vreme a prins a cerne o ploae măruntă, din cele reci şi pătrunzătoare.

Totuşi, pentrucă ordinul înseamnă hotărîre şi certitudine, la ora fixată am fost pe aerodrom. Avionul era gata, numai avântarea motoarelor trebuia desăvârşită.

Pilotul, un flăcău cu ochi senini şi tare buni, mă îndeamnă să-mi pun cel puţin casca de piele ; eu nu voiam. M'am executat totuşi.

Am trecut în carlinga din faţă, m'am înhămat la chingile paraşutei, am cercetat cablul de siguranţă, — că de, cine ştie ! — şi... gata.

Avionul s'a desprins uşor de pământ. A luat înălţime ; nu prea mare că nu ne permiteau norii. Aici, între cerul cenuşiu şi verdele ogoarelor de pe bărăgan, om şi pasăre, faţă de imensitatea decorului, par minuscule jucării.

Avionul se leagănă ușor, sub mâna sigură a pilotului și ține calea spre răsărit. Trecem ape și păduri, sate și ogoare întinse, mlaștini și conacuri izolate și — când am lăsat în urmă colinele Vrancei? Iată și Râmnicul și Munții Oituzului. Ce meșteră avântare în hăuri este pasărea asta!... Iată și zăvoaiele Siretului... Le cunosc din sborurile mele vechi, parcă din altă lume, — din lumea aceea liniștită și veselă a anilor din ultimul deceniu scurs.

Parcă sunt mai îngrijorate zăvoaiele Siretului, mai energic parcă se înconvoaie brațele de apă dealungul unor maluri joase și înverzite. Știe și el că e lupta românească la răsărit... Știe, că au trecut multe asemenea lupte peste el de când neamul Moldovenesc își apără glia și ființa.

Apele au rămas undeva, în urmă, după numeroasele coline pline de vii în rod.

Mai sburăm o vreme și avionul pică, după un majestuos și vulturesc viraj...

La aerodrom lume multă și bine rostuită. Toți, la treburile lor, dau zor să-și sfârșească îndatoririle pentru că mâine, în zori, vor lua calea aerului departe, spre răsăritul însângerat de copita fiarei fără Dumnezeu și fără Patrie.

Am căzut tocmai bine...

Trec într'un echipaj dela escadrila 71 de bombardiere.

După o noapte de somn bun și meritat, după o gustare frugală, toți la avioane.

Avionul cap duce pe comandorul Comșa Liviu, comandantul grupului.

Capul la compas spre răsărit și — în zumzetul wagnerian al motoarelor, trecem Prutul.. Sburăm, sburăm, desăvârșit, înainte, nepăsători de viermuiala gândurilor de jos, de clocotul pământesc al sângelui. Sburăm ca destinul, spre un destin mai grav al Neamului, al nostru.

Deasupra pământului basarabean sborul parcă este mai plăcut, cerul ne-a primit senin și înflăcărat de un soare sănătos.

Coborîm... Formația s'a risipit și, rând pe rând, păsările sigure, se aștern pe aerodrom.

In vale, un sat distrus din temelie „de civilizația moscovită", în panica fugii.

Dormim o noapte printre ruine fumegânde, lângă o biserică germană luterană, din care au mai rămas patru pereți jalnici și afumați.

A doua zi, decolăm iarăși, pentruca, după o altă cursă, în chiote de motoare peste stepă, să aterisăm la cuib.

Aci am de lucru.

Escadrila de bombardament pe care o vizitez este într'adevăr de laudă. Ii cercetez jurnalul zilnic cu gândul ascuns de a-i găsi o deficiență, o carență ori cât de meșteșugit ar fi ea camuflată.

Dar gândul meu cel gâlcevaș rămâne neputincios în fața faptei. Fapta este totul aici. Nu vorbăria, nici rancuna și nici lauda. Ai făptuit? Nu-ți trebue o altă laudă decât aceea a împlinirii rostului tău și camaradul de aripă și de primejdie nu știe ce e aceea pisma, pentrucă în fața morții și a cerului, stăpânind nimicniciile viermuielii pămân-

tești nu contează, nu pot fi luate în seamă și — nici nu pot încolți în sufletele călite la flacăra celei mai majestoase temerități asemenea mărunte sentimente.

. . . .

Cum spuneam, fapta este limpede. „Jurnalul" escadrilei ne arată peste o sută de eșiri în formație la inamic, mii de kilograme de bombe aruncate peste păgâni, eroisme demne de epopeele cele mai avântate în expresie... Aici fiecare aviator a depășit treizeci și cinci de eșiri la inamic. Echipagiile bombardierelor sunt toate tefere.

Chiar cei doi răniți în luptele aeriene, adjutanții Tudor și Simulescu, fac și ei... „bine mersi".

Escadrila, pentru isprăvile ei, a fost citată prin Ordin de Zi pe Armată.

Face parte din faimosul grup al căpitanului comandor Cristescu Ioan și e strunită de căpitanul aviator Popescu Gheorghe, el însuși exemplu demn de urmat, pilot temerar, totdeauna în fruntea formației, acolo unde primejdia se arată a fi mai mare, îndemnând cu fapta, cu avântul.

Iată-i numai într'o zi la faptă... O zi de August, caldă și senină. De dimineață până seara escadrila a fost într'un dute-vino, teribil. Eșirile au fost făcute în patrule de câte trei, ducând în avioane, mii de kilograme de bombe care și-au făcut datoria, împroșcând moartea în trupele bolșevice dela Dalnik, Valijanovka, Pelijovo, Vigoda.

Efectul bombardamentului? Ni-l arată fotografiile luate de recunoaștere: explozii puternice la depozite, coloane de trupe și vehicule aruncate în aer, trupe rusești răspândite într'o înspăimântătoare debandadă.

Dar cine sunt eroii?

Iată-i pe nume — poate cândva vom face câte un mic portret al fiecărui sburător din această vrednică escadrilă. Comandantul escadrilei, v'am spus, e căpitanul aviator Popescu Gheorghe. Apoi locotenentul Gheorghe Ilie, adjutantul Dumitru N., sublocotenentul Tănăsescu Vasile, adjutantul Timotin Matei, sublocotenentul Popescu Constantin, locotenentul Marin Eugen, locotenentul Vasilescu Victor, adjutantul Grama Ioan, locotenentul Paiu Traian, adjutantul Rădulescu V., maestrul Barbu Gheorghe, adjutantul Socoleanu A., locotenentul Popescu I., locotenentul Roșianu I., adjutantul Prună Sava, adjutantul Mircea Eugen, adjutantul Tudor Dumitru, căpitanul Nica Nicolae, căpitanul Teișanu M., locotenentul Corda R., sublocotenentul Serghie Aurel, adjutantul Manu Petre, adjutantul Tilici N. și adjutantul Simulescu Al.

Douăzeci și cinci de nume, douăzeci și cinci de tineri înflăcărați, douăzeci și cinci de semizei cari știu să strunească hățurile văzduhului și să-și apere țara; și tot atâția eroi ai aripelor noastre.

Acești flăcăi cari răscolesc cerul dușman ca să-l curețe de păcătoșenia încuibată îndelungă vreme în el, timp de aproape cinci luni nu au avut odihnă, nu și-au permis răgaz. Zi și noapte — sublimele sboruri de noapte! — pe ploaie sau furtună, în ger și în arșiță, în cercul de foc al obuzelor

trase de tunurile dușmane, sau ca avioanele perforate de gloanțele bufnițelor de vânătoare cu stea roșie, feciorii cu aripi ai României au luptat, au sângerat, au căzut senini cu răni grele, unii au murit sfidând soarta cu fața la răsărit, întru gloria țării și a aripilor românești.

Dar nu este pană, nu este gând, care să cuprindă în toată rotunjimea lui, faptele bravilor noștri bombardieri dela P. 63. Și ca ei, sunt mulți, întru norocul și înălțarea aripelor noastre.

SERGENTUL

Iliescu Ion arăta la chip puțin prelung, avea trăsături energice și o privire de oțel. Era ars de soare și cânta frumos. Dar Iliescu Ion, sergent mitralior într'o escadrilă de eroici bombardieri, epuiza banda cu cartușe ca toți ceilalți: cu folos și nădejde.

In ziua aceea după alte câteva triste zile de ploaie, flăcăul nostru, chinuit de o gripă îndărătnică, încerca să-și potolească focul durerilor pe un pat, în infirmeria unității sale.

Cerul prinsese să se însenineze și odată cu potolirea cerului doldora de apă, a venit și ordinul de misiune.

Comandantul, om de inimă și cu caldă înțelegere, dispune înlocuirea sergentului Iliescu, cu un alt ostaș sănătos.

Dar Iliescu Ion nu e omul care să se lase înlocuit chiar atunci când îl chinuia boala. De aceea s'a sculat din pat, s'a îmbrăcat, a băut o cană cu lapte și a cerut cu toată energia să fie lăsat la datorie.

— N'am nimic domnule căpitan. Doar nu-s domnișoară ca să bolesc în vreme ce alții luptă.

Vorba și gestul mitraliorului erau poruncă. Cine ar fi putut să-i stee în cale?

Și Iliescu Ion a sburat...

A sburat, a bombardat și „a bușit" și un vânător bolșevic care se luase după bombardierul lui.

Dar vrerile sorții spun altfel.

O schije rătăcită dela un obuz vrăjmaș l-a lovit mortal pe Iliescu Ion care s'a prăbușit, lângă mitralieră, încleștând în pumni peste viață și moarte trăgaciul armei sale.

Și s'a rostogolit pe toboganul cerului.

Simplu și înălțător...

Iliescu Ion, ce-ai făcut tu este capitol de Iliadă.

Iliescu Ion, ce fac toți camarazii tăi acolo, departe, pentru biruința Crucii, e dumnezeesc.

Se va afla oare pe pământ răsplată pentru fapta ta, Iliescu Ion?

Ne ghicim atât de mici, atât de neputincioși, în fața faptelor voastre de eroi, încât, cu fruntea la pământ, nu aflăm grai, nu aflăm gând, nu aflăm simțire, pe măsura jertfelor voastre.



RANETTE STOICESCU

Printre bravii noștri sburători cari și-au dat viața pentru Neam, Țară și Credință în lupta împotriva colosului roșu dela răsărit, se situează pe un plan de înaltă ținută eroică și Ranette Stoicescu, technician de elită și unul din maeștrii de nădejde ai aviației noastre de războiu.

Cel ce scrie aceste rânduri l-a cunoscut pe acest adevărat ostaș și om de inimă încă depe băncile școalei. Mi-l amintesc, cu nouăsprezece ani în urmă, dând examen de admitere în Școala Technică dela Mediaș, sub scutul ochilor unei măicuțe bune și iubitoare, ea însăși văduvă de războiu.

Avea un chip de fetiță cuminte Ranette Stoicescu și un suflet de copil, dar era de o tenacitate la lucru și de pricepere rar întâlnite.

Reușit la școală printre primii candidați, o termină după șase ani, în condițiuni strălucite.

După stagiul militar este angajat maestru militar în cadrele Școlilor de Aeronautică, unde se di-

stinge dela început ca un om de valoare și de nădejde.

Pentru meritele sale excepționale este trimis la Paris, unde activează ca maestru recepționeur în comisia aviatică română din capitala Franței, apoi ca priceput maestru al convoaielor de avioane aduse în Țară, pe calea aerului, din Anglia.

Războiul l-a aflat pe Ranette Stoicescu îngrijind bombardierele de el recepționate, de el montate, de el puse în stare de sbor.

Om de curaj și inițiativă, îndeplinind și funcția de bombardier, ia parte din prima zi, la atacurile aviației noastre, bombardând cu succes deosebit trupele inamice în retragere. La Bulgărica, la Tarutino, la Tiraspol, la Odessa, la Dalnic, Ranette Stoicescu își împlinește misiunile cu sânge rece și tărie de caracter, așa cum știa el că trebuie să-și desăvârșească toate rosturile de sburător emerit, de mecanic desăvârșit.

Până într'o zi...

Avionul pe care sbura avea misiunea să distrugă importante obiective militare în Odessa. Era a doua eșire la inamic în ziua aceea.

Plecat dela baza sa, pilotul îndreaptă avionul direct spre obiectiv. Un foc intens de artilerie îl primește. Echipajul nu dă îndărăt. Inaintează eroic prin marea de fum și schije a obuzelor explodate în jurul avionului. Ajunge deasupra obiectivului. Declanșează bombele. Obiectivul sare în aer.

Victorie...

Un viraj pronunțat și în aceiași mare de foc a artileriei antiaeriene, pasărea ia drumul spre casă.

Dar intervine și vânătoarea bolșevică.

Ranette Stoicescu este rănit de un glonte. Continuă totuși să tragă, contribuind la apărarea avionului și mitraliind cu mâna însângerată.

Cinci avioane „Rata" îi înconjoară. Gloanțele le șueră pe la urechi, le perforează hainele, le sparg aparatele de bord neînfricaților noștri icari; totuși pasărea nu se lasă.

Un glonț inamic incendiază motorul stâng. Cu avionul în flăcări, pilotul pică în spatele liniilor amice.

Ranette Stoicescu, extenuat de oboseală și de sângele scurs din rană, cade în dreptul ușii avionului.

La contactul cu pământul din cauză că încuietoarea ușii fusese ea însăși atinsă de o schijă, cedează, iar trupul extenuat al lui Stoicescu se rostogolește, zdrobindu-se la pământ.

Vânătorii dușmani văzând avionul incendiat, și pe ceilalți membri ai echipajului sărind din el, îi mitraliază la sol, viteji, pentrucă ai noștri erau dezarmați. Sub iureșul gloanțelor asasine și bolșevice, cei teferi se reped la Stoicescu pentru a-l scoate din bătaia focului lor.

Bravul nostru Ranette era însă mort.

După ce au camuflat trupul camaradului ucis, ceilalți s'au ascuns cum au putut, până ce le-a venit ajutor.

Mai târziu au aflat că doi din prădalnicii vânători dușmani fuseseră răpuși de ai noștri, răzbunând moartea tânărului și viteazului lor camarad.

Ranette Stoicescu, — Valencia, cum îl numeam

noi din pricina chipului lui copilăros și totdeauna surâzător — a murit.

Dar moartea lui a fost, apoi, din plin răzbunată de bombardierii avioanelor „Jumo“ în cadrele cărora a sburat, a luptat și a murit eroic și senin.

Moartea lui Ranette Stoicescu?

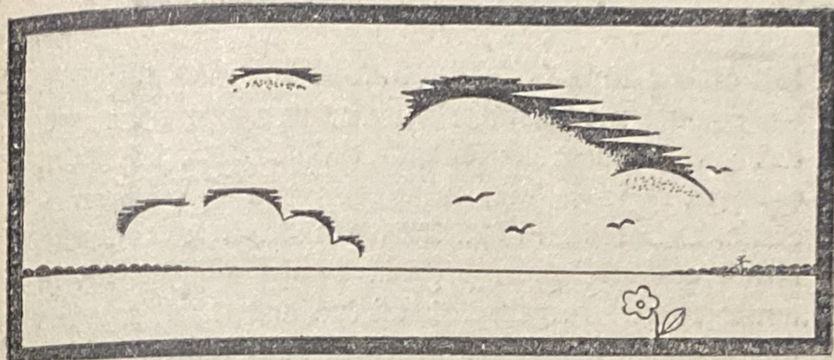
Dar el este pururi viu printre noi, este cel mai poruncitor îndemn la faptă.

Prin moartea lui ne înălțăm, prin moartea lui și a tuturor ca el. Zidim țară temeinică și veșnică și sdrobim pe cei fără Dumnezeu și fără Patrie.

II.

Fiara pe care ai văzut-o era și nu este, și va să se sue din adânc și să meargă spre pieire. Și se vor mira cei ce locuesc pe pământ — ale căror nume nu sunt scrise dela întemeerea lumii, în cartea vieții — văzând pe fiară că era și nu este, dar se va arăta.

APOCALIPS XVII-8



SPRE STEPA NOGAI

Mașina s'a oprit brusc. A mirosit probabil că suntem pe aproape de avioane și, ca să nu se facă de râs, a alunecat tare aerian și frumos. Costică, șoferul, se uită mândru la mine, oarecum de sus... „Ce zici de așa stop?..." ar vrea el să-mi spună. Ii răspund, tot din ochi, că am fost tare impresionat.

Aerogara.

Forfotă multă .... Aproape ca la o mare gară a cefereului... numai militari... De toate gradele și în toate uniformele... Predomină — ați bănuit — uniforma gri-aviator și cea bleu-aviație a sburătorilor de cursă laresiști...

Formele se fac repede...

Cu ordinul înregistrat și parafat, mă îndrept spre platformă... Trei Douglas-uri își cântă elicile în surdina relantiului... Al meu este unul de dimensiune mijlocie. Simpatic și cu jaluzele bleu. In el luăm loc, așa ca a războiu, cam neconfortabil —

toţi oftam după L. A. R. E .S.-ul din vremea păcii. Un colonel medic, un altul de intendenţă, un soldat german, un „leutenent“ tot german, încă doi cetăţeni în uniformă, eu şi echipajul — pilot, mecanic, radiotelegrafist... Decolăm după toate legile bunei cuviinţe sburătoreşti... Piloţii aviaţiei civile sunt foarte respectuoşi cu pasagerii şi nu ies din normele fireşti ale sborului fără toane. Luăm înălţimea şi... unde-s Bucureştii?... Dar Slobozia?... „Ce repede!...“ Se miră intendantul... „M'da repede”, constată oarecum specialist, ca doctor de aviaţie, medicul colonel Odiseu Apostol, care începe să ronţăie nişte pesmeţi, oferindu-ne politicos şi nouă...

Până la aerogara următoare, sbor banal...

Aterisare normală, alimentare normală... şi... decolarea, după ce comandantul aeroportului, lt. comandorul Aurel Munteanu, ne cercetează, bănuitor, actele de călătorie...

Suntem bucuroşi că „am luat aerul“ pentru că am scăpat de vântul acela rece şi pătrunzător. Il vom reîntâlni, ceva mai accentuat, la viitoarea aterisare....

Pornim, pe un cer nouros. In avion suntem zece cetăţeni... Soldatul neamţ, care a luat numeroase poze până aici, a rămas jos... Suntem toţi îngheţaţi din pricina vântului de jos. In avion e cald, caloriferele funcţionează ca în vremurile când avionul pleca în cursă regulată şi banală la Cernăuţi sau Oradea Mare...

Nistrul face nişte ocoluri straşnice pe aci... Se

ascunde el după zăvoaie, dar din avionul nostru este destul de vizibil... Dincolo, pe malul stâng, rămâne Tiraspol. Dincolo de Tiraspol, spre est, câmpie imensă punctată, rar de tot, de mici movile sau uşoare văi de ape...

Când Tiraspolul a rămas sub dunga orizontului aşa, de siguranţă, pilotul nostru, unul din bunii sburători ai aviaţiei de linie — sublocotenentul Ionescu — navighează jos, sub cincizeci de metri. Mai eri avionul generalului Pricolo, ministrul aerului italian, fusese încopciat de două „Rata” care, deşi se pare că s'au arătat tare furioase, nu au făcut nici o ispravă, cu toate că avionul ministrului italian, nu era unul de războiu.

Câteva bune minute urmăm sinuozitatea unor dealuri destul de joase şi destul de abrupte pe alocuri. Intrăm, apoi, în câmpia fără margine a Ucrainei. Câmp şi iar câmp... Obositor... obsedant câmp! Din loc în loc, marcajele cotelor, fântâni cu aripi ca morile de vânt, câte un liman peste luciul căruia alunecă paşnice bărci de pescari şi unele văi cu fire de apă şerpuind spre sud.

Satele transnistriene se arată ca toate aşezările omeneşti din stepă, — răspândite pe mari suprafeţe, în alinieri, simple, geometrice, cu drumurile foarte largi, inutil de largi şi foarte neîngrijite — pe vreme bună nouri de colb; pe ploaie cernoziom clisos, fără pic de pietriş.

In avion, linişte. O linişte oarecum apăsătoare, copleşită de sgomotele monotone şi nesfârşite ale motoarelor. Ocupanţii cercetează cerul prin plexiglass, oarecum emoţionaţi — sburăm doar pe un

cer strein... Și Odessa este ceva mai spre sud... Lacul Hadji-Bey se vede chiar... Și la Odessa sunt încă ruși, cu aerodromuri și cu avioane de vânătoare.

Singur un ostaș german de infanterie, probabil datorită legănării continue a avionului, a adormit. Zâmbește, în somn, cine știe cărei făpturi din Tirol, Pomerania sau Renania. Ori, poate, se plimbă tacticos pe undeva prin Tiflis sau Kazan... Mai știi!... Germanii ăștia's tare năstrușnici! La gând, zâmbesc și eu, mai ales că am plecat cu vești bune din Tighina: bravii noștri vânători de munte și cavaleriști, înaintează aproape câte cincizeci de kilometri pe zi.

Colonelul doctor Odiseu Apostol ne oferă din nou biscuiți — este o comoară de om ! — iar un locotenent de cavalerie ne spune snoave... împintenate, după cum, desigur, ați înțeles.

Voia bună nu ne părăsește nici atunci când, de sus, dela două mii de metri, ne pică în spate amenințător, un avion de vânătoare. Ne-a luat pur și simplu prin surprindere. La început, pentrucă prea se îmbulzea cu încăpățânare spre noi, l'am crezut vânător bolșevic (pilotul nostru, în viraje sinusoidale, căuta serios un loc unde să aștearnă avionul), dar când a fost la câteva zeci de metri deasupra noastră, l-am identificat bucuroși și.. fără pietre pe inimă: un Messerschmidt sub semnul crucii germane. Desigur și el ne-a identificat... Și ce țintă minunată i-am fi oferit dacă am fi avut — fie noi, fie el — pe aripi, steaua lui Stalin !... După ce ne-a dat un ocol atent, vulturul amic a

cabrat spre sud-est și în cabrajul acesta de voinic Harap-Alb, l'am pierdut din ochi.

Când am cercetat pământul, Bugul rămăsese în urmă. Se mai vedea lucind, ca argintul, în razele rare ale unui soare care privea spre pământ prin câteva spărturi de nori, pâcloase.

Privim cu interes întăriturile și tranșeele rusești, — un complex bine pus la punct de linii și cercuri, de triunghiuri și trapeze cu aripile larg deschise spre vest ca să le fie focul mai distrugător, cari totuși nu au putut să oprească avântul ostașilor noștri, — apoi jubilăm când, pe o întindere de vreo 10—15 kilometri, numărăm în plin câmp, șase avioane cu stea roșie, trimise la pământ în țăndări și făcute pur și simplu armonici, de către aviatorii noștri sau de germani...

— Ei da, așa mai zic și eu, se mândrea intendantul, parcă el ar fi fost unul din aviatorii biruitori.

Satisfacția ne-a fost din păcate, măsurată cu viteza avionului, deși noi am fi vrut să luăm îndeaproape cercetare armonicele rusești de jos... Dar avionul nu e ca „muscalul" dela șosea, să-l oprești unde vrei... Așa că, regretând, le lăsăm în urmă foarte repede...

O altă bucurie vine, ca să uităm necazul cu „cercetarea": Niprul. Il vedem de departe, mai întâiu argintiu, apoi din ce în ce mai închis, parcă mai tulbure. Când suntem deasupra apelor lui imense, este întunecat deabinelea.

Il salutăm cu entusiasm...

Ne răspunde un grup de ostași care se află pe malul stâng.

Repede, repede, lăsăm în urmă și ostașii și zăvoaiele Niprului.

Incepe nesfârșita stepă Nogai. Cât vezi cu ochii, marea cenușie a câmpului... nici un deal, nici o vale, nici măcar un pom... Pământ întins ca o scândură bătută de ploi uriașe... Pământ pustiu, fără o vegetație mai răsărită, fără suflet de om... La distanțe enorme, de zeci de kilometri, câte o așezare omenească... Spre sud, aproape de mare, rămâne, ca un miraj imens, umbra unui oraș... A fost mult spre sud... Este Kerson... Harta ni l'a identificat repede.

Mă exaspera câmpul... banal infinit, când pe neașteptate, sub noi răsare punctul de destinație...

Un tur de pistă, ca la carte. Apoi cu vântul în față — tot ca la carte — pasărea noastră, cuminte și bună, se așterne pe verdele ruginit al ierbii...

Coborîm...

Ne întâmpină un grup de ofițeri aviatori și neaviatori. Toți vor vești din Țară... Intrebările cad peste noi ca grindina. Nu prididim cu răspunsurile. Să întrebăm și noi? Dar cine poate să pună măcar o cât de umilă întrebare? Toți vor vești... toți vor noutăți... Prin avalanșa de interogativ verbalism, bravii noștri ofițeri ne dau vești îmbucurătoare. Totul merge bine. Inaintăm... Inaintăm nestăviliți. Câteva divizii rusești au fost înconjurate de ai noștri. Acum se lucrează la dezarmarea bolșevicilor și la curățirea terenului de rămășițele răslețite de turmă... Incolo, toți sunt bine, toți sunt

optimiști, sănătoși, arși de soare și de vânturile stepei; încrezători în ei și în biruința noastră definitivă.

Mă interesez unde îl pot afla pe comandorul Lucian Popovici, la care trebue să mă prezint cu ordinul, și pentru ca treaba să fie mai bună, cu niște scrisori în care șeful meu, binevoitor, detaila rostul meu tocmai aci, în extremitatea de nord a mării Azovului.

Găsesc o mașină pe aerodrom. Fără altă formalitate, mă instalez lângă șofeur, puțin cam grăbit, — pe câmp bate un vânt care usucă până și.. apele. După mine, sgribulit într'o manta nu tocmai potrivită pentru vânturile de stepă, își face loc și colonelul medic Odiseu Apostol, dela care aflu că a venit aici să organizeze transportarea răniților pe calea aerului, spre Țară.

Mașina pornește. Ne va duce în câteva minute la Comandament. Mă prezint comandorului Popovici. Incerc să-i fac un profil psihologic. Isbutesc în parte: tăcut, cumpănit, cinstit la vorbă și faptă. Ar mai fi ceva de scris despre acest om dar — după cum însuși a subliniat — „aici“ nu ne ocupăm de oameni, ci de fapte. La războiu omul nu prețuește decât atât cât poate să se integreze în comunitatea războinică...

In jurul șefului, un buchet de ofițeri aviatori pune la punct deplasările pe care mâine, în zori, le vor face unitățile noastre de aviație spre est. Sunt toți tineri, veseli și pătrunși de rosturile lor de războiu. Ii denunț aci, pentrucă pe umerii lor apasă răspunderile bunei reușite a planurilor cari

determină înălțătoarele acțiuni ale aviatorilor noștri.

Locotenent-comandorul Al. Vasiliu, înalt, slab și moldovean din creștet în tălpi este serios ca o poveste de Creangă, căpitanul Mihail Strugalis, bine legat, măruntel și foarte îndatoritor, se declară totuși bucureștean, căpitanul Constantin Coravu, vioi și... poet, — reprezintă un gen fericit realizat, gata de calambur și faptă serios cugetată, căpitanul Gheorghe Georgescu este omul voinic și tare cumpănit la vorbă — n'am să-l uit niciodată pentrucă el ne-a adus vestea căderii Odessei, căpitanul Titus Ceaușu este cel mai liniștit om pe care l-am întâlnit și hotărît pe treaba pornită. N'am să-i uit ușor cismele cu catarame, la care râvneau sburătorii unei escadrile întregi.

Toți, numai ochi și calcul, urmăresc pe o hartă enormă, un traseu doar de ei știut și pun la cale lucruri pe care eu, desigur, nu le prea pricep, dar pe care le simt de bună calitate.

Aflu că mâine, aviația se deplasează spre sud-est, la Mihailowka.

— Merg și eu, sar cu frica în sân că voiu fi lăsat pe aici, sau trimis la vatră.

— Bine, mergi... Comandorul Popovici m'a liniștit repede.

După ce mănânc, — mi-era o foame de lup, — prezint sburătorilor noștri revistele și cărțile aduse din Țară. Toți se bucură... Sunt fericiți că le au... Cartea este lucru mare în asemenea grele împrejurări. Sunt revistele de aviație „Der Adler“ și „Magazin Aeronautic“, plus cărțile literare donate de către Societatea Scriitorilor Români.

Până seara târziu, răsfoind filele încă nesvântate ale revistelor, bravii noștri sburători s'au pus la zi cu veștile și noutățile aviatice.

Eu pornesc după culcuș. Un soldat îmi găsește un pat la niște ruși cu cari mă înțeleg prin semne. Imi este de mare ajutor și soldatul care știe vreo douăzeci de cuvinte rusești și face pe tălmaciul.

Un pat bun și în casă e cald...

Pe cuptorul enorm, în aceiaș cameră, doarme un rus bărbos și bătrân. Ii ofer o țigare. O ia și-mi cere foc. Ii dau. Imi mulțumește cu „dobre ciolovec“ (om bun) și „Boje“ (Dumnezeu).

Mă culc. Adorm repede.

Până dimineața în zori, am tras un somn ca după o zi de sapă.

S'a făcut ziuă bine.

Ies afară. Mă isbește în față un vânt puternic, rece. Instinctiv, am făcut un pas înapoi, apoi am pornit cu el în piept, voinicește; ce Dumnezeu! Sunt doar ostaș.

Mașina comandantului a plecat.

Incă trei mașini așteaptă sforăind. Iau loc; într'una, cu mine căpitanul Strugalis, un plutonier și doi soldați înarmați. Celelalte mașini, după noi...

Drumul este bun și marcajele care ne arată direcția, sunt clare. Sburăm spre răsărit...

Pe margine, dincolo de șanțuri, morminte izolate de eroi: soldați germani și români înfrățiți prin moarte, spre acelaș biruitor destin. Din loc

în loc, în jurul drumului, gropi imense făcute de obuzele artileriei. Printre aceste răscoliri ale pământului, caii „vitejilor" cavaleriști ai tovarășului Budieny, răsturnați cu burțile umflate, împrăștiind în aer duhoarea morții și a războiului... Dealungul șoselei au rămas presărate, rânjind schimonosit sub loviturile de obuz aliate, mașini rusești de toate felurile: tankete, camioane, turisme, autotunuri... Apoi fel de fel de muniție părăsită într'o fugă dezordonată și grăbită de impetuozitatea alor noștri.

La marginea comunei Timoșewka dăm de un cimitir mai mare, destul de îngrijit. In mijloc crucea de veci a unui erou sublocotenent român se ridică impunătoare, ca o comandă și lângă ea, aceia a unui locotenent german.

Tronează înfrățite peste moarte, simbolic și etern.

Ne oprim.

Cercetăm cimitirul. Ne închinăm și pornim înainte. Eșim repede din sat.

Pe câmp tranșee și măști individuale rusești. Unele sunt stropite cu sânge, altele sunt scurmate de răscolirile obuzelor noastre. Nu le-au folosit la nimic bolșevicilor, pentrucă nimicnicie au fost făptuirie lor streine de Cruce și Patrie.

Sub un salcâm, pe marginea șoselei, lângă două morminte românești, niște movilițe proaspete de pământ se reliefează anost. Sunt morminte de-ale rușilor. I-au îngropat așa, fără cruce, fără nume, fără o rugă de frate sau de camarad căte cel Atotputernic.

— Păgâni don'... Păgâni, până la moarte și după ea, constată unul din ostașii care neînsoțesc.

Intr'adevăr, contrastul este isbitor: crucea românului — creștin, lângă nimicnicia bolșevică — atee. Simbolul credinței în Dumnezeu și 'n noi, lângă o movilă de lut lipsită de orice simbol.

Ajungem lângă un enorm șanț anticar străjuit dinspre est de cazemate. Dar nici șanțul și nici cazematele — ca dealtfel toate obstacolele bolșevice, — nu au putut opri viforoasa înaintare a românilor și a aliaților lor.

Aci, lângă drum, în văgăuna acestui șanț și-au aflat mormântul vreo trei sute de ruși.

Tovarășii lor, în graba retragerii, i-au adunat la un loc așa îmbrăcați, încătărămați și înarmați și au prăvălit malul șanțului peste ei. Asta le-a fost toată îngropăciunea.

In spatele șanțului un avion bolșevic de vânătoare, un „I. 15", distrus de ai noștri, zăcea sdrențuit, în marginea drumului. Pe dreapta, un altul, de bombardament, — „S. B. 2" — sta culcat și storcoșit într'o parte, într'o poziție jalnică și pustie care vrea să ne arate, parcă, tragedia celor ce sunt siliți să dee bir cu fugiții.

Trecem înainte.

Traversăm un târg în care locuitorii își văd pașnic de lucru, sub scutul liniștitor al oștilor noastre și, după o vreme, în zare se conturează orașul către care țintim: Mihailowka.

Toți știu că și aci popasul va fi scurt. Dar va mai fi un popas. Și pe vremurile acestea, un popas este totdeauna binevenit.



DINCOLO DE NIPRU

11 Octombrie 1941...

Doar eri ne-am instalat la noul sediu al aviației și ordinul de deplasare spre est a și venit. Distanța este impresionantă: circa 100 km. Deci, de eri până azi, trupele noastre de cavalerie și vânătorii de munte, au făcut un salt uriaș. Impresionant desigur, dar nu eșit din socotelile comandamentului armatelor de operație și nici împotriva avântului cu care înaintează vitejii noștri soldați.

Deci iată-mă la escadrila de observație a lt.-comandorului Ionescu Cezar. Comandantul mă primește cu plăcere, cu simplitatea soldatului încercat. La escadrilă, sunt condus de căpitanul Paul Andreescu, un om foarte îndatoritor despre care voiu avea prilejul să mai scriu atunci când mă voiu ocupa de escadrila ce comandă.

Dar cine sunt „băeții"? Au pornit la luptă în binecuvântata noapte de 21 spre 22 Iunie, treizeci și nouă de luptători.

Unii din ei sunt îngeri, — slavă lor! Alții răniți,

alții au fapte de arme despre care se va vorbi odată cu evlavie. Toți sunt eroi în accepția întreagă a cuvântului. Obosiți, muncind adesea până la extenuare, au fost și sunt totdeauna luptători, gata de jertfă, gata de deslănțuit motoarele, gata de avânat spre cerul inamic pe care-l stăpânesc desăvârșit. Iată-i : Căpitanii aviatori Paraschiv Gh., Ganea Al., Ceaușu Titus și Leca Al., locotenenții aviatori Moldoveanu Ion, Coleș Petre, Rogoveanu Petre, Teofilis Ioan, Gafencu Victor, Târnoveanu Radu, Brezeanu Octav, Kerciu Gh. ; adjutanții aviatori : Gădiuță Romulus, Radu Tiberiu, Dumitrașcu Ion, Iordăchescu Florin, Preda Alex., Săndulescu Stelian, Negruș Nicolae ; maeștrii : Ionescu Marcel, Oană Mihail, Alexandrescu Ioan, Cojocea Sofronie, Amironesei Petre, Radu Nicolae ; sergenți mitraliori : Iacob Constantin, Atomei Gheorghe, Buruiană Vasile ; caporalii mitraliori: Ciomaga Alex., Besov Ioan, Neamțu Petre, Marinescu Samoil, Ionescu Mihai; soldatul mitralior : Russu Ioan și elev serg. mecanic Cărare.

Când desfășurarea operațiunilor aeriene și terestre au luat o amploare deosebită, escadrila a fost complectată cu un alt lot de vrednici aviatori în cap cu lt. c-dorul Ionescu Cesar.

Astfel frăția de aripi a acestei escadrile a fost întărită și înfrumusețată cu numele și activitatea domnilor locotenenți aviatori : Popescu Gh. și Cristescu Virgil ; sublocotenenți aviatori : Boris Romanovschi, Oprescu Dumitru, Giurescu, Cosma Al., Bărbuță ; adjutanți aviatori : Baltag Emil, Zaharia Florian, Stancu Mihail ; sergenți t. r.

piloți: Scripcaru Vasile și Stancov Toma; serg. mitraliori: Pușcașu Virgil, Vasiliu Grigore; caporali mitraliori : Ilisevici Nicolae, Giosu Ioan, sold. t. r. și soldat mitraliori: Crăcană Gh. și C. Vasile.

Iată escadrila, împodobită cu curajul și arta de a sbura, de a lupta, de a muri a altor optsprezece încercați aviatori cari de altfel, dela începutul încleștări românismului împotriva bolșevicilor, dovediseră măsura posibilităților lor combative, în alte unități ale aviației. Incă și din aceștia, au trecut câțiva în lumea de fum și amintire a eroilor căzuți pentru Patrie. Dar, după cum un inimos aviator scrie în Jurnalul unității, faptele și moartea lor, au fost, sunt și vor fi îndemnuri fără hotar, pentru cei rămași să poarte mai departe flamura izbânzii românești.

Eroii sfințiți prin jertfa vieții lor întru măreția Neamului și Țării, întru glorificarea aripilor românești și ale unității care s'a învrednicit să-i numere printre luptătorii ei, sunt: Cpt. av. Leca Al., mort la datorie, pe aerodrom în timpul pregătirii unei misiuni la inamic; sblt. av. Kerciu Gh., mort la datorie, pe aerodrom în timpul misiunii la inamic. Socotim moartea sburătorilor de o majestate copleșitoare. Că e așa, iată cum descrie „Jurnalul“ escadrilei moartea lui Kerciu: „Intre orele 15,30-16 echipajul locot. Coleș Petre, sublt. Kerciu Gh., caporal Neamțu Petre, execută o misiune de cercetare de luptă în zona X. Aci echipajul a fost atacat de două avioane de vânătoare sovietice. Din prima rafală pilotul a fost lovit la picior de o lovitură de tun. „Coleș ia manșa!“ a putut totuși să strige pi-

lotul cu piciorul sdrobit. La a doua rafală inamică pilotul a fost lovit în piept, murind pe loc".

Ce comentariu să mai faci unei asemenea eroice morți ?

Sublt. av. Romanovschi Boris este silit să execute un aterisaj forțat și cade ucis în carlinga lui de încercat apărător al cerului românesc.

Adjutantul Radu Tiberiu moare la manșe, în vreme ce era silit de împrejurări potrivnice să aterizeze forțat pe un teren necunoscut.

Era socotit ca fiind cel mai bun pilot al escadrilei.

Caporalul mitralior Neamțu Petre, moare lovit de schijele obuzelor dușmane în raidul ultim al sublt. Kerciu. A mai trăit câteva zie în spital.

Dar escadrila, pe lângă rostul ei firesc de a descoperi inamicul, de a „controla" cerul frontului, a avut des prilejul să facă și... vânătoare. Astfel s'a întâmplat în ziua când echipajul cpt. av. Ganea Al., adj. Preda Al., sergent Buruiană Vasile, a fost atacat de un vânător dușman. Fără să-și piardă cumpătul, pilotul a efectuat o serie de manevrări care au apropiat avionul vrăjmaș, pentruca Buruiană să-l poată prinde în iureșul gloanțelor sale și să-l trimită pe vecie pe toboganul cerului, la pământ.

Răsplata le-a fost la înălțimea faptelor: Crucea de Aur a Virtuții Aeronautice. Și pentrucă nu au rămas la singura ispravă, au mai primit și Serviciul Credincios cu panglică de Virtute Militară.

Dar faptele de arme ale vtejilor sburători ai acestei escadrile sunt nenumărate.



MISIUNE DE RECUNOAȘTERE

Această cenușereasă care este aviația de recunoastre, își spune cuvântul ei de foc în actualul războiu, bravii ei sburători depășind rolurile de simpli „controlori" ai cerului dușman — transformându-se de multe ori în înfricoșetori luptători. Nu rare sunt cazurile în care mitraliera unui I. A. R. de recunoaștere a trimes la pământ vânătorul dușman, care-l împroșca din plin cu gloanțele lui, de cele mai multe ori inutile. Cât despre înspăimântătoarele încadrări ale artileriei antiaeriene bolșevice, acestea sunt întâmplări mărunte și foarte dese la recunoaștere. Numai că pe aviatori nu-i mai sperie furia gurilor de foc dușmane oricât de năbădăioasă ar fi ea. Ei știu un lucru: vor sbura până ce vor împlini misiunea. Cu ori ce risc. Trecând peste orice jertfe. Nici foc, nici glonț, nici obuz nu-i opresc în calea lor de cuceritori.

. . . .

Suntem în ziua de 8 Octombrie, dincolo de Nipru. Cer acoperit; plafon jos. Astăzi poate, nu va fi nici o misiune. Escadrila face un salt de câțiva zeci de kilometri spre estul deșertului Nogailor, unde trupele noastre, flancate viguros de blindatele germane, fugăresc un dușman fărâmițat și rămas de câteva zile în derută, — fără conducători, cari au avut grija să o șteargă vitejește, sau cari au fost luați prizonieri.

Prin urmare o presupusă acalmie.

Avioanele sunt gata de sbor, iar coloana volantă a escadrilei s'a pus în mișcare pe drumurile răsăritului.

După ce au parcurs câteva zeci de kilometri, păsări și mașini au ajuns la aerodromul de destinație, — avioanele mai întâiu, apoi automobilele.

Dar iată! Abia ajunși pe terenul de lucru și escadrila primește ordin pentru o misiune de recunoaștere. Deci probabilul repaus a fost doar o dorință. Se ordonă echipajului Sblt. rez. Ababei Gr. observator, serg. T. R. pilot Scripcaru Vasile și serg. mitralior Iacob C., decolarea, cu destinația de a cerceta trupele dușmane încercuite de ai noștri, asupra posibilităților lor ofensive și de luptă.

Decolajul imediat. Cap la compas spre locul indicat pe ordin. Avionul navighează jos între 200—500 metri, din cauza norilor care aleargă răspândiți spre sud, spânzurând greu, a toamnă, cum observă oarecum literar serg. pilot Scripcaru.

Observatorul, cu harta pe genunchi, notează grăbit, consemnând podurile rupte. O cale ferată și

o șosea, paralele, distruse din loc în loc. Ceața coboară însă și observatorul la un moment dat nu-și mai poate împlini rostul. Pilotul coboară imediat la 200 m., pradă bună mitralierelor bolșevice de la sol. Dar asta nu are importanță prea mare... Rezultatul misiunei este totul.

De aici panorama distrugerilor bolșevice este mai cuprinzătoare. Un orășel arde ca un imens jar, făcând explozii din loc în loc. Fusese minat de ruși. In fundul zării, așezări omenești înroșeau cerul sub focul zguduitor al artileriei grele. Dedesubt se arată un nod de cale ferată cu gara rânjind roșu și sinistru spre avion. Anexele gării sunt aruncate în aer, pulbere și jale.

Pilotul cotește spre nord-est. Acest gest este îndrăzneț, deoarece avionul alunecă deasupra unei văi în care se bănuia că sunt ascunși ruși.

Iată, deodată, din zeci de guri de tun, moartea se învârtește în jurul avionului. Nu-l atinge, pentrucă sburătorii noștri nu se tem de ea și se lasă greu răpuși, dacă nu isbutesc până la urmă să o învingă.

Obuzele trasoare trec în jurul avionului unul după altul, „trec șuvoiu" pe lângă planuri — expresia este tot a lui Scripcaru. Altele, mai mici, scutură avionul din cheutori, dar schijele nu lovesc pe nimeni.

O manevră isteață și avionul se pierde în nori. Rușii trag la întâmplare cu toate gurile lor de foc.

Din cauza altitudinei joase și a atmosferei încărcate, busola nu mai răspunde cu precizie. Orien-

tarea în nori, în aceste condițiuni, devine o problemă aproape de nedeslegat.

— „Unde mergem ? Unde vom eși din nori ? Ce ne vom face ? Erau întrebările legitime pe care și le puneau sburătorii noștri. Desigur spre vest. Acolo trebue să ajungă.

Pilotul se hotărăște să coboare sub nori. Abia zăresc pământul și alte salve de tunuri îi primesc și mai furioase. Ei nu! Nu se vor lăsa. Din nou cabraj... La urma urmelor vor sbura deasupra norilor...

„Simțiam amar în gură. Șiroaie de sudoare reci îmi înveleau gâtul. Efortul nu era mic. Alte manevre, alte eforturi, alte norme din partea observatorului. Aș fi mers ori unde, numai dedesubt nu aveam nici un chef să sbor. Eram bucuros că nu fusesem atinși nici unul, iar motorul uruia înfuriat parcă, de toată această potrivnică întâmplare“, ne povestește pilotul.

Tot urcând însă aviatorii observă, că pe aripile avionului se depun straturi de ghiață. Și pe montanți și pe cabluri... Altă pacoste: givrajul. Repede jos. Avionul pică pentru a nu fi îmbrățișat de moartea albă a gheței. Ce-o fi, o fi!

Au eșit din nori, cu avionul înghețat, deasupra unei câmpii nesfârșite,— ah, întinderea asta pustie a nogailor! La orizont se disting incendii uriașe și coloane de fum nesfârșite. Acolo e frontul, acolo e lupta, acol e biruința.

Pentru a nu fi atacați de vânătorii ruși, pilotul sboară jos, „la firul ierbii“. Nu știau prea bine unde sunt.

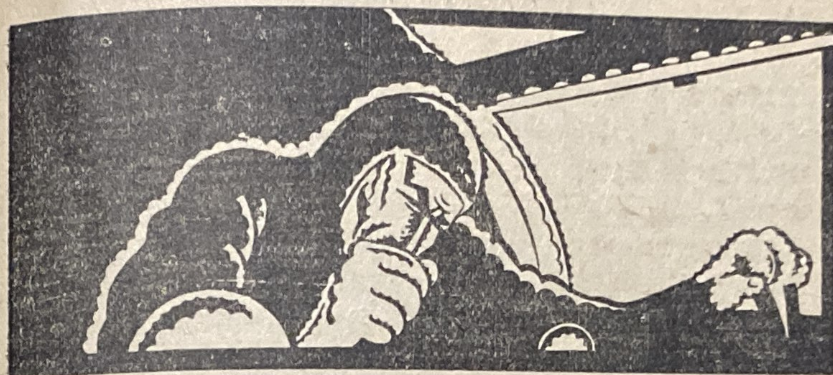
Pe o șosea, o coloană.

Toți sunt numai ochi și teamă. Apoi toți au răsuflat ușurați: erau germani.

Tot este Dumnezeu undeva, în cerul sfintei dreptăți!

„Incet, încet, ne-am recules — ne povestește Scripcaru, — După scurt timp ne-am dat seama unde ne aflăm, apoi iată-ne iarăș pe terenul de lucru“.

Avionul, asudat, strănută de câteva ori, apoi calând întru meritată odihnă suspină parcă și el : „Greu a fost fraților” !



SBURĂTORII DELA BELOZERKA

Suntem în dimineața zilei de 28 Septembrie.

Trupele noastre de munte și de cavalerie, — vitezele trupe ale armatei noastre, întâmpină, în înaintarea lor până aci nestăvilită, o rezistență dârză din partea unui inamic întărit cu forțe de toate categoriile, în proporție de unul la șase. In fața acestei neașteptate și grele situații, trupele se fixează pe poziții pentru întăriri, dar artileria grea inamică varsă un foc ucigător din sute de guri de tun. Acțiunile trupelor noastre sunt paralizate. Era vădită intenția bolșevicilor de a contraataca, după această formidabilă canonadă.

Dar, — există un dar, pe care am voi să-l subliniem cu toată tăria, — comandamentul armatei ordonă declanșarea unei misiuni de bombardament aerian în forță, având ca obiectiv bateriile de artilerie inamice instalate la est de satul Belozerka, în partea de răsărit a stepei nogailor.

Misiunea nu e ușoară. Ba, dacă ne gândim la gurile de foc ce trebuiau distruse și cari pot servi ori când jerbe de schije avioanelor temerare, era deadeptul grea.

Comandamentul ordonă executarea, celei mai încercate escadrile a grupului: escadrila locotenent comandor Ciocârlan Teodor, care deși este de observație numai, are la activul ei șase avioane dușmane distruse în lupte aeriene și multe bombardamente cu efecte nimicitoare ca, de pildă, cel despre care ne vom ocupa mai jos.

Treaba trebuia să meargă repede. Sburătorii noștri nu și-au lăsat niciodată camarazii tereștri la greu impas. Și nu-i vor lăsa nici acum, cu sacrificiul unora dintre cei mai bravi ai lor.

Deci se formează echipagiile. Pentru frumusețea luptei și apriga încleștare a forțelor deslănțuite într'o eșire eroică, îi cităm aci pe toți cei ce au format aceste brave echipagii, cu regretul că nu le putem face alte servicii cari să fie într'adevăr la înălțimea isprăvii lor.

La ora opt decolau de pe teren cinci echipaje:

1. — Adjutant stagiar av. Niță Vasile, pilot.
Lt. av. Berindei St., observator și șef de bord.
Sergent Molner Stefan, mitralior.
2. — Adj. șef. av. Dângă Nicolae, pilot.
Lt. av. Roman Teodor, observator și șef de bord.
Caporal Ciobanu Nicolae, mitralior.
3. — Adj. șef av. Ravaru Ion, pilot.
Lt.av.VlădutIon,observator și șef de bord.
Sergent Ghețău Matei, mitralior.
4. — Adj. stag. av. Ilie Constantin, pilot.

Sublt. av. Anghel Anatol, observator și șef de bord.
Sergent Pătrașcu Simion, mitralior.
5. — Sublt. av. Dutescu Wilson, pilot.
Sublt. av. Vasile, observator și șef de bord.
Sergent Bâlhă Ion, mitralior.

Cinci păsări sburând sub semnul Regelui Mihai I și ducând spre biruință — în viață sau în moarte, asta nu importă! — cincisprezece din cei mai încercați sburători ai aviației noastre.

Cerul este, pe alocuri, acoperit de nori. Avioanele iau înălțime și pornesc spre obiectiv, în formație. Brava aviație de recunoaștere a armatei generalului Petre Dumitrescu se transformă imediat în aviație de bombardament, presărând moartea în rândurile bateriilor comuniste și reducându-le la tăcere. Cei ce știu ce înseamnă acest lucru, socotim că vor fi alături de noi în a considera că orice laude aduse acestor flăcăi ai cerului românesc, nu vor isbuti să le compenseze avântul și bravura.

Formația a ajuns aproape de satul Belozerka, dar curagioșii noștri sburători sunt primiți de artileria antiaeriană dușmană, așa cum se cuvine unor bravi: cu tot alaiul unor uriașe și mult prea multe explozii de obuze. Schijele se răspândesc în jerbe, în jurul avioanelor. Pe unele le ating.

Aviatorii noștri trec peste sat. Sunt fascinați pur și simplu de obiectiv.

Pătrunzând peste tot acest iad de foc, sburătorii noștri își continuă nepăsători drumul spre est. Incă două, trei minute și sunt deasupra obiec-

tivului. Jos, sub camuflajele de verdeață meșteșugit orânduite, se ascund tunurile care varsă foc spre bravii noștrii vânători de munte și cavaleriști. Aceste tunuri în curând vor amuți!

Iată însă! A intervenit vânătoarea bolșevică. Zece avioane cu steaua lui Stalin se reped spre cele cinci I. A. R.-uri de recunoaștere. Este evidentă disproporția. Dar dacă au luat chip de bombardieri, dece nu s'ar angaja și într'o luptă aeriană flăcăii noștri? Mai ales că bolșevicii sunt foarte agresivi și atacă pe rând. Și apoi o ocazie ca asta, nu se întâlnește oricând: zece bolșevici nu-s de colea...

De aceea, conform gândului, mitraliorii au prins să tragă rafale lungi și aprige. Le-au căzut cam în spate rușii, dar piloții noștri știu ce au de făcut.

Niță, Ravaru, Dutescu, Ilie, Dângă, cei cinci piloți, strâng formația și când le vine bine, descarcă rafale puternice spre bolșevici.

Primul avion dușman care a avut curajul să atace, a plătit cu moartea isprava, pentru că prins în țevile mitralierelor românești, s'a răsturnat scrâșnind din înaltul unui cer căruia nu i s'a închinat niciodată. Cine l-a atins? Molner? Ciobanu? Ghețău? Pătrașcu? Bâlha? Ei dau vina unul pe altul. Așa-i rumânul, temător de Dumnezeu. Noi, însă, socotim că toți l-au răpus...

Dar înainte de prăbușirea în vid, o rafală a rusului a despânzit aripa de jos-dreapta a avionului pilotat de adjutantul Ilie Constantin. Acesta nu-i însă un motiv ca inimosul pilot să renunțe la obiectiv. Sboară înainte, deși zeci de gloațe se răspândesc în jurul avionului. Aripa ruptă își flutură din greu rana, dar nu cedează. Totdeauna pasărea l-a ascultat pe adjudantul Ilie. Il va asculta și acum.

In acest dans al vieții și al morții, cei cinci observatori încep declanșarea bombelor. Uriașe explozii întorc pe dos bateriile rusești. După fiecare răbufnire, observatorii noștri sunt fericiți. Aproape au uitat de vânătorii care le dau târcoale. Totul merge în plin. Berindei, Roman, Vlăduț, Anghel, Popa, jubilează...

Intr'adevăr, artileria dușmană a amuțit, pentru simplul motiv că nu mai există. Trupele terestre pot porni la atac. Lucru pe care de altfel îl fac imediat. Sburătorii noștri mai găsesc secundele necesare pentru a-i admira cum înaintează: întâiu tancurile, apoi infanteriștii...

Piloții virează spre cuib. Observatorul controlează cerul împânzit de avioane dușmane, iar mitraliorii varsă gloanțe tot mai puternic din gurile de foc pe cari le mânuesc. Dar sunt încă nouă dușmani pe cerul tot mai potrivnic. Și ei, cinci... Trag aviatorii noștri din toate gurile de foc dela bord, dar trag și vânătorii ruși... Și avioanele lor ușoare sunt mai maniabile... Și gurile lor de foc sunt mai puternice... Și atacă a cruntă răzbunare... Căci, iată, un alt rus se repede tot în adjutantul Ilie Constantin.

Plexiglassul din dreptul observatorului ia foc. Flacăra s'a întins cu repeziciune spre fuselaj, dar cu aceeași repeziciune mânușile sublocotenentului Anghel Anatol înăbușe flacăra. Un proectil de tun antiaerian îi rupe însă mitraliera lui Pătrașcu, iar

un glonț rănește pe pilot, care ține totuși avionul pe linia de plutire, deși aparatele de bord i-au fost făcute țăndări de alte câteva gloanțe rusești și deși rezervorul de ulei fusese lovit în plin.

In acest imens iad, în haosul cerului învolburat, o cruce de foc s'a prăbușit în adânc... Este avionul echipajului Ravaru-Vlăduț-Ghețău.

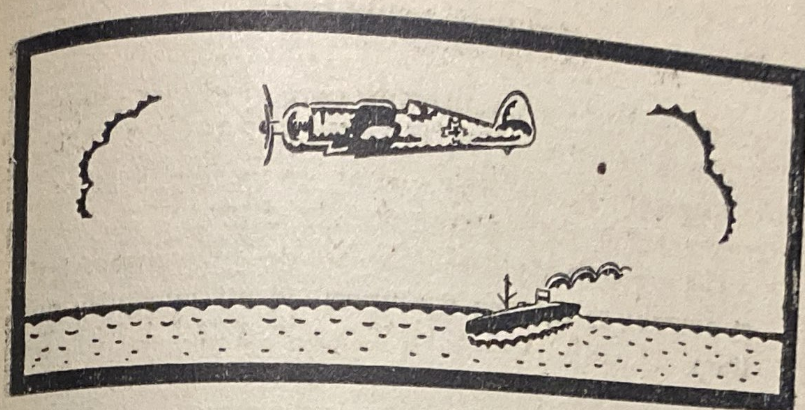
S'au dus trei camarazi, trei din cei mai buni ai noștri... Slavă lor!...

Dar mitraliorii tuturor avioanelor noastre, cu măselele încleștate și cu pumnii strânși pe trăgaciul armelor, golesc bandă după bandă... Și iată... Rușii plătesc scump îndrăzneala lor: un alt vânător dușman se prăbușește la pământ, atins din plin de gloanțele românești.

Aviatorii ruși — încă opt la număr — văzând dârzenia cu care cele patru echipagii românești de observație înțeleg să lupte, socotesc că e mai cuminte să ia calea spre casă.

Jos, îndreptându-se spre cuiburile lor, sburătorii români urmăresc cu entuziasm înaintarea tereștrilor, — tankuri și coloane — înaintare deschisă de ei, de jertfa escadrilei lor. Dar sunt și cu inima strânsă că se întorc fără cel de al cincilea echipaj.

A doua zi comunicatul oficial al armatei Fuehrerului, sublinia lupta eroică a feciorilor escadrilei locotenent comandorului Ciocârlan.



MELITOPOL — MARIUPOL

Ordinul de misiune: Melitopol-Berdiansk-Mariupol...

Decolarea la 8,30.

Fac echipaj cu locotenentul Popescu-Ciocănel pilot și sublocotenentul Mircea Găbureanu care a trecut la mitraliera din spate.

Avionul sforăie cu toți caii putere deslănțuiți.

Un soldat mă îndeamnă să-mi iau haina de piele. Refuz. Mă mulțumesc cu haina mea, mai subțire, ca să fiu mai liber în mișcări. Bineînțeles nu pot refuza chingile parașutei la cari mă înham cu deosebită minuțiozitate. Cercetez atent catarama de fixare de pe pântec. Asta când nu e bine prinsă, poate avea cântecul ei... Totul e... la catarama, — în regulă, adică.

Imi pun parașuta alături. Ciocănel și-a anuncat-o în spate. Este, omul, trecut prin multe. Nu

ca mine. Nici ca Găbureanu, care și el, își așează umbrela salvatoare jos, la îndemână.

Cercetăm mitralierele. Merg, ceasornic....

Motorul se sbate nebunește „la cale".

Doi servanți ne descătușează de pripoanele lor și avionul se așterne dealungul ierbii ruginită de timp.

Decolăm lin.

Un viraj meșter și avionul, trecând peste centrul orașului, se îndreaptă spre lacul Molosnoie. Ținem calea unui râu șerpuitor. Pe marginea lui, felurite întărituri defensive părăsite de sovietici. La capătul râului, lacul și la sud de lac, Marea de Azov.

Sburăm jos ; plafonul norilor este foarte schimbăcios. Patrulăm pe coastă.

Intrăm în mare... Dinspre mare, malul, abrupt, se prăbușește în valuri care îl târăsc în larg, amestecat într'o apă gălbuie, până la vreo șase-șapte sute de metri de țărm. De acolo, apa devine verzuie... Ca la noi, la Constanța, vara, — gândesc.

Lăsăm spre sud-vest o limbă enormă de pământ, lată de vreo câteva sute de metri și lungă de aproape douăzeci de kilometri. Pământul este mlăștinos, plin de lacuri și amenajamente pescărești. In capul peninsulei, la sud, un far.

Mă gândesc, așa cum sburăm deasupra mării, că dacă ne-ar lăsa motorul, numai bine am putea să așternem avionul pe câmpie. Pentrucă din pieptul drept al malului se întinde, spre nord, câmpia netedă și nesfârșită a nogailor. Aci poți să aterisezi cum vrei. Cel mai ideal teren...

Din loc în loc, pe țărm, locuințe de pescari. Ca să-și ridice bărcile sus, au săpat în mal niște planuri înclinate ca niște tobogane.

Unele case sunt zidite până în pieptul malului, ba chiar sunt priponite cu stâlpi puternici... Probabil pământul a fost săpat de ape și casele au trebuit să fie consolidate...

Avionul virează ușor spre țărm. Sburăm jos, jos de tot, — la douăzeci de metri. Pescarii ne salută aruncând căciulile în sus, iar sentinelele de pe țărm — ostași ai bravului corp de cavalerie — iau arma pentru onor.

Intr'un loc, un sat. In mijlocul satului, adunați în careu, soldați cari ne salută cu mâna, entuziasmați. Ne întoarcem și virăm strâns — în chip de răspuns la salut — deasupra lor. Apoi pornim spre est.

Norii se întind către miază-zi atât de compacți încât nu putem desluși care este orizontul. Pâcla mării, argintie și bogată în lumini, se amestecă fericit cu pâcla cerului, tot atât de feerică și de încântătoare... Printr'o spărtură de nor, câteva raze de soare tae alb întinderile și se afundă în nesfârșitul apelor.

Tabloul este minunat...

La vreo doi kilometri de țărm, două vapoare sovietice stau înpotmolite de aviația germană.

Mai departe, spre est, alte două vapoare, sunt atât de pierdute în pâcla argintie a dimineții marine, încât a trebuit o vreme de atentă cercetare ca să stabilim că sunt vapoare ci nu... avioane, atât de lipsit de orizont era cerul !

Pe câmpia întinsă, rare așezări omenești — mai toate, distruse de furia rușilor în retragere. Sărmanele mori de vânt cu cari este plină Rusia, pe aici sunt făcute una cu pământul. In vreo câteva sate observăm mici motorașe de-ale soldaților noștri, cari pun în funcție, în mod rudimentar desigur, dar util, niște pietre de moară. Populația satelor, cu sacii de cereale la spinare sau în mici cărucioare pe două roate, așteaptă la rând, cuminte.

Soldatul român, cu posibilitățile lui de războiu, altele decât cele de acasă, înlesnește viața populației băștinașe cu aceeași tragere de inimă cu care a pornit iureșul liberator.

Sunt deosebit de impresionante sentinelele de pe malul mării. Drepți, în bătaia vântului, cu arma la umăr, scrutând întinderile enorme de ape, țăranii carpatici stau straje neadormită la sute de kilometri departe de gospodăriile lor, în numele unor principii de viață, pe cari până la urmă, le vor impune tuturor celor ce cred că pot să răstoarne crugul vremii.

Așa cum îi văd, din viteza pasării mele de oțel și ea cu rost de straje a cerului dușman biruit de acvila română, așa cum îi simt, pază neadormită, văd prin ei, destinul mare al neamului lor, al neamului meu. Este pentru prima dată când oșteanul român își impune vrerea la depărtări uriașe de căminul lui.

Străjerii dela Azov sunt, pentru mine, afirmarea forței valahe care însfârșit izbucnește...

Din mare vine spre țărm o altă limbă de pământ, ca aceea lăsată la sud de lacul Molosnoie. O peninsulă să juri că e soră geamănă cu prima. Trecem fulgerând spațiul spre est.

In zare apare portul Berdiansk, într'o peninsulă triunghiulară. In port vase multe, de diferite tonaje, reduse la neputință de bombardierele în picaj germane... Pe cheiu forfotă destul de mare. Orașul, simetric, cu străzi paralele, ca toate orașele din fosta țară a lui Petru cel Mare, este mai mare decât Melitopol. Are niște clădiri enorme spre nord-vest, probabil cazărmi, iar în diferite puncte ale lui, se înalță turnuri enorme de fabrici...

Pilotul tae orașul dela nord la sud și o ia direct spre mare... Nu înțeleg ce vrea spre sud. La vreo cincisprezece kilometri este țărmul Mării de Azov aflat în stăpânirea rușilor și acolo — la Jejsk — oamenii lui Timoșenko au un aerodrom cu avioane de vânătoare...

Oarecum mirat, ating umărul pilotului. Dar Popescu-Ciocănel este grăbit. Aruncă bărbia înainte și... atât. Urmăresc traectoria... bărbiei cu deosebit succes. Spre sud, două avioane se depărtau grabnic către țărmul bolșevic... Bine, bine... Dar pilotul nostru n'o fi vrând să le doboare... la ele acasă... Nu. Dar — „am vrut să-i bag în sperieți pe cioloveci“, mi-a explicat el, la aterisare.

Tot așa, cu urmărirea, am ajuns lângă malul rusesc, când un viraj scurt ne-a dovedit însfârșit că domnul care era la manșe, catadixea să se întoarcă la vatră. Când am atins țărmul de nord al mării, la est se profila, uriașe, clădirile

orașului Mariupol. N'am mai sburt spre el. Cu regret. Ne era teamă să nu rămânem în pană de benzină.

Cap la compas, Melitopol.

Deasupra Melitopolului facem un viraj larg ca să admirăm stadionul sportiv, — locul unde oamenii lui Stalin se îmbătau de „succesele" (!) ideilor comuniste. Apoi ne îngrozim de felul în care au fost distruse câteva fabrici. Atât de diabolici au fost *cosmonsolii* — ei au aranjat fitilele și bombele — încât nu a rămas piatră peste piatră. Cât am umblat, până aici nu am isbutit să văd asemenea îndărătnică pasiune a nimicirii.

In curând revenim deasupra aerodromului într'un picaj alunecat pe-o aripă — pasiunea lui Ciocănel. Figura este frumoasă. O admir din plin. Sunt sigur că o admiră și cei de jos. Câteva bonduri mici... și avionul aleargă pe aerodrom, sigur de el și de pilot (și pilotul sigur de avion).

Coborîm...

Soldatul care mă îndemnase să-mi iau haina de piele la decolare, mă întrebă dacă nu mi-a fost frig.

Ii răspund că nu am avut vreme de așa ceva.



SALT ÎN STEPĂ

Impingând, nestăviliți de nici o putere lumească, hoardele în derută ale bolșevismului moscovit, ne deplasăm spre est.

Nu avem răgaz, nu ne permitem odihnă. Suntem tineri și tari. Simțim tăria brațelor și sufletelor noastre și mergem sigur la biruința definitivă a oștilor noastre.

Și ei, bolșevicii, încă simt din plin această tărie. Au lăsat în urmă mormane de morți, mii de de prizonieri ; au lăsat tancurile — faimoasele tankuri — cu cari stau gata să potopească Europa, au lăsat avioane, mașini, cai, coloane întregi de care de aprovizionare și, aruncând armele, acei care mai pot, fug în cele patru zări. Nici ei nu știu unde.

Suntem în sfânta zi a Domnului, — 13 Octombrie.

Azi ne-am rugat în bloc, — biserica noastră este cerul limpede al acestei aurii zi de toamnă. Cu

noi, s'au rugat bătrânele acestui orășel de stepă, și — cu licăriri de înțelegere — tinerii, fete și băeți. Tinerii fac oarecum stângaciu semnul crucii, dar simțim cum încep să se pătrundă de adâncimea lui spirituală. In fond au și ei un suflet. Numai că acest suflet este încă înțelenit de bălăria otrăvitoare a unor principii ucigătoare de frumos, de credință, de omenie.

Vor veni zile de lumină ; ne dăm seama că noi suntem făclierii acestor așteptate zile. Vor veni zile de înțelegere ; știm că noi suntem purtătorii de cuvânt care va rodi însutit în sufletele astăzi pustiite de pârjolul teoriilor iudaice ale lui Marx, aplicate cu forța unui popor care ar fi meritat o soartă mai bună decât aceea ce le-a pregătit comunismul.

Peste câteva minute, avioanele noastre, sub semnul crucii Regelui Mihai, ne vor purta înainte, — așa cum au purtat întotdeauna pe bravii și neînfricații noștri sburători.

Plini de optimism și acoperiți de nepieritoare glorie, bravii vânători de munte și cavaleriști, au cucerit sat de sat, oraș de oraș, cazemată de cazemată, avântându-se tot înainte, mereu înainte....

Ii urmărim de sus...

Este greu, este imposibil chiar, de redat senzația de sufletească înflorire ce avem văzându-i cucerind cu o repeziciune epopeică, țara cotropitorilor noștri de anul trecut.

In fiecare ostaș bănuim un semizeu...

Și pe semizei cu ce să-i răsplătești ?

Mâine vom fi dincolo de deșertul Nogailor.

Mâine vom bate la porțile Caucazului și vom zdrobi lanțurile care țin ferecată de.două decenii Crucea și pe cei ce cred în ea.

Azi e zi de lumină...

Motoarele au pornit deslănțuirea...

Iată-ne luând în piept ura și nevolnicia unor dușmani pe care i-am îngenunchiat, pe care îi vom purifica totuși de grelele lor păcate.

Pornim înainte pe crucea aripilor noastre, în numele Crucii căreia îi suntem robi până la moarte și după ea.

Amin !



EROISMUL „LOR"

S'a spus că bolșevicii uzează de cele mai neomenești metode în ducerea războiului contra Europei. Astfel s'a insistat asupra atrocităților, asupra vandalismelor, asupra crimelor de tot soiul și a crâncenelor distrugeri săvârștie de acești barbari ai veacului nostru.

Ne-a fost dat, în campania noastră, să avem de suferit mult de pe urma acestui fel de eroism sovietic. Niciodată însă, nu am plătit cu aceeași măsură a neomeniei.

Vom arăta mai jos „cavalerismul" cu care trei avioane bolșevice și-au murdărit onoarea și au făcut, din emblema aripelor lor, o simplă și respingătoare zdreanță.

5. *Octombrie 1941*. Escadrila este gata pentru orice. Luptele sunt în toiu spre răsărit. Ai noștri înfrâng eroic rezistența sălbatică a inamicului și-l pun pe fugă. De aceia sburătorii români se aș-

teaptă din moment în moment să fie utilizați în misiuni de bombardament ușor și de recunoaștere.

Intr'adevăr, ordinul de misiune sună clar: recunoașterea pozițiilor inamice la vest de Mariupol (orașul încă nu căzuse în mâinile noastre).

Comandantul escadrilei ordonă compunerea echipajului. Misiunea nu e ușoară și echipajul trebue să facă față tuturor posibilităților de atac și apărare. Pleacă deci: locotenentul aviator Dutescu Wilson pilot, slt. av. Keiper Knnor observator și serg. Molner Ștefan mitralior. Toți sunt sburători încercați, trecuți prin misiuni de bombardament, recunoaștere și luptă strălucit împlinite. Sergentul Molner are la activul lui chiar un avion bolșevic doborît. Așa că toate probabilitățile sunt în favoarea împlinirii cu succes a misiunii. Cine știe totuși; neprevăzutul are surprizele lui neplăcute. Dar nepăsători de moarte, sburătorii noștri fredonează cel mai nou cântec de sbor:

In carlinga strâmtă ard ochii de foc
Ai cifrelor vii din cadrane
Și tot echipajul întreg ca un bloc
E dârz, dăltuit ca din stane.

Este ora 15,40 minute. Comandantul cercetează repede ceasul, controlează cerul și dă liber. I. A. R.-ul acestei încercate escadrile de recunoaștere, decolează fără reproș.

După controlul obișnuit al zărilor, observatorul dă direcția spre obiectiv.

Cerul este pe alocuri acoperit de nori învolburați cari se rostogolesc gigantic pe azurul nemărginit al adâncurilor de sus. Jos, în stepa cenușie și molcomă ca un cântec slav, satele rusești se șterg destul de repede sub avion, spre zările apusului.

Cu creionul pe hartă, observatorul controlează poziția avionului și zâmbește satisfăcut către pilot. Drumul este limpede, fără nimic suspect, — lucru de mirare, dacă ne gândim că suntem în zona frontului. In zare, spre dreapta, apare un oraș. Imediat este identificat pe hartă.

Când se așteptau mai puțin, din nori apar trei avioane de vânătoare. Sunt prea departe și evoluează oarecum suspect, dar imediat sburătorii noștri le identifică semnul de pe aripi: crucea germană este perfect vizibilă. Prin urmare, aliați...

Dar, ce Dumnezeu? — sburătorii germani atacă pe rând avionul român; după toate regulele... rusești ale luptei.... In ploaia de gloanțe care-i ocolesc ca prin minune, mitraliorul este gata să riposteze. Nu prea știe multe sergentul Molner... Observatorul însă, îl oprește... Poate nu i-au identificat germanii... Nu se poate să tragă în camarazii de aripi... Deci:

— Mitralior nu trage!

Mitraliorul, strângând din pumni și din măsele și înfuriat de stă să pleasnească mânia în el, se execută militărește.

Observatorul a tras de îndată rachetele de identificare... Acum, desigur, germanii nu-i vor mai ataca. Rachetele au fost foarte vizibile.

Ţi-ai găsit !...

Vânătorii pseudogermani îi prind din nou în rafalele gloanţelor lor... cavalereşti. Duţescu, pilotul, este rănit... Asta e bună ; le întrece pe toate. Sburătorii noştri observă că siluetele avioanelor... germane, nu ar fi chiar de tot germane... Deci, lupta e deschisă !

Cavalerii aviatori bolşevici, ascunşi sub stema Marelui Reich, atacă mişeleşte... Sunt trei... Lupta are să fie grea... Duţescu este grav rănit pentru a doua oară... In vizibilă inferioritate şi numerică şi în ceeace priveşte capacitatea de atac şi apărare, sburătorii noştri se vor feri cât vor putea, — tactica cea mai nimerită în împrejuările creiate de o nemernică înşelătorie sovietică...

Pilotul îndreaptă avionul ciuruit de gloanţele duşmane, într'un nor. Un viraj meşteşugit executat, un picaj şi o cabrare săltând peste nori şi ruşii i-au pierdut... Avionul ia calea spre cuib, rănit, gemând din încheeturi.

Dar ruşii nu se lasă. Prea era uşoară prada ca s'o scape din mâini. Deci, după români !... Cu stema germană, scut ocrotitor... Cel mai teribil scut !

Jos se conturează un teren de lucru german. Un picaj la care ruşii se pare că nu se aşteptau şi avionul se roteşte deasupra germanilor. Pseudo-avioanele germane iau grăbite calea înapoi... Aici nu se încumetă să se avânte eroii ruşi. Avionul nostru, literalmente ciuruit, aterizează gâfâind din greu...

Pilotul este scos din carlinga lui pe braţe şi trimes la spital.

Observatorul dă raportul, cu constatările misiunii puse la punct.

Mitraliorul, însfârşit liberat de protocol şi miliţie, înjură de mama focului şi îi pare nespus de rău că n'a tras.

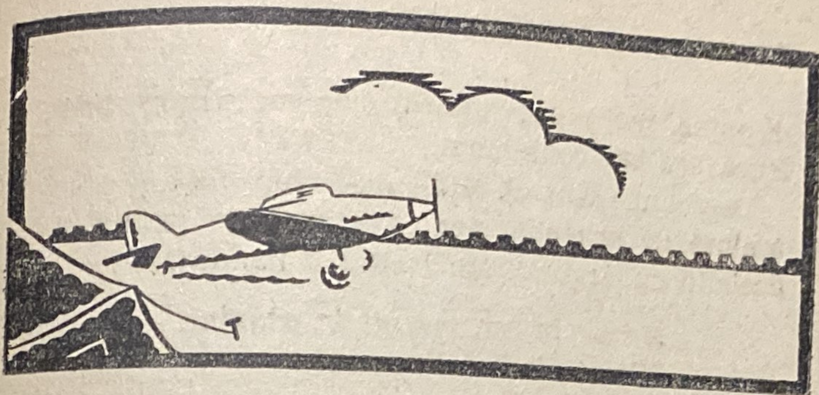
— Ce era să fac ? Crucea germană pe aripi... Trage dacă poţi...

Şi iar o înjurătură de inimă rea.

. . . .

In spital, sublocotenentul av. Duţescu Wilson va fi avut de reflectat asupra mişelnicelor apucături cu cari aviatorii ruşi ştiu să compenseze lipsa de curaj, de experienţă, de material technic şi mai ales de structură sufletească.

Atunci când se va fi făcut sănătos, se va fi întors la escadrila sa, cu credinţa nestrămutată în victoria lui, a avionului lui, a sburătorilor români cari ştiu să lupte aşa cum legile adevărate ale războiului aerian o cer : cu elan, cu curaj, cu omenie.



COMANDORUL CIOCÂRLAN

Când am pornit spre acest post înaintat adânc în inima Rusiei, spre această avantgardă a aviației noastre care este escadrila la care aveam ordin să lucrez o bucată de vreme, toți m'au prevenit :

— Vezi că acolo ai să întâmpini dificultăți. Comandorul Ciocârlan este foarte refractar... rosturilor tale de propagandă.

Ajuns la escadilă totuși, am încercat să aflu ceeace-mi trebuia, pe căi, hai să le zicem lăturalnice, descusând pe cei mai mici. Mă gândeam că, dacă e vorba să întâmpin greutăți, le voiu ușura prin aceste investigații discrete. Dar, dela început, mi-am dat seama că, pe aici nu-i de-a glumă... Ordinul era respectat cu strictețe și eu, cu tot arsenalul meu de trucuri gazetărești, riscam să mă întorc într'adevăr, fără cele ce-mi trebuiau : nimeni nu catadicsea să-mi dea lămuririle cerute

de mine, nici chiar furierul dela mobilizare, pentrucă așa era consemnul.

Dacă am văzut că altfel nu-i chip, mi-am adus aminte de prietena mea „Cărticică de seară" și, deolaltă cu Arghezi, am recitat a încurajare :

Mă uit în cer, mă uit în pământ.
M'am întrebat cine sânt.
Gânduri se duc, vin,
Din vânt, din senin,
Ca niște păsări rotunde.
Incotro ?...

Ei, încotro ? La el, la comandor. Și într'un elan demn de rezultatul obținut dealtfel, hai la comandor !...

Inarmat cu toată doza de curaj disponibilă, mă prezint cazon, după ce, în prealabil, îmi făcusem de trei ori cruce cu limba în cerul gurii...

— Să trăiți don'... sunt, etc., etc., etc.

— Ce cauți aici ?

— Să-mi fac datoria, m'am bâlbâit prompt.

— Cum ai venit, așa pleci...

Ei drăcie !... Gluma nu e deloc glumă...

— Dar sunt trimes de Statul Major, apăs pe cuvânt, doar, doar l-oiu impresiona... Ți-ai găsit... Omul meu e de piatră... Nu-l clintește nimic... O ține una și bună: pleci cum ai venit...

Disperat și asudat, încerc să-l dezarmez cu... ordinul de serviciu.

Il ia cu vârful degetelor. Il citește dela distanță... Deodată, iată minunea ! S'a înseninat și fără alte explicații, îmi înapoiază ordinul :

— Bine, stai !

Slăvit fii Doamne !...

Se întoarce oarecum furios :

— Să știi că ești primul căruia îi permit...

— Vă mulțumesc respectuos...

Pleacă... Eu rămân între sburătorii escadrilei.

— S'a făcut fraților. Rămân...

Toți au holbat ochii la mine cu neîncredere.

Am aflat apoi că, înainte de a se porni pe destăinuiri sburătorești, cereau o prealabilă autorizație, comandorului care nu le admitea acest lucru mai niciodată.

Mai târziu, după câteva rodnice zile trăite în mijlocul bravilor sburători ai acestei harnice escadrile, aveam să aflu pricina instantaneei schimbări de atitudine a comandorului Ciocârlan, schimbare care este de natură pur... scriitoricească.

Arată la chip negricios.

Are pomeții pronunțați și nările ușor dilatate. Ochii îi sunt rotunji și negri. Părul, tot negru și, după cum ați bănuit, creț...

La vorbă este tăios, dar sincer.

Nu-i place minciuna și fuge de reclamă. Fapta este elementul care trebue să vorbească. Restul — inclusiv vorbăria — este fum. Când ordonă misiuni, inima îi bate mai tare parcă. Poate să fie numai o părere. In orice caz, chipul i se schimbă oarecum. Sprâncenele cad ușor peste pleoape și în crucea ochilor, o brazdă se adâncește a grije.

Comandantul acesta nu află liniște până ce păsările nu s'au întors toate la cuib.

Despre sburătorii escadrilei sale vorbește cu atâta căldură, încât devine copleșitor.

— „...sunt niște sfinți dragul meu !...“

„De luni de zile fugăresc în stepă un dușman în continuă retragere... Soare, vânt, ploaie, nori, nimic nu-i împiedică dela treburile lor... Și iată, au și ei case ; au neveste, copii, părinți, logodnice sau numai iubite...

„Niciodată însă nu i-am auzit crâcnind... Și, slavă Domnului, au avut misiuni îngrozitor de grele !... Dacă se arată nemulțumiți vreodată, este când le vine rândul rar la misiune... Dar aci nu mai ordon eu... Sunt niște sfinți copiii ăștia !...“

Și totuși locotenent comandorul Ciocârlan este părinte, în măsura în care nu depășește pe comandant. Pentrucă în oștire totul este erarhie, ascultare, disciplină... Incălecarea de atribuțiuni îi displace. De aceea comandantu'i comandant, iar părintele, cu sufletul lui moale, este numai părinte.

La front, în avion, în formație, este miliție. La „o parolă“ sau la un pahar, e altceva...

Apropos de... pahar.

Cu toate că împrejurările și condițiile de trai sunt foarte grele aici, locotenent comandorul m'a uimit deadreptul cu anumite păhărele de aleasă băutură, pe care nimeni nu știe de unde le scoate. Intr'adevăr, asemenea păhărele, cu licoarea lor întremătoare, sunt foarte rare și puține. Dar sunt. Și aici este marele meșteșug al comandantului.

— Dar asta de unde mai e domnule comandor ? — am întrebat admirând o sticluță pântecoasă și brună, de cel mai veritabil Brandy.

— Ce te privește ? Bea și nu grăi mai mult. Poți să constați singur, după etichetă, că este „made in Roumanie“... Nu-i bolșevică...

Altă explicație nu-i chip să obțină nimeni dela el.

Unde însă comandorul m'a năucit pur și simplu, a fost la mine acasă : în literatură. A început cam așa :

— Dumneata ești Ladmiss din „Turnul“ lui Neagu Rădulescu ? (Tocmai citea cartea asta cu cancanuri și cu scriitori).

— Eu sunt, răspund foarte pocăit și vinovat.

— Strașnică lucrare !...

— Credeți ?

— Cum ? Dumneata ai altă părere ?

— Da, e bună, mărturisesc nu fără invidie pe succesul lui Neagu.

De aici, fără să-mi dau seama, am lunecat, într'o discuție susținută cu vervă și căldură de comandor, la romanele lui Gib Mihăescu, la povestirile lui Sadoveanu, la poezia lui Baudelaire, la versurile lui Arghezi sau Bacovia, la scrisul lui Vlahuță...

Tot adâncindu-ne în discuție, aflu că acest aprig comandor l-a cunoscut pe: Caragiale, pe Vlahuță, pe Delavrancea, la nunta Cellei, fica autorului acelui minunat „Apus de soare“. Era, desigur, copil pe atunci...

Dar îi ține minte. Mai ales pe „Nea Iancu“, cu mustățile și cunoscuta lui pălărie... La un moment

dat, marele biciuitor al moravurilor noastre, în vreme ce scria cu dreapta, cu stânga golea o bardacă, vesel și tare mulțumit de conținut...

După o asemenea discuție, au urmat două păhărele de țuică românească și un concert de acordeon marcă originală, la mânuirea căruia amfitrionul meu este maestru.

Cânta un cântec de stepă...

Pe fereastră un soarte de toamnă aurea încăperea, un vânt ușor șuera peste salcâmii din curte, iar negurile nopții se lăsau a odihnitoare pace...

Oare eram în războiu ? La peste o mie de kilometri de Patrie ?

Ascultam... Atunci am făcut o legătură între „Turnul lui Babel“, Neagu Rădulescu, dragostea comandorului de literatură și ordinul meu de serviciu : Andreescu Ladmiss Nicolae... Am înțeles că m'a identificat în cartea lui Neagu și 'n ordin și așa, am isbutit să pătrund tainele și eroismele escadrilei locotenent comandor Ciocârlan.

Trebue neapărat să adaug, pentru perfecta înțelegere a omului, că locotenent comandorul gazdă este nepotul cunoscutului scriitor Ion Ciocârlan.



POPESCU-CIOCĂNEL

Popescu-Ciocănel este cel mai bun pilot din escadrila sa, — asta o spune comandantul escadrilei și o confirmă toți camarazii lui de aripi.

La chip arată negricios, slab ca un ogar veritabil, cu trăsături regulate și cu partea de jos a feței vibrând într'o mobilitate puțin obișnuită. Lângă gură are o cicatrice care-i completează fericit mobilitatea feței, — parcă s'a născut cu ea.

Și ochii... Sunt negri și-i joacă 'n orbite cel mai drăcesc dans al inteligenței...

Știe să-și povestească frumos luptele aeriene care i-au adus pe un piept numai mușchi și viață, câteva decorații cu spade.

La mână, deasupra insignei de sburător, poartă cu mândrie și certitudine, unghiul auriu, semn al celor răniți din lupte.

Apropos de rană... A căpătat-o într'o învălmășea-

lă aeriană deosebit de crâncenă. Glonțul dușman i-a omorît și observatorul și mitraliorul, iar el — pilotul — a adus, însângerat, avionul la sol... In spital nu a stat prea mult: locul lui era pe avion...

Țin să subliniez, că într'un sbor, rănit fiind, luptă și doboară un avion sovietic, ca apoi să-și aducă pasărea la bază, cu misiunea perfect împlinită.

Totdeauna, în luptele și bombardamentele aeriene ale escadrilei sale, a fost „avion cap". Nu s'a codit niciodată — dealtfel sburătorii noștri nu cunosc acest nărav al codirii — și totdeauna, când au fost misiuni grele, misiuni de sacrificiu, a spus răspicat „prezent"!

Ciocănel apreciază un dușman care știe să lupte, savurează un păhărel cu băutură aleasă și la dragoste nu e de fel coditor...

Este un bun camarad, săritor și înțelegător la necaz. Toți află înțelegere la el, pentrucă pe toți îi ajută cu ce poate: cu vorba, cu gestul, cu bani pe cei nevoiași, sau cu o haină călduroasă...

Ciocănel este o comoară de rumân!...

Comandantul său îl adoră: E cam trăsnit, dar e om de ispravă Ciocănel... Bun oriunde-l pui...

Acest brav român este conștient de posibilitățile lui. Nu e modest, pentrucă detestă falsa modestie. Dar nici nu se împăunează cu isprăvi imaginare.

Totul, la el, „a fost" simplu. Chiar când, sângerând, se lupta cu câteva avioane bolșevice întru cinstirea numelui de român și a Patriei sale.

Povestește curgător, fără înfloriri, cu gesturi largi, lămuritoare. Atunci când nu mai are nimic

de spus, adaugă „așa a fost" și cu asta, închee socotelile discuției.

In ziua când un glonț vrăjmaș i-a ucis observatorul și mitraliorul, Popescu-Ciocănel a fost întradevăr sguduit sufletește. Reflexele lui excelente nu l-au părăsit însă nici atunci și pilotul, cu avionul ciuruit de gloanțe, s'a întors cu scutul, aducând pe scut doi eroi, — al treilea a fost el, cel care a știut să înfrunte vifornița dușmană, cu sufletul sfâșiat de drama care s'a petrecut la câțiva centimetri de el.

Acesta este locotenentul aviator Gheorghe Popescu-Ciocănel.

Ciocănel?

Dece?

Nu l-am întrebat și nu am întrebat pe nimeni.

Dar atunci când el „a ciocănit" atâți samalioți bolșevici, oare nu i se potrivește de minune adaosul la nume?

Ca un Peneș Curcanul redivivus, acest brav sburător român și-a schimbat porecla în renume.

Ciocănel a plecat soldat și se va întoarce erou din părțile Mării de Azov.



SUBLOCOTENENTUL DUNĂ FLOREA

Mărunt la stat și cugetat la faptă. Econom nu atât cu averea personală, la care ni se pare că ține prea puțin, cât cu lucrul statului.

Pentru sublocotenentul mecanic Dună Florea, comandantului unui tren atelier, economia în materie de „lucru al statului" este o axiomă. Dealtfel numai așa se explică faptul să escadrilele aflate în grija lui nu au avut nicio sincopă de natură tehnică, iar motoarele au mers „ca unse", — ne explică, mulțumit de subalternul său, comandorul Ciocârlan, șeful escadrilei.

L-am aflat potrivind niște șurubașe și niște sârme unui avion, căruia trebuia să-i facă toaleta înainte de plecare la ruși. Era cam uleiat pe haine și murdar de grăsimi pe mâini, — așa cum îi șade bine unui ofițer mecanic trebăluind la rosturile lui ostășești. Și decâteori l-am revăzut fie cu mânecile sumese, fie în haina de piele, fie cu casca

pe cap, l-am identificat același sârguincios muncitor pentru bunul mers al păsărilor pe care le îngrijea.

Escadrilele lui Dună sunt formate din avioane gingașe, — aşi putea spune deadreptul pretențioase din punct de vedere al îngrijirii technice. Totuși avioanele acestor escadrile, aflate sub ochii de părinte ai acestui ofițer mecanic, au avut atât de puțin de pătimit în acest răsboiu, încât te întrebi dacă nu cumva vraciul le-a făcut cu „hârbul".

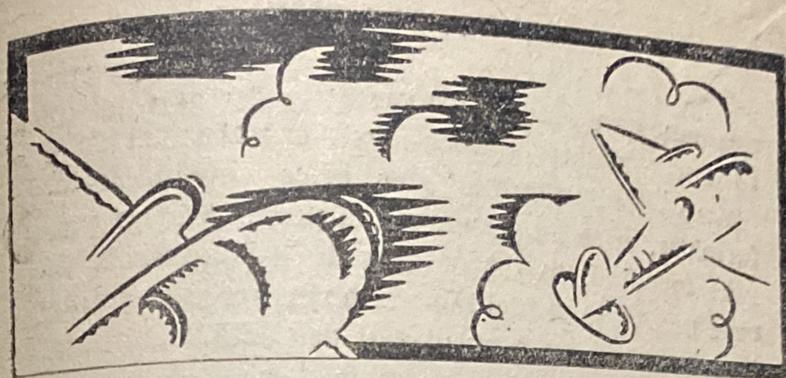
In realitate însă, vraciul, ajutat de o mână de subalterni muncitori și conștiincioși — dintre cari voi însemna aci numele maestrului Gancea Radu — s'a ocupat atent de păsările date lui în grije. Le-a cercetat păsurile, le-a aflat durerile, le-a lecuit la vreme rănile, le-a îndulcit cât a putut asprimea condițiilor de traiu și păsările au sburat...

Au sburat și au învins...

Desigur au învins duse la victorie de piloți, observatori și mitraliori pricepuți, conștiincioși, viteji...

Dar au învins și pentrucă au avut puterea mecanică să învingă. Și această „putere" a fost întreținută de către el, sublocotenentul mecanic Dună Florea, secondat de harnicii lui subalterni.

Astăzi, acolo departe, pe front, lângă avioanele escadrilelor care luptă eroic, acest harnic ofițer își face datoria așa cum spiritele de elită știu să și-o facă: fără sgomot, cu conștiința datoriei împlinite.



VLĂDUȚ, RAVARU, GHEȚĂU

Trei nume de cea mai autentică rezonanță românească! Trei suflete de foc, așa cum numai sufletele eroilor noștri știu și pot să fie! Trei trupuri clocotind de viață, cari au jertfit totul atunci când soarta aproapelui lor era la grea cumpănă și când biruința spre care porniseră, părea primejduită!

Locotenentul aviator Ion Vlăduț, adjutantul șef aviator Ion Ravaru și sergentul mitralior Matei Ghețău formau treimea nedespărțită în viață și — după cum ei au știut să dovedească — în moarte, a echipajului unui avion de recunoaștere și bombardament ușor, încadrat în linia unei formații din escadrila aceea, înfiptă ca o energică prezență românească, în inima stepei întinse și copleșitoare dintre Nipru și Doneț.

Așa au pornit, în ziua de 26 Septembrie 1941, cu misiunea de a bombarda și ataca la sol, tunurile

dușmane care scuipau foc turbat cu nemiluita, spre rândurile vânătorilor noștri de munte; și de a distruge fără iertare și greș orice coloană, orice formație, orice amplasament dușman. Așa au pornit: formând un tot de svâcnire românească, pe care nici viața și nici încremenirea unică și definitivă a morții, nu a putut să-l despartă.

— Ce facem Ravarule? Va fi consultat șeful de bord pe pilot, atunci când avioane dușmane vor fi atacat formația noastră.

— Ce să facem? va fi răspuns natural Ravaru. Tragem domnule locotenent...

— Ce zici Ghețu? va fi aruncat vorba spre mitralior, unul din ceilalți.

— Nici morți nu ne lăsăm don'...

Și nici morți nu s'au lăsat, așa cum va fi socotit rumânul aprig din Matei Ghețău.

Nu le-a fost păs nici de prea mulții nuferi ai exploziilor de obuze antiaeriene, nici de ciocănitul scrâșnit al mitralierelor. Ei aveau un țel: bateriile dușmane. Și, peste orice piedică trecând, acolo trebuiau să ajungă. In orice chip, cu orice preț.

Și acolo au ajuns.

Au bombardat...

Au sărit greoaiele tunuri dușmane în aer, amestecate cu pământ, în cel mai drăcesc dans al definitivelor tăceri... Avionul nostru, avion de recunoaștere, prinurmare greoiu și pretențios, s'a încumetat să arunce bombele „razant", nu așa, la mântuială; și totul a mers după gândul lor cel aprig: în plin.

Și cu mulțumirea faptei împlinite, au purces să se întoarcă.

S'au apropiat de restul formației.

Emoționați poate de roadele victoriei, au strâns rândurile fericiți...

Așa, unite în plutirea lor stăpânitoare, cele cinci avioane românești sburau spre cuib, cu victoria în ochi și'n faptă.

Așa, unite în călătoria lor hotărîtă la orice, le-a atacat hoarda celor zece avioane de vânătoare dușmane.

Bolșevicii erau mulți... Ei, vitejii noștri sburători, puțini.

Lozinca le-a fost limpede și curajoasă: ne apărăm și atacăm cât putem; nu fugim. Și lupta a început cu cântecul ei înfiorător și înfiorat.

Dintr'o mitralieră românească a pornit un snop de gloanțe și de moarte, bine ochit. Un rus, poate cel mai îndrăzneț din dușmani, s'a aplecat pe o aripă, a încercat o redresare, dar s'a înclinat incendiat, pentruca să se prăbușească definitiv pe alunecușul cerului.

Ceilalți nouă atacau întunecați...

Din altă mitralieră, altă jerbă de gloanțe, s'a oprit în alt vânător bolșevic... Și acesta, poate mai repede decât celălalt, a luat calea fără întoarcere a lutului din care a plecat.

Ceilalți opt atacau sălbatec... Se apropiau amenințători de formația noastră...

Vânători, cu avioane maniabile, guri de foc puternice și viteză mare: rușii.

Observatori aerieni, cu avion dichisit pentru control, cu viteză și muniție redusă : românii.

Lupta se arăta cu totul neegală și nedreaptă pentru formația noastră... Și totuși acești aviatori români doborîseră două avioane rusești din cele mai bune...

— Ce facem Ravarule ? va fi întrebat Vlăduț, încolțit de un gând mare cât strămoșii lui carpatini : gândul de a salva restul formației, cu orice sacrificiu...

Ravaru va fi ghicit gândul șefului său și va fi tras cu ochiul hoțește — că știa să tragă cu ochiul.

Vlăduț va fi alunecat o mână, cu degetele răschirate, spre inima formației dușmane... Pilotul va fi împins avionul după indicația șefului său, iar mitraliorul Ghețău, vestit și el de eroica sacrificare, va fi descărcat bandă după bandă, cu furie crescândă, cu duhul morții jucându-i năstrușnic în ochi.

Așa, cu gândul echipajului spre jertfa sublimă, avionul s'a desprins din formație... Așa, echipajul Vlăduț-Ravaru-Ghețău s'a lăsat încolțit — insistăm : s'a lăsat — încolțit de toți lupii cerului dușman...

Comandantul escadrilei a scris despre acest de neuitat echipaj, în raportul cu propunerile pentru vrednică decorare „post mortem" :

„...Intr'o misiune de bombardament în formație, este atacat de zece vânători ruși. Văzând pericolul în care se găsea patrula, pentru a o degaja, iese din formație și se bagă între vânătorii inamici cărora le oferă, astfel o țintă mai ușoară și mai atrăgătoare. Această tactică îi reușește și formația este degajată. El însă nu se mai poate sustrage celor zece vânători și este doborît în flăcări, după ce formația, în întregul ei, doborîse două din cele zece avioane dușmane..."

Iată fila de măreție eroică înscrisă în cartea războiului nostru de desrobire de echipajul Vlăduț-Ravaru-Ghețău, cu sânge și glorie!

Din ce plămadă au fost croiți acești trei semizei ai aripelor noastre ? Ce destin le-a hotărît un asemenea eroism în clipa supremă a Marei Treceri ? Și cum să putem plânge asemenea exemplare ale rasei noastre ?

Frații lor de aripi le vor păstra amintirea sub umărul stâng, acolo unde viața se sbate în gâlgâiri de energie și foc, ca pe cea mai mare, cea mai bine meritată decorație a încercatei lor escadrile.

Vlăduț-Ravaru-Ghețău !



ADJUTANTUL AVIATOR ALEXANDRU PREDA

Era seară. Fulguia. Casele satului, pitite după coroanele mari și rare ale unor salcâmi bătrâni, se topeau în negurele nopții și un vânt nesfârșit șuera peste întinderile stepei rusești, rece și vestitor de timpurie iarnă.

Sosisem de cu vreme la escadrilă, dela comandamentul aero-armatei și-mi pierdusem vremea în discuții și șuete de duh, între sburătorii acestei înaintate unități a aviației noastre.

Acum alergam prin vânt și zăpadă să-mi aflu sălaș pentru noaptea ce se vestea rece și lungă, — noapte ca'n Dostoevski. Găsisem vre-o două coșmelii cu niște pereți coșcoviți — așa cum sunt foarte multe dealungul și dealatul fericitului raiu sovietic — dar nu mă îndemnase inima să rămân în vreuna din ele, pentrucă văzusem eu în sat case mai arătoase. Satul era un fel de suburbie a unui orășel și escadrila își fixase baza acolo pentru pu-

ţină vreme, deoarece avea să se deplaseze foarte curând spre răsărit, iar de acolo, peste câmpia Crimeei.

Căutam cameră pentru odihna nopţii, când din-tr'o casă mai răsărită, se desprinse un chip de sburător. Era îmbrăcat cu o salopetă albă, de doc, închisă cu fermoar de sus până jos. Inalt şi bine făcut, se opri şi mă salută cald, apropiat.

— Imi daţi voie... adjutantul aviator Preda...

— Imi pare bine... Ladmiss Andreescu, venit la escadrilă pentru...

— Şi ce căutaţi pe vremea asta ?

— Cameră... am răspuns cam ca greerul vinovat, din fabulă. Am pierdut vremea la comandament...

— Cameră ? Poftiţi aici... Şi adjutantul m'a invitat politicos, foarte politicos, în camera lui, unde o gazdă atentă cum puţine am întâlnit în Rusia, aranjase un pat plus căldura respectivă, de mai mare dragul...

— Eu mă culc într'o altă casă... Am o cameră acolo, la nişte camarazi...

Şi după lungi discuţii, a plecat cedându-mi camera...

Aşa l-am cunoscut pe adjutantul aviator Preda Alexandru.

M'a impresionat felul în care acest ostaş înţelegea camaraderia. Atunci când a aflat un om strein de localitate, nu a zăbovit o clipă de a-i face toate înlesnirile pe care el le avea la îndemână.

Am aflat apoi, în zilele trecute între sburătorii acestei brave unităţi a aviaţiei româneşti, că adjutantul aviator care mă găzduise în propria-i cameră, care îmi oferise propriu-i pat, el mergând să doarmă în altă parte, era unul din cei mai buni piloţi de războiu ai unităţii sale.

Avea un chip cu bunătatea toată de pe lume în el. Vorbea moldoveneşte în accent uşor. Iubea florile,— asta am aflat-o dintr'o discuţie, într'o seară de toamnă rusească, în camera lui, aureolaţi de roşul aprins al jarului dintr'o sobă uriaşe — şi îi plăcea să citească versuri.

Totuşi adjutantul aviator Preda nu era un visător ; dimpotrivă, era un om al realităţilor în cari trăia şi pe cari le înfrunta voiniceşte.

Poate această trăire în real, fără prea euforice idealuri, l-a îndemnat să intre în tagma puţinilor îndrăzneţi, a aviatorilor. Pentru el, riscul era ceva căutat, ceva de care nu se putea lipsi. In risc afla forme de trăire numai de el înţelese. Imi vorbea cu atâta pasiune de sborurile lui, de bombardamentele lui, de primejdiile pe care le înfruntase, bravând de atâtea ori moartea...

Imi vorbea aprins, convingător, asemeni unui dascăl care îşi convinge elevul de alesele daruri ale învăţămintelor lui. Cred că adjutantul aviator Preda ar fi fost un bun propagandist al aripelor noastre. Cel care îl asculta, nu se putea să nu îndrăgească sborul.

Şi totuşi Preda nu era un izolat, un retras... Dimpotrivă... Nu se da în lături dela un pahar cu băutură bună, aprecia la justa valoare un chip de fată bine proporţionat şi-i plăcea dansul. La Mihailowka găsisem, în casa care-l găzduia pe ser-

gentul aviator și caricaturist Scripcaru, un pathefon, cu câteva plăci de dans. Era acolo și o *diavocika* — asta, pe rusește, înseamnă fată — care dansa binișor... Când eram liberi, în camera lui Scripcaru se auzeau cântece de dans și dacă cineva se hotăra să pătrundă înăuntru, îl afla dansând fie pe Scripcaru, fie, ades, pe Preda...

La manșe era un virtuos.

Sborurile lui la inamic — toate misiuni aduse la întreagă împlinire — nu vor fi uitate ușor de camarazii de aripi. Incepând cu acele zile de sfârșit de Iunie 1941, când a pornit să urmărească și să bombardeze inamicul, decolând de pe un aerodrom din nordul Moldovei, continuând cu meritata victorie aeriană din ziua de 28 Iunie 1941, trecând prin biruitoarele salturi dela Cernăuți, Moghilev, Balta, Vradiewka, Kapowka, Nishi-Serogozi, Melitopol, Berdiansk, Crimeea, adjutantul aviator Preda Alexandru a fost totdeauna în primele linii ale aripelor noastre. Ca să evidențiem virtuozitatea la manșe și curajul întreg al acestui întreg sburător, să desprindem aci, după „Jurnalul" escadrilei pe care a cinstit-o cu eroismul său, fragmentul cu descrierea bătăliei dela Kuty, din ziua de 28 Iunie 1941. Făcea echipaj cu căpitanul observator Ganea Al. și sergentul mitralior Buruiană Vasile. Avea misiune de recunoaștere pe itinerariul : Târgul Siret — Storojineț — Vijnița — Sniatyn — Kuty — Seletin. Până la Kuty totul a mers în ordine. Deasupra acestei localități, echipajul este atacat de două avioane de vânătoare sovietice de tipul I. 15, ne spune „Jurnalul". Când avioanele manevrau

— și în această manevră a stat măestria de pilotaj a lui Preda — unul din cele rusești a fost atras paralel cu avionul nostru. Mitraliorul a tras două rafale bine ochite. Avionul inamic a cabrat la verticală, s'a angajat în spirală strânsă și a căzut la pământ, luând foc. Pilotul sovietic fusese ochit de gloanțele mitraliorului Buruiană, pus în poziție fericită de tragere, de către pilot.

„Tocmai scoteam avionul dintr'un picaj, în timp ce unul din cele două avioane inamice a alunecat spre noi. Virând scurt spre el, am ajuns la un moment dat, când eram numai la circa zece metri de el, — declară însuși adjutantul Preda. Buruiană a deschis două rafale de mitralieră care au lovit în plin. Am văzut pe inamic angajându-se într'o spirală strânsă..."

Preda nu a fugit de dușman. Nici nu i-ar fi stat bine. Ci „a virat scurt spre el", pentruca mitralierele să-și facă datoria. Și și-au făcut-o.

După ispravă, misiunea de recunoaștere a continuat spre Seletin, obiectivul ultim, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat ; iar cel de al doilea vânător sovietic a dispărut la orizont, grăbit.

Așa a fost adjutantul Preda. Nu a precupețit niciodată, nimic... Când venea ordinul, pleca pe aerodrom, se îmbrăca liniștit, își calcula capetele la compas, se suia în carlingă, decola, își sfârșea conștiincios treaba, ateriza apoi atât de firesc, atât de „fără fanfară", încât trebuia să-ți spui : altfel nu se putea decât așa...

Moartea l-a prins pe cerul înviforat al Crimeei.

S'a prăbușit din înnalturi cu I.A.R.-ul său, care l-a dus, cuminte și înțelegător, la atâtea victorii !

Lângă el, a murit sublocotenentul observator Grigore Ababei, un alt chip de sburător plămădit din aluatul celor puțini aleși...

Escadrila loctenent-comandorului Cezar Ionescu a pierdut, prin pilotul adjutant Preda, pe unul din cei mai buni între cei buni.

L-a pierdut ? Este un fel de a vorbi... Pentrucă icoana lui limpede și hotărîtă, va fi hotărît îndemn spre biruința pe calea căreia el, adjutantul aviator Preda, s'a prăbușit, înălțându-se în duhul Neamului său.



MITRALIORUL BURUIANĂ

Vă rog să vi-l închipuiți bronzat de soare și ars de toate vânturile stepei rusești. Și să vi-l mai închipuiți bine legat în spate, mușchiulos și îmbrăcat în haina cerului și a sburătorilor noștri.

Că e român, ați înțeles din capul locului.

Că e un viteaz fără pereche, veți vedea mai la vale.

Că e de cea mai autentică viță țărănească, — adevărat urmaș de trac netemător de moarte, iarăși veți vedea mai jos, din simplitatea neaoș țărănească a isprăvilor lui.

Mitraliorul Buruiană Vasile s'a specializat la oștire întru mânuirea armei dela bordul avionului, împărțitoare de moarte pentru cei ce nesocotesc imperativele sfinte ale Neamului lui. Este cel mai bun trăgător din escadrila asta de șoimi români, ajunsă pe aripile proprii aci, aproape de gurile învolburate ale Donului.

Are multe isprăvi Buruiană; în mulţi vânători ruşi a dat el iama cu ploaia de gloanţe din ţeava armei lui... Dar ca atunci, nu şi-a arătat încă puterile deşi, aşa cum merg oştirile noastre spre răsărit, aşi găsi foarte în firea lucrurilor că s'a depăşit.

Dar cum a fost „atunci" ?

„Cum să fie domnule ?... Iac'aşa.

Am pornit „în misiune" la ruşi. Era cam grea misiunea, dar nici cu dom'adjutant Preda, pilotul, nici cu dom' căpitan Ganea, observatorul, nu m'am făcut de râs".

. . . .

Erau trei pe-o măsură. Aprigi la faptă din creştet până'n tălpi.

— Cum ţi-o pica în undiţă, tragi Buruiană...

— Trag, trage-i-aşi pe scocul cerului, a răspuns el.

Şi pe scocul cu pricina i-a şi tras.

Erau doi: două avioane de vânătoare duşmane care, văzând singur avionul lui Buruiană, s'au repezit în el. Nu ştiau că vor păţi ceeace numai odată poate păţi un aviator bolşevic în viaţă.

Pilotul când s'a văzut încolţit, a picat avionul şi a cotit după o vale. Ruşii după el. Amândoi.

Dar Buruiană pândea cu inima ticăindu-i în piept ceva mai tare ca de obiceiu; nu de frică, ci aşa cum va fi ticăind inima mâţei când se repede sigură în şoarece...

Pilotul a cabrat odată, virând spre un rus; cel din dreapta. Când avionul a fost doar la vreo cincisprezece metri de rus, Buruiană calm şi precis, a tras o rafală. Una singură. Nu s'a mai obosit să mai tragă încă una, pentrucă a ştiut că ăsta e gata, deşi a mai planat un pic.

Buruiană era sigur că a tras în plin. Şi în plin era. Pentrucă, pus în picaj, vânătorul bolşevic mort la manşe, a intrat în pământ şi'n pământ a rămas. Preda, pilotul, a prins să caute al doilea client. Dar acesta, practic, o ştersese peste zare.

— Ce-ai făcut Buruiană ?

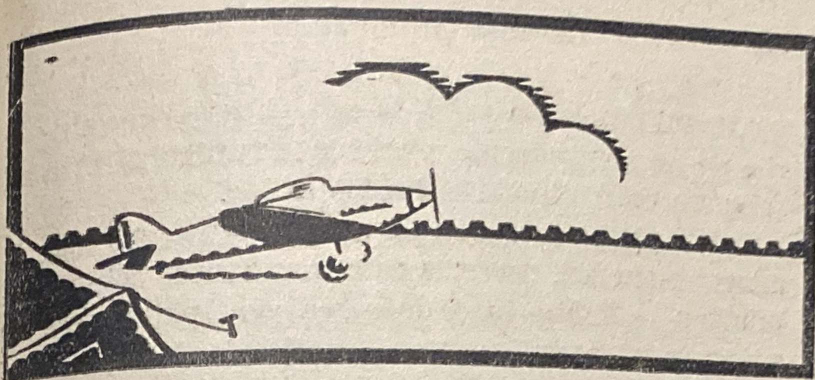
— Ce era să fac ? Am tras. Dacă nu-l omoram eu, mă omora el pe mine, vedeţi dumneavoastră, a căutat el o scuză parcă.

Buruiană a fost decorat cu crucea de aur a „Virtuţii Aeronautice" de războiu. Era răsplata ostăşească a ostăşeştei lui isprăvi.

Acum, tot în linia de foc, acest brav ţăran român luptă cu aceeaşi siguranţă şi ardoare, departe, spre Don.

Am uitat să vă spun că avionul lui Buruiană era unul de recunoaştere, nu-l obliga nimeni să doboare un avion duşman. Rostul lui nu era acesta. Totuşi el şi-a depăşit rosturile şi a tras întru slăvirea aripelor noastre şi a Ţării.

Buruiană, tu vezi cum cresc prin tine nădejdiile de mâine ale Ţării întregi ?



EROISM ŞI DÂRZENIE

Alături de hotărîtele victorii de răsboiu ale aviaţiei noastre de vânătoare şi bombardament, acţiunea aviaţiei de recunoaştere nu a fost cu nimic mai prejos în crunta încleştare pornită împotriva celor fără Dumnezeu, fără familie, fără patrie.

Eroismul echipajiilor din aviaţia de recunoaştere este demn de remarcat, luptătorii noştri aerieni totdeauna înţelegând să-şi împlinească misiunea până la capăt, cu preţul oricâtor sacrificii.

Iată, arătăm aci vitejia şi tenacitatea unui echipaj dintr'una din excelentele noastre escadrile de recunoaştere.

Intr'o zi nouroasă pleacă dela bază, în misiune, un avion având ca echipaj : comandant de bord locotenent observator Ciupitu D-tru, pilot adjutantul aviator Postelnicu Cristea, mitralior sergentul Cotrocea C-tin.

Avionul decolat, a prins să navigheze prin valurile de nori, urmărind mişcările inamicului prin ochiurile de senin aflate din loc în loc.

Datele culese deveneau de o importanţă tot mai mare pentru noi, devreme ce comandantul echipajului nu se îndura să se întoarcă, deşi pătrunsese adânc în teritoriul duşman. Cu riscul de a fi înconjuraţi de aviaţia duşmană, aviatorii noştri îşi continuau sârguincioşi misiunea. Dar la un moment dat, apar printre nori, trei avioane de vânătoare duşmane care încadrează pe îndrăsneţii noştri sburători. Locotenentul Ciupitu trece în spatele pilotului şi-i dirijează sborul, adjutantul Postelnicu se strecoară cu dibăcie printre duşmani, iar sergentul Cotorcea se fixează la mitralieră şi se pregăteşte de tragere.

Avionul nostru, bine încadrat de tirul avioanelor duşmane, prinde să se clatine uşor, dar Cotorcea descarcă o întreagă bandă de gloanţe în avionul duşman care se postase în spate ; vânătorul rus se prăbuşeşte în flăcări.

„Mi-am pus a doua cutie de cartuşe şi într'un moment de luptă, mi-arunc ochii înainte şi văd că domnul locotenent Ciupitu stă jos, cu capul pe aparatul de radio.

„Am crezut că anunţă la radio că suntem atacaţi...“ povesteşte sergentul Cotorcea.

In realitate, aripa morţii îl prinsese fulgerător pe bravul locotenent, care străpuns de un glonte duşman, murise deasupra aparatelor pe care le mânuia. Murise fulgerător, pentrucă la un picaj accentuat, trupul lui viteaz se prăbuşeşte lângă scaun

Ce se va fi petrecut în mintea lui Cotorcea, e greu de spus. Este cert că o îndârjire fără seamăn îl prinde şi furios de moartea şefului său — descarcă toată banda de mitralieră în cel de al doilea vânător duşman, care, ciuruit, se prăbuşeşte la pământ.

In cădere, atinge aripa dreaptă a avionului nostru şi-i rupe vârful.

Cel de al treilea avion duşman continuă să atace. Avionul nostru nu mai putea rezista. Cu comandantul ucis, cu aripa sfărâmată, ciuruit de gloanţe şi sub focul continuu al duşmanului, începe să pice. Pilotul face eforturi uriaşe pentru a-l menţine în stare de sbor şi isbuteşte să-l aducă deasupra unui lan de grâu. Totuşi la aterisaj, capotează, rupându-i-se trenul de aterisaj.

Adjutantul Postelnicu sare teafăr din avion şi-l cercetează pe Cotorcea. Acesta, prins între sfărâmături, era sănătos şi se lupta să iasă la lumină.

Când Postelnicu s'a interesat asupra locului unde se aflau, nişte ţărani i-au răspuns mai mult prin semne : comuna Ivanov.

Deci, în inima Ucrainei, împănată cu trupe duşmane în retragere.

Aviatorii noştri, fără să-şi piardă cumpătul, distrug hărţile, scot trupul viteaz al locotenentului de sub sfărâmăturile avionului, îi pun paraşuta sub cap, îl acoperă cu spice de grâu, spun o rugăciune şi cu inima sfâşiată, părăsesc avion şi comandant şi se ascund într'un lan de grâu, la vre-o cincizeci de metri. Peste zece minute avionul era înconjurat de soldaţi bolşevici.

Era ora două după masă. Era soare. Cerul se înseninase iar aviatorii noștri așteptau. Au așteptat până la ora 10 seara, când protejați de întuneric, s'au târît până la marginea unei șosele.

Pe șosea treceau tancuri și trupe motorizate dușmane. Protejați de întuneric și de o ploaie care începuse să cadă, au trecut printre tancurile bolșevice și au ținut drum spre apus prin lanuri și porumbiști. Dimineața i-a prins la marginea unei fortărețe dușmane. Au ocolit-o, dar au dat iar de o șosea plină cu trupe rusești. Au trecut furiș șoseaua și iarăși s'au pierdut spre apus, în lanurile de grâu.

„La un colț de lan — povestește Cotorcea — am observat o patrulă de ruși. Am stat în loc și am întrebat pe d. adjutant Postelnicu ce facem că ne împușcă. Dânsul mi-a spus să stăm pe loc. Patrula care ne observase, s'a aplecat în jos și a încărcat armele. Noi am băgat mâinile în buzunare și am luat-o la dreapta foarte indiferenți și patrula nu ne-a făcut nimic, crezând că suntem soldați ruși, probabil după combinezoanele kaki ce aveam pe noi..."

Scăpaserăm de prizonierat. Scăpaserăm de moarte..."

Apoi a început iarăși fuga. Hărțuiți de vreme, ocolind orice oraș, orice sat, orice om, mâncând numai boabe de grâu, Postelnicu și Cotorcea au bătut cale lungă spre apus, vreme de trei zile și trei nopți încheiate. A patra zi, Cotorcea nu mai putea să meargă de foame și oboseală. Postelnicu

era extenuat. Trebuia făcut ceva ca să iasă din impas.

Norocul le-a venit la timp. Un bătrân ucrainian, deși nu știa românește, le-a arătat calea spre țară.

Mai târziu au îndrăsnit să se apropie de niște țărani care lucrau la câmp și care le-au dat pâine... Apă găseau. Oarecum întăriți, au pornit cu nădejde la drumul plin de peripeții, în permanentă teamă de a nu fi descoperiți și uciși de ruși.

Și astfel au ajuns la Nistru.

Aci, după o noapte și o jumătate de zi de continuă teroare a necunoscutului, au trecut fluviul cu o barcă, în timpul unui puternic bombardament de artilerie.

Ajunși pe pământul Bucovinei, au dat de o fetiță care le-a arătat calea spre Zalescik, în nordul provinciei.

Pe drum s'au întâlnit cu o companie de bicicliști unguri care le-au înlesnit să ajungă la gara Ștefănești. De aci au pornit spre Cernăuți care, între timp, fusese ocupat de trupele române. Nu au ajuns acolo decât mai târziu, deoarece ungurii i-au dus în orașul Horodenco, în Polonia, la comandamentul maghiar.

De aci, după ce au fost cercetați atent, au fost îndreptați din nou spre Zelescik, unde au găsit o unitate de cavalerie română. La Zelescic li s'au pus la dispoziție o motocicletă care i-a dus până la Cozmeni - Cernăuți. De aci, calea le era limpezită spre unitatea care, poate, îi socotea pierduți.

Iar după opt zile de drum, foame și permanent pericol, raportau comandantului escadrilei, împlini-

rea misiunei date și moartea vitează a comandantului lor locotenentul observator Ciupitu Dumitru.

Aceasta este descrierea, fără înflorire, a eroismului și dârzeniei celor trei aviatori români.

Desprindem din ea tot avântul, toată tenacitatea, toată atitudinea de continuă bravare a pericolului, sfidarea desăvârșită a morții cu care sburătorii noștri din unitățile aeriene de observație, cinstesc numele de român, alături de camarazii lor vânători și bombardieri.

Fapta adjutantului Postelnicu, sergentului Cotorcea și moartea la postul de comandă a locotenentului Ciupitu, sunt atât de grăitoare încât ne copleșesc.



IOACHIM OPRESCU

Locotenentul Ioachim Oprescu este un brav observator și șeful unui echipaj. Până mai acum doi ani era artilerist. Intr'o bună zi, îndrăgit de cerul românesc și aripile lui, a cerut să fie trecut în aviație. Cererea i s'a aprobat și în scurt timp a devenit unul din bunii noștri observatori aerieni.

Răsboiul l-a prins la o escadrilă de observație.

Misiunile lui au fost și sunt totdeauna prilejuri de izbânzi necontestate. Dar fapta de arme a acestui brav ostaș din ziua de 26 Septembrie 1941, a întrecut, socotim noi, imaginația cea mai năstrușnică.

In ziua aceea avea de îndeplinit o misiune aeriană de conlucrare cu trupele terestre la porțile Odessei.

Au plecat trei: adjutantul rezervist Teodoru Paul, pilot, serg. T. R. Blaga Ion mitralior și bravul nostru locotenent, șef de echipaj. Au plecat la

drum, hotărîți să-și ducă rosturile sburătorești până la cap, cu orice risc, trecând peste orice obstacole, călcând cerul dușman presărat cu sute de momeli ale morții.

La obiectiv avionul a fost întâmpinat de cinci vânători „Rata". Dela primele salve dușmane, pilotul avionului, adjutantul Teodoru Paul este ucis, iar mitraliorul sergent T. R. Blaga Ion, cade grav rănit la o mână și un picior.

Avionul rămas fără cârmaciu, însemna prăbușirea sigură. Locotenentul Oprescu nu pusese în viața lui mâna pe manșe. Văzuse însă, cu toată atenția, manevrele de decolare, de viraj, de picare, făcute de piloții cu care sburase. Nu se gândi însă momentan să pună mâna pe manșe, ci se pregăti, cu înfrigurare, să se arunce cu parașuta.

— Nu mă lăsați dom' locotenent, nu mă lăsați aici, auzi glasul mitraliorului grav rănit, care-i urmărea mișcările și-i bănui intențiile.

Ce se va fi petrecut în sufletul acestui brav ostaș, este greu de spus. Desigur, ruga mitraliorului l-a chemat la îndeplinirea unei datorii mai mare decât aceea a autosalvării, dictată de instinctul de conservare. Pentrucă în clipa următoare — atât a ținut cumpăna reacțiunei sufletești : o clipă — locotenentul Oprescu era la manșe și amintindu-și cele văzute la piloții săi, ajutat mult și de instinctul de orientare poate, virează ușor spre casă ca un pilot cu vechi state de serviciu, în ploaia de gloanțe a vânătorilor dușmani. Un glonț îl atinge deasupra ochiului stâng : O, dar asta nu e nimic... locotenentul Oprescu are un rost de îndeplinit... Un

al doilea glonț îl lovește tangențial în ceafă... Simte sângele cum i se scurge pe gât, dar slavă Domnului, e viu. Manșea merge greu : pilotul nu putea fi dat în lături, iar la palonier picioarele înțepenite ale adjutantului ucis îl încurcă grozav. Nimic însă nu-l împiedică să aducă avionul zdrențuit de gloanțe, cu mitraliorul rănit, cu pilotul ucis, el însuși rănit, în liniile noastre.

Inainte de a scăpa de urmărirea avioanelor dușmane, cu o mână pe manșe, cu palonierul înțepenit de picioarele pilotului mort. Ioachim Oprescu găsește totuși tăria să-și noteze observațiile, care vor fi utile șefilor săi dela comandament.

Ajuns deasupra aerodromului de bază, pilotul găsește totuși tăria să-și noteze observațiile, care improvizat face turul de pistă reglementar și pune avionul în panta de picare. Dar, pentrucă atunci când ghinioanele vin, se țin lanț, în picaj fiind, avionului i se stinge motorul. Nici această neplăcută situație nu-l descurajează și cu o dexteritate demnă de cel mai perfect maestru al manșei, pune avionul pe pământ, reglementar, cu vântul în față și cu viteza redusă.

Un singur defect a avut acest aterisaj : avionul a aterisat în mijlocul aerodromului, departe de amplasamente și hangare...

Cei de jos cercetează mirați avionul... Ceva, ceva, trebue că are el...

Imediat după oprire, ese din avion un singur om... Cine e ? Cei de jos îl identifică greu... Dar dece gesticulează ? Și dece cere disperat ajutor ? O

camionetă sanitară s'a îndreptat cu toată viteza spre avion și omul disperat de lângă el...

Ajunși acolo, medicul și ceilalți din camionetă constată, cu stupoare, că : locotenentul Ioachim Oprescu are trei răni la cap, că pilotul Teodoru este mort, că mitraliorul Blaga este grav rănit...

Povestirea, încadrată de mărturiile sângeroase din avion, pare neverosimilă... Totuși, așa a fost...

Ce comentariu se mai poate face unei asemenea isprăvi, care vorbește ea singură ?

III

Et dans le feu, parmi troi feuilles l'oiseau calme
Commence le chant seul qui réprime les morts.

PAUL VALERY



ION ISTRĂTEANU

Om de bun gust, în permanentă tandreţe cu literele şi scriitorii, el însuşi cu alese calităţi de condeer, cunoscător întru ale muzicii şi adorator al artelor plastice, juristul care este Ion Istrăteanu, nu putea fi, între arme, decât sburător.

De altfel aci-i şi stă bine : în aviaţie.

Profilul său regulat, cu trăsături energice, — bărbia liniar trasată de meşterul Dumnezeu al tuturor oamenilor, îi este caracteristică, — nu se putea încadra perfect nici în infanterie, nici în artilerie, nici în armele călăreţilor... Ion Istrăteanu este prea aerodinamic, ca să nu facă parte din aviaţie. Presupunând că Dumnezeu l-ar fi destinat altei arme, tot aviator s'ar fi chemat, după cum unor infanterişti cu profil equestru nu le stă bine decât lângă cai.

Păcat că Ion Istrăteanu nu este militar activ !... nu i-ar sta rău. Dimpotrivă.

In viața civilă a fost o vreme procuror. Individualist convins, om căruia nu-i plac formele, într'o bună zi s'a descorsetat de magistratură și a devenit... avocat. Nu-i un om al barei prin excelență; nu-i place vorbăria inutilă... Este însă stăpân pe el și meseria lui...

Și pentrucă este om de curaj, a urmat — în particular pilotajul ; iar atunci când Țara l-a chemat, a devenit pilot cu frecvența la zi... și încă pilot de vânătoare.

A luptat în războiu, într'o escadrilă de vânătoare „Heinkel".. Intr'o zi s'a întors rănit la cap: o schije de obuz dușman socotise nimerit să-i cerceteze cutia craniană. Istrăteanu a prins de veste și a avut atâta timp să-și aplece repede capul în jos, încât schija, în disperare de cauză, i-a luat numai scăfârlia: ceva os, o bună parte din piele cu părul respectiv și, poate, vreo două sute de grame de sânge... Infuriat, pilotul nostru și-a încălecat ducipalul cu aripi și motor mânios la... viteză și nu s'a întors până n'a dat iama într'un avion dușman cam obraznic.

A fost cam așa : într'o luptă aeriană, pe la sfârșitul lui Iunie... niște Heinkel-e de bombardament porniseră să-și lase încărcătura pe undeva către Ismailul cutropit de ruși. El, cu încă șapte sau opt vânători români, însoțeau formația de bombardament... La un moment dat motorul își reduce turația, deci și viteza. Avionul rămâne în urmă. Istrăteanu putea să se întoarcă, dar a socotit mai nimerit să acționeze de unul singur... Drept urmare, a tăiat calea pe drumul cel mai drept și a

ajuns la obiectiv singur și înaintea chiar a bombardierilor. Il întâmpină, cu un buchet respectabil de obuze, artileria antiaeriană pe care, pentrucă nu avea bombe, Istrăteanul nostru o mitraliază pur și simplu... Când se îndeletnicia cu o asemenea distracție, un domn vânător rus, din cei cărora li se hotărîse sorocul în acea zi, îl atacă pe „sub burtă", din jos în sus, fără veste... Surpriza nu-l sperie. Rumânul nostru primește lupta, dar — curios ! — rusul se eschivează matematic... La un moment dat, înfuriat de atitudinea echivocă a rusului, Istrăteanu ia înălțime și, ca o panteră din cele mai exersate, pică peste bolșevic, care îl prinde într'o rafală... Atacul însă continuă. Rusul, speriat, degajează peste bălțile Ismailului. Istrăteanu după el... Rusul sboară la „rasul apei"... Ionul nostru peste el... și nu se lasă până nu-l bagă — la propriu mai ales, la figurat mai puțin — la apă... Când l-a văzut pe pilot eșind, ud leoarcă, deasupra apei, Ion nu a tras. Că așa e rumânul; nu se bate cu cei neînarmați...

Așa a fost atunci... Simplu și frumos !

Și au venit, apoi, alte asemenea frumoase „eșiri", cu succesele respective și cu fiorii lor...

Intors acasă, Istrăteanu Ion, sublocotenent aviator, pilot de vânătoare și om îndrăgostit de formele estetice ale vieții, a fost primit cu dragoste și încredere în el de către toți cei ce-l cunosc. Crucea de aur a „Virtuții Aeronautice" se răsfață ca o fată frumoasă și tare pe ascunsele ei chemări, pe un piept viteaz și merituos: acela al unui om care a trecut de câteva ori pe lângă moarte, care

a văzut-o în câteva din neplăcutele ei aspecte și care nu se mai teme de ea...

Poate de aceea vieții îi este atât de drag Ion Istrăteanu ! Dealtfel sburătorul nostru merită din plin această dragoste...



ESCADRILELE NOASTRE

Aerodromul este plin de soare și mișună de oameni. Toți, aci și acum, au rosturi bine stabilite. Nimeni nu e de prisos și nimeni nu muncește în vânt. Dela comandantul escadrilei, un om bine legat, energic, bronzat de soare și bonom, al cărui ochiu expert înregistrează orice scăpare din norma generală de lucru, până la soldatul acela mândru că trebăluește la păsările mecanice, toți știu ce au de făcut, iar marea mașină a escadrilei, angrenată într'un mod perfect, merge fără greș în furia războiului.

Comandantul, pentru toți este „papa", iar soldatul cel mândru, despre care vorbesc mai sus, l-am botezat „Trufășel" datorită permanentei lui atitudini de cinstită mândrie. El, desigur ați ghicit, și-a schimbat porecla în renume, adoptând-o fără act oficial — ca Peneș din Vaslui — la vremea lui.

Ceilalți toți, piloți, observatori, bombardieri,

mecanici, radiotelegrafiști, mitraliori, fotografi, servanți, au diminutivele potrivite, fie fizionomiei lor, fie apucăturilor care-i caracterizează.

Trufășel nu se poate plânge, pentrucă i-s dragi avioanele, pentrucă nu poate să se lipsească de vuetul motoarelor deslănțuite.

Este totdeauna bine dispus și în puținele clipe de răgaz — este fericit să asculte banjoul unui servant gras și mustăcios, care, în viața civilă, este un onorabil meșteșugar bucureștean.

Și așa se face că escadrila merge ca... pe aripi, iar victoriile ei sunt cea mai bună mărturie a spuselor noastre.

Desigur cel asupra căruia apasă greaua răspundere a desăvârșirei rosturilor sburătorești este tot comandantul. El primește ordinele de misiune. El este cel osândit să primească... privirile de reproș ale echipajiilor cari nu au de îndeplinit misiuni și cari, jos, lângă păsări stau ca pe ghimpi până le vine rândul.

Așa a fost atunci.

Au plecat trei echipagii... Bombardierele noastre, în cântecul wagnerian al motoarelor, s'au desprins ușor depe întinsul neted și verde al aerodromului, deși încărcate cu bombe și armament de bord, păreau niște păsări din epocile începutului pământesc.

Când s'au avântat în pântecul mașinei, sburătorilor noștri le sticleau ochii de bucurie, ca la niște șoimi vrednici ce se aflau. Ei vor răzbuna tragedia retragerii fără luptă din anul trecut.

Cei cari au rămas, după obicinuita tristețe la

vestea că nu sunt trimiși dincolo, au petrecut cu privirea, apoi dupăce nu s'au mai văzut, cu gândul, păsările care se duceau la luptă, la eroica deslănțuire a aripelor românești, la o posibilă dar glorioasă moarte, poate.

După o vreme, măsurată cu emoție crescândă și cu cronometrele în mână de cei rămași, punctele avioanelor plecate au apărut în zare, s'au făcut auzite, au luat înfățișare de șoimi, de berze, apoi s'au așezat în adevăratul și impunătorul lor chip metalic și lin sigur, cuminte — ca la punct fix pe vremea antrenamentului, au aterizat...

Cei de jos i-au scos în triumf pe biruitori.

Trei au plecat, trei s'au întors. Desigur s'au întors ușurate de încărcătura bombelor, cu mitralierele calde încă și cu benzina pe fundul rezervoarelor.

— Am distrus un depozit și am bombardat cu succes hotărît gara C., nod de cale ferată inamic, raportează șeful patrulei. Fotograful a luat „poze". Dovada negru pe alb.

Șeful celui de al doilea echipaj, raportează cum a avut de furcă la ruși cu un vânător inamic și cum un glonț i-a atins radiotelegrafistul care s'a ales cu geamul din dreapta al ochelarilor spart și cu o cicatrice în sprânceană. Intradevăr, radiotelegrafistul, bandajat gata, a apărut vesel, râzând cu gura până la urechi — așa râde el, sănătos, fiindcă e oltean — și povestește gesticulând:

— Da' nu l-am lăsat nici mort. Uite-așa s'a prăbușit... și a glisat în jos mâna dreaptă în semn de

prăbușire, în vreme ce pilotul confirma isprava:
— Cred că l-am atins în vreo cameră de explozie, că luase foc și curgea fumul din el ca penele dintr'o gâscă jumulită. Ne-am învârtit pe lângă el vreo câteva secunde, până l-am văzut la pământ. Ardea.

Și așa s'a sfârșit misiunea. Și așa au venit altele și alte victorii și alte emoții.

Sunt multe bucurii la escadrilă. Din când în când sunt și dureri. Dar din dureri și jertfe, sufletele se călesc și fiecare își șoptește: prin jertfa camaradului meu mă voiu înălța acolo de unde el a căzut. Și-l voiu răzbuna.

Intradevăr, cei rămași răzbună cu dobândă.

La escadrila gata de luptă de alături, s'a întâmplat, într'o zi, un eveniment care, prin simplitatea lui, trebue semnalat. Toți piloții și-au lăsat... cioc. Și sub aspru legământ, s'au hotărît să nu și-l dea jos, decât numai după ce vor doborî o pasăre dușmană.

Piloții cu barbă dela această escadrilă n'au avut parte prea multă vreme de această podoabă a chipurilor lor adolescente, pentrucă aproape toți au la activ câte o victorie. Și așa, cu steaua biruinții în frunte, scăpau de... cioc. Doar pilotul X nu isbutea să se radă și risca să devină un venerabil popă. Până într'o zi, înfuriat, s'a bărbierit, spre deosebire de toți ceilalți... cu perdaf.

Avea și dreptul: doborîse două păsări roșii dintr'odată.



AVIAȚIA SANITARĂ ÎN RĂSBOIU

La capătul unei activități victorioase a trupelor noastre pe frontul de est, — punctată prin căderea Odessei, este nimerit să aruncăm o privire asupra activității aviației sanitare românești, activitate plină de greutăți și pericole, pentru care cei ce au muncit și muncesc întru buna ei funcționare, merită toată recunoștința Țării. Și în primul rând, ne gândim la animatorul, sufletul și șeful ei, d. colonel medic Dobreanu, acest statornic pasionat, care și-a închinat întreaga carieră de medic și de ostaș, aripilor noastre.

Serviciul Sanitar al Aerului a fost condus în sănătosul și rodnicul principiu de a păstra la maximum efectivele, printr'o serie de mijloace tehnice și medicale, în care un mare rol au jucat mijloacele rapide de locomoție care sunt avioanele și medicii însoțitori ai răniților transportați pe calea aerului.

Pentru a da un bun randament, în sensul tratamentului medical imediat, prin urmare cu deosebită eficacitate, conducerea aviației sanitare a făcut toate diligențele pentruca medicamentele, instrumentele și aparatele medicale, să ajungă la unitățile aflate chiar în linia de foc. Așa s'a făcut, că am putut urmări pe teren pe harnicii noștri chirurgi, operând pe răniți dincolo de stepa Nogailor, având la îndemână tot utilajul necesar celor mai complicate intervenții. Escadrilele de observație ale armatei general Dumitrescu, nu au avut nimic de suferit în această privință...

Răniții cari nu se putea să fie tratați cu succes la eșaloanele rulante sanitare, sau la spitalele zonei exterioare, erau expediați cu avioane sanitare în interior, unde erau secțiuni speciale pentru tratarea medicală.

Dealtfel, capacitatea de transport a acestor avioane, a depășt cu mult cele mai optimiste prevederi. Au fost expediați în interior nu numai aviatorii răniți, ci și extrem de numeroși alți răniți din toate celelalte arme, precum și din armatele aliate, în special germani. Totalul acestor transporturi aeriene au depășit, în patru luni de răsboiu, peste 9000 răniți, ceeace păstrând proporțiile, constitue un record care poate bucura pe harnicii noștri medici sburători. Acest evident succes a fost subliniat și de d. general de divizie dr. Lohse, medicul șef al Misiunei Militare germane în România care, printr'o emoționantă scrisoare, mulțumește călduros pentru concursul pe care aviația sanitară română l-a dat la transportarea răniților germani.

Serviciul sanitar al aerului, întru perfecta reușită a grelelor sale rosturi de răsboiu, a fost încadrat cu personal medical din cel mai select, în primul rând chirurgical. Este o deosebită mulțumire sufletească pentru cei rămași acasă — părinții, soțiile, frații, surorile, copiii luptătorilor din linia de foc — să știe că atunci când asprele vreri ale răsboiului primejduesc viața bravilor noștri soldați, se află mâini pricepute și minți în permanentă încordare, care să-i scoată din zona de grea cumpănă a morții. Și pentruca să se vadă rezultatele strălucite ale acestui adânc înțelegător fel de a vedea activitatea medicilor pe front, subliniem, nu fără orgoliu, că din toți răniții operați de medicii noștri de sbor, numai unul singur a decedat. Restul sunt vieți salvate și redate familiilor lor.

Cu asemenea oameni, s'a isbutit să se obțină medicamente în cantități suficiente, parc de avioane bine pus la punct și lucrând rapid, piloți exersați în astfel de delicate transporturi, infirmiere devotate care nu au pregetat să stea ore întregi în aer, lângă răniți, la sute de metri altitudine, îngrijind cu abnegație pe cei ce, în spitalele zonei interioare, urmau să fie redați vieții, familiilor, muncii și Neamului.

Prin coordonarea tuturor forțelor mobilizate în sensul unei cât mai desăvârșite asistențe medicale, s'a ajuns la crearea și dotarea cu utilaj modern a câtorva case de odihnă destinate aviatorilor răniți aflați în convalescență, alte asemenea instituțiuni fiind în curs de organizare.

Merită să fie pomenită aci și acțiunea de mare chirurgie și ortopedie a Aeronauticei, înființată la spitalul militar „Regina Elisabeta“ și condusă de medici din aviație.

Pentruca activitatea sanitară să nu fie împiedicată la un moment dat de o eventuală lipsă de locuri în spitale și clinici și pentrucă îngrijirea unor răniți cere specialiști și dotare specială cât mai completă, „s'au luat în folosul Aeronauticei locuri în clinicile universitare din București, Iași, Sibiu, spitalul dr. Topa din Calea Floreasca, sanatoriul dr. Gerota și sanatoriul Diaconeselor“.

Desigur, aceste realizări au cerut și cer în permanență eforturile unui personal devotat țelurilor propuse, cu iubire de meserie, de Neam și de aproapele aflat în grea suferință.

Aceste eforturi au fost aflate cu prisosință la devotații noștri medici sburători, prin ei aviația sanitară românească devenind nu numai o existență ci, deadreptul o necesitate de răsboiu.



CU MECANICII, LÂNGĂ AVIOANE

Acum, când îi vedem la treabă și știm bine cât sunt de necesari biruinței aripilor românești, ne amintim, nu fără melancolie, vremea copilăriei noastre când, înscris printre primii elevi ai Școalei Technice dela Mediaș, întâmpinam, elevii deolaltă cu comandanții noștri, greutățile începutului pe care le-a biruit numai dragostea de meserie a celor ce azi ocrotesc avioanele românești.

Hotărît lucru: mecanicii sunt indispensabili sborului nostru de răsboiu, așa cum somnul este indispensabil omului, așa cum condeiul este indispensabil poetului.

Iată-i aici, la hotarul încleștării dintre două lumi — a noastră și a celor fără Dumnezeu — iată-i muncind zi și noapte lângă păsările fie odihnite — gata de misiune — fie obosite, — întoarse din calea grea a misiunii îndeplinite.

In carlingă, la motoare, sub trenul de aterisaj,

dealungul complicatelor comenzi, la gurile de foc dela bord, mecanicii aceștia, arși de soare, robuști și plini de nădejdi biruitoare, lucrează. Lucrează cu ardoare, tăcuți, anonimi, liniștiți, conștiincioși — asemeni cenușăresei din poveste !

Dacă te apropii de ei tiptil — așa ca să nu te simtă — îi surprinzi în încordată atenție asupra lucrului, fredonând o melodie dragă lor, așa cum creatorul de frumuseți artistice scandează partituri, sau ritmuri, așa cum inspirații culorilor sau ai daltei desăvârșesc imagistic, mintal, culoarea sau forma cărora le vor da viață.

Și cei bătrâni — cine nu-l cunoaște pe moș Costache Dumnezeu conturat magistral de condeiul lui Victor Ion Popa după natură, pentrucă el există în carne și oase, cu nume și... poreclă — și cei tineri, mai nervoși, mai dinamici, lucrând mai „după carte“ spre deosebire de empirismul „fără carte“ rămas la „cei vechi“ din trecutul răsboiu, amprentă deloc supărătoare ; toți se încordează în acelaș efort de a avea toate avioanele „gata de sbor“ în orice clipă, pe orice vreme. Și încordarea le este isbândă totdeauna, pentrucă alături de munca lor neprecupețită, mecanicii noștri zidesc suflet, pun credință, creiază...

Adună oamenii aceștia atâta pasiune, atâta căldură în faptă, încât îi simți, atunci când motoarele și avioanele sub mâna lor aspră și meșteră tremură deslănțuite „la cale“, îi simți cum se confundă cu sufletele mecanice ale păsărilor și — om și mașină — vibrează la unison, întru desăvârșirea faptelor ce vor veni. Atunci, pe mașina care este

păstrați de un asemenea technician, cine nu și-ar da ființa ?

La excelentul material sburătoresc uman de care dispunem — piloți, observatori, mitraliori, bombardieri, radio-telegrafiști, — a trebuit neapărat material de sbor tot atât de bine întreținut.

Il avem, datorită acestor voinici, tăcuți, simpli, cinstiți și muncitori, care sunt mecanicii de avion.

Iată-i acolo, undeva pe pistă.

Avionul „la cale“. Mecanicul mai aruncă încăodată toți caii putere în palele elicelor care, în lupta lor cu întinsurile de sus, vuesc asemeni deslănțuitei orchestrațiuni a nu știu cărei uverturi de muzică beethowiană.

Pilotul, echipat gata, își freacă mâinile mulțumit, și — așa, din obișnuință — trage cu urechea spre motor, deși știe el bine că nu va prinde în timpan nici un zgomot suspect.

Din cușca pilotului, mecanicul a rupt brusc contactul și liniștea, căzută ca o surpriză, pare nefirească o clipă. Omul din carlingă, plin de ulei de sus până jos pe salopeta albastră, pe obraz, pe mâini, sare mulțumit jos, peste balustrada fuselajului și invită la locul de răspundere pe cel ce va împlini, sigur de el și de pasăre, misiunea ordonată.

Pentruca siguranța să fie deplină, pilotul mai încearcă încăodată avionul „la cale“. Aripioarele alunecă ușor în jurul axelor, direcția, profundorul... Desigur, totul a mers așa cum mecanicul era sigur

că va merge, devreme ce brațele pilotului s'au svârlit cruce în lături.

Semnul de plecare...

„Calele“ au sărit trase cu putere prin sandowurile elastice de către servanți.

Avionul a ridicat glas de tunet, a spulberat în urma-i colbul și a culcat năpraznic iarba la pământ. Fuge pe întinderea netedă a aerodromului... S'a desprins, — a decolat, în termeni sburătorești. Urcă încet, — cabrează, adică... tot mai sus, tot mai sus... Până a dispărut undeva, la răsărit, dincolo de linia luptei.

Și haosul sub tine te 'nspăimântă.
— Răsună greu motoru 'n ritm egal,
Iar strania jucărie de metal
E viața ta — și singură cuvântă.

De-asupra altei lumi, pe pod de nouri,
Spre taine-adânci de spații și de cer
Plutești cu trup și sufletul stingher
In largul fără margini, nici ecouri.

(Const. Argeșanu)

Lângă hangar, mecanicul a rămas cu ochii plini de seninul zărilor, să urmărească pasărea cu ochii și — când nu-l va mai ajuta vederea — cu gândurile lui cele bune.

Decâteori un avion a plecat spre bolșevici, deși știe că pasărea funcționează ireproșabil, mecanicul așteaptă într'o permanentă și explicabilă încordare.

Și încordarea, — un fel de teamă în fața necunoscutului în care s'a topit avionul de el, de mâinile lui meșterit, nu ia sfârșit decât atunci când, după misiune, pasărea se reîntoarce cuminte la cuib.

Câteodată, când vulturul nu-și mai află cuibul, mecanicul cu ochii pironiți pe zările vitrege, așteaptă înlăcrămat pe cel pornit pe calea fără întoarcere... Și așteptarea lui este chin prelungit, pentrucă el încă mai speră.

— Cine știe... Tot se poate să vină. Poate au aterizat forțat... poate s'au salvat cu parașutele... poate au isbutit să scape și să se strecoare în imensitatea țării vrăjmașe... poate sunt numai răniți. Și zile de zile, săptămâni de săptămâni, nădejdea nu le-o poate nimeni răpi. Mecanicii sunt cei mai răbdători și cei mai cu speranță oameni pe care îi putem întâlni.

Speranța și răbdarea le sunt dealtfel în fire.

Sunt unele avioane care — ca orice bolnav — au pătimirile lor. Mecanicul robotește ore întregi la motoare. Carburatoarele sunt luate piesă cu piesă, atent, cu minuțiozitate de ceasornicar și răbdare de înger. Nu-i aici. Atunci magnetourile. Nici aici. Aprinderea. Nu? Pompele, canalizațiile, fișele, cablurile, apratele de bord... Undeva există o patimă și ei — în soare, în ger, pe ploaie, pe vânt, în furtună, nu știu ce-i odihna până nu o află. Ăsta li-i doar rostul.

Când totul este în regulă și motoarele merg ceasornic, atunci mecanicul, biruitor, cu ochii râzători, cu fruntea în volbura vântului, mai trage „în

plin" maneta, așa ca să-i știe motorul de frică... Apoi, fericit, departe de pasăre ca să n'o vatăme, aprinde o țigare.

Motoarele la punct, avioanele gata de sbor, iată singura mare mulțumire a acestor tăcuți și senini luptători. Și totul merge ca pe aripi...

Inapoia frontului, ades în bătaia tunului vrăjmaș, sau sub ploaia de bombe inamice, mecanicul de avion este totdeauna la datorie. Hărnicia lui, conștiinciozitatea și eroismul lui moral și fizic, sunt chezășia că aripile românești sunt sigur și bine îngrijite.

Citarea pe întreaga armată a unora din mecanicii escadrilelor noastre, este dovada cea mai bună că meritele le sunt recunoscute, prețuite și cinstite.

Cu mecanicii pe care-i avem, avioanele noastre vor avea, totdeauna, toți caii putere bine hrăniți, bine odihniți și — prin urmare — totdeauna biruitori.

Și — vorba unuia din cei mai buni piloți ai noștri — trăsnete și fulgere...



SERVANȚII DE AVION

Ii cunoaștem cu toții...

Ii cheamă, pe numele de botez, Ion, Vasile, Constantin, Niculae, Gheorghe sau Marin.

Sunt toți mușchiuloși, tari la faptă și gând și hotărîți totdeauna să ducă lucrul până la cap, atunci când s'au apucat de el. — Nu lucrează din îndemn venit din afară. — Indemnul lor este sufletesc, trăește în ei, se revarsă ca un prea plin de voință românească; deaceea trebăluesc cu hărnicie. — Așa trebue, ci nu altfel, gândesc ei. Și cum gândesc, așa fac.

Am spus că îi cunoașteți, pentrucă sunt de ai noștri. Sunt flăcăii Țării, arși de soare și de dorul de mai bine, flăcăii aceștia cari, în vreme de liniște, întorc brazda ogorului României dela răsărit la apus, dela miazănoapte la Dunăre și Mare, sunt plugarii noștri. Și mai sunt meșteșugarii noștri dela orașe, acești pricepuți meșteșugari cari au

făcut să avem o mică industrie sănătoasă, sau cari muncesc în uzine.

Acum, că e vreme de isbeliște și Crucea luptă cu păgânii de dincolo de Nistru, au schimbat meseria lor pașnică din civilie, pe aceia de apărători ai Patriei și ai avioanelor noastre victorioase. Aceștia sunt servanții păsărilor cerurilor românești, ai victoriei românești.

Aici, lângă avioane, sub ochii experți, buni dar neiertători cu greșeala ai mecanicilor, ai ofițerilor specialiști, ai comandanților de escadrile și ai inginerlor noștri, lucrează fără răgaz, pe vreme bună și rea, pentruca păsările date lor în bună păstrare, să fie gata oricând să înfrunte sau să atace dușmanul la el în bârlog.

Că românul are cele mai diverse posibilități de adaptare, este axiomatic.

Plugar, meșteșugar, funcționar, sau negustor, poate lucra, în perfectă încadrare intelectuală sau manuală, oriunde îl pui să facă treabă.

Războiul împotriva celor fără Dumnezeu și fără omenie, ne dovedește din plin acest lucru.

Suntem o țară de plugari, prinurmare suntem destul de departe de spiritul industrial al Occidentului. Noi avem 80% din populația Țării, agricolă — în Germania de pildă, 80% din populația țării lucrează în fabrici și ateliere. Și totuși răsboiul mecanizat nu ne-a găsit descoperiți, tocmai datorită posibilităților de adaptare ale țăranului român, căruia i-a fost ușor să învețe meseria de șofeur, de lăcătuș, de strungar, sau care a devenit repede mitralior, bombradier, de avion și a învățat să mânuiască precis tunurile, tankurile sau mitralierele cele noi.

Recrutați dintr'o asemenea lume adaptabilă repede, servanții noștri de avion sunt de un real folos aviației, care se poate sprijini fără teamă, pe munca și priceperea lor.

Servanții sunt cei cari curăță avioanele de uleiuri arse, reziduri, sgură, de praful lungilor și primejdioaselor lor călătorii. Când pasărea s'a întors din misiune, ei o iau în primire, o șterg, o pun la punct, o alimentează, o încarcă cu muniție și bombe...

Văzuți în arșița aerodromului, cărând butoaiele cu benzină, bidoanele cu uleiuri, pneumaticele de schimb, cărucioarele de alimentare sau sculele de fixare ale avionului la sol, servanții dau cea mai perfectă idee de ceeace înseamnă „imn al muncii".

Servanții au grele îndatoriri.

Ei nu trebue să uite că pentru a fi buni, pentru a fi folositori țării care i-a cinstit cu încrederea ei întreagă, trebue să fie de o conștiinciozitate aproape mistică. Atunci când servantul a primit ordin să curățe o țeavă de eșapament de pildă, el trebue să migălească îndelung și atent la această treabă, pentrucă numai astfel lucrul este bun, numai astfel în mod sigur eliminarea gazelor este asigurată perfect, iar motorul va funcționa rotund, precis...

Și truda le este de multe ori de lungă durată. Le pune răbdarea — această răbdare care este o podoabă a caracterului românesc — la grea în-

cercare. Fie atunci când fixează capotele pe motor, fie atunci când controlează buloanele de fixarea elicei sau a numeroaselor piese cu rosturi vitale pentru avion și aviator, servantul trebue să facă treaba încet, răbduriu, să încerce de trei, de cinci, de zece ori acelaș splint, aceeași piuliță, acelaș bușon și să lase lucrul numai atunci când convingerea îi este definitivă că piesa este așa cum trebue să fie, fixată la sutime de milimetru acolo unde îi este locul.

Când face alimentația, servantul trebue să știe că benzina, ca și uleiul, nu trebuesc risipite. Și trebue să știe iarăși că pasărea nu poate fi lăsată fără combustibilul necesar sborului. Așa cum de-altfel scrie și la carte.

Dar controlul atent al aripelor, al cablurilor, al tendoanelor, al siguranțelor, al șuruburilor?

Toate aceste lucruri servanții le fac desigur sub supravegherea și lucrând umăr la umăr cu mecanicii, cărora nu le scapă nimic de sub ochi. Dar această supraveghere trebue să fie — și recunoaștem că este, datorită conștiinciozității tuturor

— redusă la o formalitate de siguranță.

Pe cât se arată de sârguitori la treabă, pe atât sunt cu voie bună în orele lor libere. Aceste ore sunt excelente prilejuri de camaraderească înveselire.

Spun snoave, organizează coruri cu lelițe și frunză verde, dau concerte fie corale, fie instrumentale (muzicuțe, mandoline, banjouri și chiar vioară), iar când capătă câte o învoire, se potrivesc

la port și țintuă atât de strașnic, încât fetele din satele pe unde își au unitățile, mor pur și simplu de dragul lor... Dar și servanții noștri nu se lasă cuceriți cu una cu două și ca niște „aviatori" ce se află, sunt minuțioși până și în dragoste... Acestea, însă, sunt bucurii prea trecătoare pentru ei — și a doua zi, marea bucurie ie-o oferă tot clipele în care văd păsările trecute prin mâinile lor de atenți îngrijitori, luându-și sborul ca să lovească din plin pe ciolovecі și armia lor păgână.

Când sunt în echipe de depanare, servanții bat drumuri de zeci de kilometri în mașini, ducând cu ei micile lor ateliere care vor pune în stare de sbor avioane silite, sub felurite împrejurări, să „aterizeze forțat".

Ore întregi montează și demontează piese cu metehne, sudează, înșurubează, reglează neobosiți, până ce avionul este repus în stare să înfrunte văzduhurile sigur de el și de omul care îl conduce. Desigur și aci munca le este dirijată de maeștri și ofițeri mecanici, dar această dirijare are mai mult rolul de a coordona eforturile, pentrucă fiecare din ei este conștient de misiunea lui și își face o cinste din a o duce cu bine până la capăt.

Servanții sunt mândri de ei și de munca lor. Și este firesc să fie așa, pentrucă noi socotim că tocmai această conștiință a posibilităților fiecăruia, dă puteri de muncă și de faptă creatoare. Desigur aci au și șefii lor un mare merit pentru felul în care au educat și au pregătit sufletește și mate-

rialicește pe acești flăcăi, gata să intre în foc pentru păsările lor.

Totuși, servanții noștri au un suflet tot atât de bun ca și faptele lor.

O întâmplare, povestită de un pilot, ne edifică asupra sufletului lor. Pe un aerodrom în prima linie, un servant își organizase un bordei lângă mitraliera antiaeriană pe care, la atacuri aeriene, o mânuia. In urma vizitei unui ciolovec cu stea roșie, bordeiul servantului nostru a fost smuls din rădăcini de o bombă — singura dealtfel care isbutise să facă o ispravă.

Dezolat, soldatul își privea opera năruită, când lovit din plin de artileria antiaeriană, avionul dușman a prins să se prăbușească, nu departe de bordeiul lui.

Pilotul însă s'a salvat cu parașuta și legănat de o briză ușoară, se apropia de pământ.

— Il mănânc, a răcnit servantul nostru furios și a pornit să răzbune moartea bordeiului său.

— Să știți fraților că-l omoară... s'au speriat ceilalți pe bună dreptate.

Dar, după o vreme servantul se întorcea aducând în spate aviatorul dușman, căzut nu departe și rănit.

— Ce-i făcuși mă, au întrebat cu sufletul la gură cei din camioneta de ajutor care-i ieșise în cale.

— Ce să-i mai fac eu? Nu i-a făcut Dumnezeu destul? E aproape mort... săracu'... și a purces să deschee la gât pe rus și să-i spele obrajii cu apă ca să-l înviorez.

IV

Vrei să-l port stăpân
Prin vârtejuri sus?
Lasă-mi-l pe mâni,
De căpăstru dus.

ION PILLAT



VICTORIA

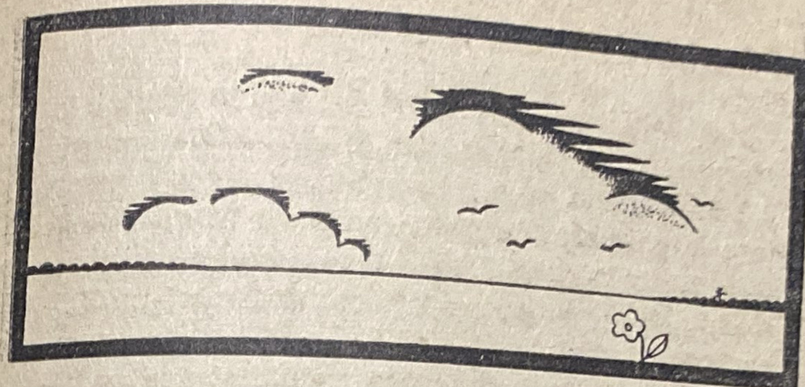
Sburătorii Crucii și ai naționalismului perfect, nu trăesc în ficțiune. Iată un adevăr care trebuește subliniat în toată semnificația lui. Aviatorii germani, italieni, români și finlandezi, în toate epopeicele lor sboruri împotriva unui dușman care s'a pregătit un sfert de veac pentru a nimici la timp potrivit civilizația europeană, în toate acestea formidabile încleștări pe un cer de multe ori potrivnic, au știut un singur lucru: trăim în realitatea înspăimântătoare a unor lupte aprige și trebue să biruim. Pentruca acest principiu să fie împlinit în partea lui finală, aviatorii noștri nu au precupețit sânge și material și nu și-au subestimat adversarul. Sburând la mii de metri înălțime, navigând printre nouri, nu totdeauna prietenoși, sau „la firul ierbii", bombardând convoaele de vapoare sau numai vase de răsboiu izolate, trecând prin baraje de artilerie antiaeriană perfecte,

ținând piept unei aviații sovietice cu un material destul de bun, bravii noștri sburători au avut un singur țel: VICTORIA. Și victoria a venit... Cu jertfe de avioane și aviatori, dar a venit...

Luptele aeriene susținute de ei, lupte în care totdeauna au fost biruitori, sunt de nedescris... Iadul de schije, de foc asvârlit în înaltul cerului cu o ură neîmpăcată de sovietici, a fost regizat parcă de cele mai mefistofelice minți... Bombardamentele alor noștri asupra centrelor inamice, au fost și sunt de o eficacitate pe care însuși dușmanul trebue s'o recunoască perfectă... Iar cimitirele de avioane dușmane, sunt dovada palpabilă a eroismului și superiorității combative a bravilor noștri sburători.

Avioanele rusești doborîte, presărate dealungul câmpurilor de luptă, adânc grăitoare, ne arată cum sboară, cum atacă și cum distrug iremediabil, eroii aripilor aliate.

Nimeni și nimic nu le poate sta în cale. Iată pentruce victoria va fi a noastră, întreagă !



RUSOAICA

Nu seamănă cu eroina lui Gib Mihăescu. Nici la chip, nici la fapte și nici la suflet.

O cheamă Marusia și să tot aibă vreo patrusprezece ani. Este comunistă dumneaei. Așa a fost născută. Așa a fost crescută. Nici botezată nu e, pentrucă de douăzeci de ani satul acesta din inima stepei Ucrainei, nu mai are biserică și nici preot. De mult, ea nici nu știe decând, biserica a fost transformată în magazie de mărfuri a kolhozului comunal, iar preotul a fost împușcat prin 1925.

Imi vorbea cu ochii scânteetori despre „Heimatland“, — știa puțin nemțește și așa ne-am putut înțelege oarecum — despre Lenin și despre tovarășa Ana Pauker pe care o cunoaște din colecția 15-a a manualului ei de germană (Marusia este în clasa 9-a a școalei comuniste căreia ea îi zicea „Institut“) ca pe o mare și înfocată adeptă a tătucului roșu din Kremlinul spurcat de neopăgânismul veacului nostru.

Nici simțământul de familie nu este desvoltat la Marusia. Tatăl ei, tractorist în oștirea fără nume a bolșevismului, este plecat undeva departe, prin țara kirghizilor, iar sora ei studiază într'o școală — asta este în clasa 10-a, că are un an mai mult — undeva, tot departe, la Stat, într'un orășel pe Volga. Nu-i este dor de ei, — de tatăl și de sora ei, pentrucă nu au rost asemenea înduioșetoare sentimente, în principiile ei comuniste. Și Marusia este o fetiță. In deobște femeile sunt mai calde atunci când le vorbești despe ai lor. Marusia este de piatră.

Ați înțeles deci că doctrina lui Marx — iudeul, aplicată de Stalin — caucazianul a isbutit să schimonosească un suflet de copil ucrainean și să ucidă în el orice sentiment bun, luminos.

S'a întâmplat însă ca într'o dimineață, plecând grăbit la aerodrom, să uit pe masă, în camera mea, icoana Sfântului Antonie cel Mare, pe care mi-a dat-o mama și pe care o port totdeauna la mine, ca talisman.

Când m'am întors acasă, după masa de prânz, Marusia a venit la mine în cameră și m'a întrebat cine este în fotografie. I-am explicat că nu e fotografie chipul sobru pictat pe bucate de lemn ce avea în față, ci icoana unuia din sfinții părinți ai Bisericii noastre ortodoxe. I-am explicat cum am putut, cu slabele și laicele mele mijloace. Marusia a ascultat la început curioasă, apoi tot mai atentă și cu toate că nu prea vorbeam pe înțelesul ei (știu slab nemțește) sunt sigur că a rămas impresionată de spusele mele.

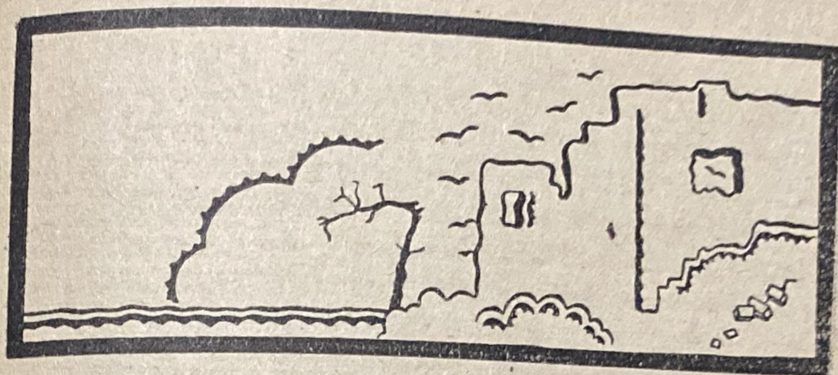
M'am culcat și obosit fiind, am tras un somn bun și recreator, de vreo oră.

Când m'am sculat, am auzit un plânset ușor, înfundat și adânc în camera alăturată. Am plecat și mi-am văzut de treburi. Seara, când am venit să mă culc, acelaș plâns m'a întâmpinat. Dimineața Marusia plângea din nou.

La prânz, mama Marusiei, o femee bătrână, din vremea vechii ortodoxii, a intrat împovărată de suferință și pentrucă nu știa nici nemțește, mi-a arătat spre icoană cu disperare:

— Marusia, icoana... Imita plânsul copilei și-mi cerea parcă ajutor.

Cine și ce ajutor poate să dea Marusiei, fetiță de 14 ani, născută și crescută fără cruce, undeva, într'un sat pierdut pe întinsa stepă a Rusiei comuniste?



PLATITUDINE

In asprele și neștiutele noastre peregrinări cazone spre răsărit, înaintând încadrat în iureșul năvalnic și isbăvitor al avântatei oștiri românești, urmărind un dușman îndobitocit și înrăit asemeni fiarelor flămânde lăsate în vifornită și chinuite de neomenoși stăpâni, colindând prin sate standardizate în sărăcie și desomenite, încercând să descifrăm sensurile unei lumi care un sfert de veac și-a ascuns faptele sub zăbranicul tăcerii și al înșelătoriei de toate calibrele și metodele, nu am isbutit — oricât am căutat — să aflăm simbolul de valoare etică sau estetică al „faptei" comuniste.

Am încercat să ne imaginăm un „stil comunist" de viață, de artă, de orânduеli sociale... Nu am reușit... Peste tot am aflat numai și numai vechile tipare țariste, uzate, sdruncinate, distruse aproape sau numai schimonosite de cei ce veneau cu *preceptul nihilismului* în lume..

Dar să exemplificăm.

Incepem cu arhitectura orașelor rusești, — este mai la îndemâna ochiului. Lămurirea din capul locului, este perfectă, fără pic de echivoc.

La Tiraspol, la Balta, la Nicolaew, la Mihailowka, Melitopol sau Berdiansk, — toate, orașe zidite sub semnul civilizației pravoslavnice și imperiale, — nu am aflat o singură construcție, oricât de neînsemnată ar fi fost ea, din care să fi isbutit desprinderea unui stil arhitectonic comunist. Am fi voit să spunem — oricât de abracadabrant ar fi fost conceptul de artă și aspectul obiectului cercetat: „iată ceva zidit după concepția doctrinelor marxiste-leniniste !“.

Singurele construcții sovietice sunt cu caracter industrial și militar. Intr'adevăr, totul este conceput în mare... Să fie grandios, să înspăimânte, să îngenunche o lume temătoare... Atât! Incolo... Stil? Ceva amorf, fără viață, absurd și fad... Perspectivă? Aceea a unui munte care stă să se prăbușească, și care îngrozește prin sensul posibilităților lui destructive... Dinamică? Dezordonată, lipsită de coeziune estetică și chiar utilitaristă... Totul construit în scopul nihilist al viitoarelor distrugeri...

La fel în literatură.

In afară de cea cu caracter propagandistic în sensul preamăririi infailibilului comunism, — și aceea mizerabilă ca stil, organizare tehnică și prezentare tipografică, nimic care să atragă ochiul, care să cucerească sufletul, care să robească simțirea.

Totul searbăd, totul anost...

Tolstoi, Pușkin, Dostoewski, până și Gorki sau Vladimir Maiacowski, au apărut, în volumele sub egidă comunistă, desfigurați, ciuntiți, batjocoriți... Tot ce nu a prezentat interes propagandistic pentru oamenii lui Stalin, a fost suprimat. Cărți întregi... capitole întregi... Pentrucă în sufletul și mintea tineretului bolșevic, acești mari creatori de valabilă literatură, trebuia neapărat să apară ca militanți — în viața și scrisul lor, — ai comunismului universal.

In asemenea condițiuni, scriitorul devine un manechin, iar opera lui o batjocoră politică.

In sculptră lucrurile nu stau altfel. Ba, aci, mediocritatea a atins proporții am putea spune iremediabile pentru sensibiltatea artistică a poporului rusesc. Exemplificăm cu statuele, faimoasele statui turnate în beton-armat.

La Melitopol, un oraș cam ca Sibiul nostru, am văzut trei statui ale lui Lenin (una în curtea școlii de aviație de acolo, una în fața sediului partidului comunist și una în fața teatrului orășenesc). Toate din beton și toate dăltuite de un acelaș sculptor. Artă standardizată... Artă după șablon...

Dacă au fost, în partidul comunist, câțiva meșteri ai daltei, fără prea multe pretenții de artă, li s'a rezervat exclusivitatea statuilor lui Lenin, sau Stalin, sau Marx, sau Voroșilov... Și meșterii, au avut, nu au avut talent, au umplut Rusia de aceeași și aceeași statue, devenită banală și absurdă prin răspândirea desmățată ce i s'a dat. Numai în

Melitopol, trei statui de acelaș autor, ale aceluiaș personagiu politic, (Lenin). Inchipuiți-vă în câte exemplare a fost multiplicată această statue, ca să fie răspândită pe întinderea imensei Rusii... De altfel am aflat aceeași statue și la Nicolaew și — mi se pare — la Kapovka.

In Rusia de azi, propaganda politică a subordonat Arta, intereselor sale... Statuile, acolo, nu prezintă un interes artistic — cum ar fi în firea lucrurilor, atunci când este vorba despre Artă — ci unul politic. Chipurile lui Lenin și al lui Stalin să fie în văzul vulgului... Vulgul să adore chipul cioplit al zeilor...

Restul, nu interesează.

Pictura, cu panourile ei de propagandă, lipsite de orice valoare, de orice sens, de orice sclipire artistică, este de pomină în Rusia sovietică. Nu e sat — cel puțin noi nu am descoperit unul și slavă Domnului, am trecut prin câteva ! — în care asemenea panouri de propagandă comunistă sau războinică, lipsite totalmente de gust, să nu fie expuse fie la sediile partidului, fie în sălile de teatru (în deobște fostele pravoslavnice biserici), fie în școli, fie la răspântii de străzi sau în piețele publice.

Am încercat să descoperim în muzeele comuniste — atâtea câte au scăpat de furia destructivă a soldatului rus pus pe fugă — bucăți de valoare artistică. Nimic, nicăeri... Ochiul nu e reținut de linie, nu e furat de game cromatice organizate... Coloristica haotică, fără norme fie ele chiar suprarealiste, fără conținut emotiv... Contururi schiloade, incomplete, lipsite de realism sau de fiorul transfigurării artistice... Peste tot, treabă de zugrav de mâna treia...

Unde întradevăr descopeream „Artă", trebuia să constatăm imediat că „piesa" aparținea muzeului, din colecția vechiului regim țarist... Din păcate, asemenea piese sunt puține, — extrem de puține, din cauză că au fost înstrăinate sau distruse de nihilismul teoretic și practic al mumiei cu cioc din Piața Roșie.

Din bogata și variata pictură bisericească rusă, nu a mai rămas absolut nimic. Totul distrus, totul făcut să dispară fără urmă...

La fel cu muzica.

Printre popoarele cu o muzică remarcabilă se situa și cel rusesec. Melodiile de stepă molcome, dansurile drăcești ale cazacilor, valsurile sau elegiile slavilor din est, muzica grea a marilor compozitori ruși, s'au revărsat reconfortante în lume și au cucerit-o cu ritmica, rezonanța și Arta realizării, bogată și plină de nuanțe... Ei bine! Și aici comunismul și-a spus cuvântul... Cuvântul lui nihilist. Și fenomenul este cu atât mai curios, cu cât cântecul polarizează sufletele, călește vointele, întreține lumina luptelor... Și cântecul răsboinic (Marsillieza, Horst Wessel sau Giovineza) și cel de dans (valsurile lui Strauss sau dansurile spaniole) și cel romantic (liedurile, șansonetele sau romanțele), au avut toate aspectele lor de înălțare spirituală.

Comunismul nu numai că nu a isbutit să creeze cântecul „lui“, dar utilizând pe cel existent, l'a banalizat sau l'a trivializat deadreptul. Și așa se face că Rusia cântecului slav, nu mai este azi nici pe departe țara melodiilor impresionante din „Boris Gudunow“.

Nu mai vorbim de muzica religioasă rusă, care, cu o cruzime demnă de strămoșul mongol Ghinghis-Han, a fost smulsă din rădăcini și distrusă cu o patimă nemaipomenită.

In asemenea condițiuni de existență, de îndelung traiu nătâng, să ne mai mirăm de lipsa unui stil de viață sau de Artă sovietică?

Prin prisma realităților văzute de noi, cu ochiul celui ce ar fi voit totuși să descopere ceva cât de cât bun și nu a descoperit, trebue văzută însăși starea de noncultură a tineretului sovietic. Cu un singur și cuprinzător cuvânt, această stare poate fi unmită *platitudine*.

Comunismul s'a aplicat până și inteligenței. Nimeni nu avea voie să fie mai deștept decât tovarășul său din dreapta sau din stânga, — egalitate totală și iremediabilă !

Cărțile așa numitelor „institute“ (un fel de școli secundare lipsite cu totul de aspectul gradat al școlilor noastre în gen) erau astfel întocmite, încât să nu creeze inteligențe deosebite. Dascălul trebuia să fie atent cu elevii săi, cu totul în alt sens decât dascălii noștri : școlarul înaintat, cu manifestări precoce, trebuia înfrânat, iar celui înapoiat trebuia să i se dee o atenție specială. Cei

mai buni elevi ruși erau cei mijlocii ca pregătire culturală și inteligență.

Și astfel *mediocritatea* trona atotputernică în țara lui Stalin.

Socotim că principiile plate ale comunismului nu puteau prinde mai temeinic decât în Rusia. Pentrucă „mediul“ natural are vădite și aspre înrâuriri asupra omului. Plat, comunismul nu putea să aibă înțelegere — și acea cu aproximație și reticențe destule — decât într'o țară de șes, fără sinuozități terestre (dealuri, văi, munți, podișuri), fără înfățișeri deosebite ale solului ei.

Pustiu vast și bătut de vânturile nordului este pământul rusesc ; pustiu vast și bătut de toate vânturile fantasmagoriilor slave, este bolșevismul moscovit. Pe o imensă câmpie, pe care *poetul* nu o poate vedea decât în cele mai tragice aspecte, numai tragică putea să fie experiențe de viață a unui popor.

Dar să ascultăm pe poet :

O simți cum vine parcă din moarte și uitare
Ducând sfâșietoarea vecie în spinare.

Rar câte-un dâmb clipește din geană sub un nor,
Sau schioapătă, departe, un pom într'un picior.

Clocite smârcuri negre spre zariște se lasă,
Fierbându-și mormolocii subt lintița vâscoasă.

E'n tot, o desnădejde, o dezolantă silă...
Cad, din văzduh, bolnave, mari păsări de argilă.

Iată stepa rusească... Iată mediul natural căutat... Iată dogma comunistă, în imagini aidoma împlinirii ei ! Ce rod valabil și ca estetică și ca morală și ca istorie poate să dea la iveală un pământ blestemat de așezarea lui geografică ?

In privința vestimentară lucrurile nu stau mai strălucit. In Rusia roșie nimeni nu are voie să se îmbrace cu o haină croită după normele bunului gust. Pentru simplul motiv că nimeni nu are voie să aibă bun gust

Nu ne gândim aici, la lux, care este o risipă și este de osândit. Ne gândim numai la o cât mai bună prezentare estetică a hainei... Dacă cineva ia cea mai excelentă ștofă și o dă pe mâna unui croitor nepriceput, desigur că va avea un costum inestetic croit (pantalonii prea scurți, haina prea lungă, etc...), dar dacă o ștofă de o mai slabă calitate, încape pe mâna unui croitor priceput, costumul rezultat va încânta ochiul, va satisface instinctul bunului nostru gust...

Or, în Rusia, indiferent de calitatea ștofei care, în paranteză spus, este cea mai joasă, haina sovietică și la croială este.... standard. O croială asemenea sacilor, fără orânduire, fără rosturi estetice. Țăran sau orășean, tovarășul rus se complace în aceiași deficiență vestimentară.

Asemenea fel de a concepe organizarea socială, a avut darul să atrofieze orice simț artistic, orice noțiune de ales gust mai ales la femei... Delicatețea femenină a fost ultragiată, apoi ucisă pur și simplu, pentrucă sovhozul comunist avea nevoie de brațe de muncă, aspre, neobosite. Și femeia rusă — orășeancă sau săteancă — nu a fost ușurată de asemenea munci... In Rusia, doctrinarii comuniști au uitat că femeia are, în primul rând, rost matern, că ea are o sensibilitate fragilă, că dispune de o forță fizică mult inferioară bărbatului. S'a creiat un fel de hermafrodism uvrier. Feminitatea a fost astfel abrutizată, rezultatul fiind o mixtură nedefinită, pe care zeii roșii au intitulat-o măgulitor : tovarășe.

De multe ori, în satele din stepa ucrainiană mai mult, la orașe mai puțin, vorbind cu ființe omenești, trebuia să le cercetăm atent, pentru a face constatarea, la noi instantanee, că interlocutorul era bărbat sau femee...

Vreme de un sfert de veac noi, cei de aici, am privit peste bariera Nistrului, în întuneric... Oricât am fi vrut să știm ce este „dincolo“, ne isbeam de opacitatea unor sentinele cari — abia acum ne dumerim — păzeau haosul cel mai perfect pe care l-a putut realiza vreodată comunitatea omenească. Din când în când, ne cădeau în mâini cărți ale unor oameni cari, totuși, isbuteau să treacă „dincolo“ și — ce era mai uimitor — să vină înapoi. Când a apărut *„Spovedania unui învins“*, cartea de mărturii a lui Panait Istrati, am stat la îndoială dacă trebuie sau nu, să cred tot ceeace un notoriu adept al comuninmului, scria împotriva acestei false dogme. Mai apoi, când André Gide ne dădea surprinzătoarea lui carte *„Retour de l' U. R.*

S. S.", iarăși am stat în cumpănă. Și Gide fusese unul din înflăcărații adoratori ai principiilor leniniste...

Iată însă, acum când am fost și am văzut nu așa cum „au fost siliți" să vadă Istrati și Gide, ci cum sunt grozavele realități roșii, mărturisim exactitatea și dreptatea celor scrise de acești oameni. Nimic nu au scris fals... nimic nu a fost deformat... Ba, din potrivă, au fost sgârciți în sumbrele lor constatări. Haosul din Rusia sovietică, teroarea, exclusivismul, neomenia, au fost și sunt pilaștrii pe cari, conduși de teoriile lui Marx — Engels — Lenin, practicienii bolșevismului încearcă să zidească o lume nouă, — a proletariatului organizat în clasă a teroarei.

Lipsa de iubire a aproapelui, lipsa de credință, eliminarea principiilor care stau la baza familiei și aruncare peste bordul bunei cuviințe a noțiunii de Patrie, au dus Rusia pe pragul definitivei prăbușiri. După cele ce am văzut acolo, acum credem nestrămutat că bolșevimul, oricât ar încerca el să se mențină în haosul unor împrejurări pe cari le-a creiat cu perseverență diabolică, este definitiv înfrânt. Redresarea va cere însă timp.

In locul lui ne revine nouă, celor ce credem, celor ce iubim, celor ce ne înălțăm din seva în veci biruitoare a pământului natal, ne revine sarcina să punem la loc tot ceeace acest principiu nimicitor a devastat vreme de douăzeci și cinci de ani în suflete și în Istorie. Știm că această sarcină cere grele jertfel. Dar mai știm că vom zidi lucru trainic, dacă vom ști să jertfim.

Și, pentru lumina neprihănită a adevărului, încheem tot cu „poetul" :

. . . .

Pământul surd se coace și crapă, subt văpaie
Și arșița-l scobește cu ghiara'n măruntae.

Amiaza nemiloasă, din granița ei spartă
Veninul care arde prin ierburi și-l deșartă.

Și aerul trosnește... și zările leșină...

. . . .

Din adâncimi mongole, din hău fără'nceputuri,
Vin hoarde de cenușe și clocote cazane,
Bat vânturile stepa cu vinete ciocane...

Tarutino — Nish Sierogozi — Melitopol, Septembrie — Octombrie
1941



SUMARUL

Editura „OFAR“ București
DIRECTOR: POMPEI CHRISTESCU

DEPOZITUL GENERAL DE COMENZI
BUCUREȘTI: STR. SĂRINDAR Nr. 9, ETAJ II
TELEFON 5.37.32

Lei 120.—